

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11417

MUZIK IN UNDZER LEBN

V. M. Lenzon

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ביבליאָטעק פֿון „סאַוועטיש היימלאַנד“ (77) № 5

ביבליאָגע צום זשורנאל נומ. 5, 1987

וויקטאָר לענוואַץ

מוזיק אין אונדזער לעבן

פארלאג „סאַוועטסקי פּיסאַטעל“ • מאַסקווע • 1987

אונטער דער אלגעמיינער רעדאקציע
פון ארן ווערגעליס

וויקטאר לענוואן איז געבוירן געווארן אין 1951 אין מאסקווע. נאָכן פארענדיקן די מאַסקווער קאָנסערוואַטאָריע אַרבעט ער אַלס וויסנשאַפֿטלעכער טוער אינעם הויז־מוזיי פון פ. אי. טשיקאָווסקיין אין דער שטאָט קלין. אינטערסירט טעט פּאַרטעפּיאַנאַ אין מוזיקאַלע שולן און אין אינסטיטוטן, ליינט לעקציעס וועגן טעאָריע און געשיכטע פון דער מוזיק. אין 1984 פּאַרטיידיקט ער אַ דיסערטאַציע און באַקומט דעם טיטל קאַנדידאַט פון קונסטקענטעניש. פאר די לעצטע יאָרן האָט וו. לענוואָן פאַרעפנטלעכט אַ גרויסע צאָל אַרטיקלען וועגן מוזיק אין די זשורנאַלן „סאָוועטסקאַיאַ מוזיקאַ“, „מוזיקאַלנאַיאַ זשיזן“, „מעלאָדיאַ“, „עסטראַדאַ אי צירק“. אין זשורנאַל „סאָוועטיש היימלאַנד“ דרוקט ער רעגולער אַרטיקלען וועגן ייִדישער מוזיק. וווינט אין מאַסקווע.

יולי ענגעל – דער קריטיקער, פאָלקלאָריסט און קאָמפאָזיטאָר

די געשיכטע פון דער מוזיק אין רוסלאנד אפן ראנד פונעם XIX און XX יארהונדערטער איז רייך מיט נעמען פון גרויסע קאָמפאָזיטאָרן און מוזיק־פאָר־שער. צו זיי געהערט אויך יולי ענגעל, וועמענס פילזיטיקע טעטיקייט האָט געדינט דער פראַגרעסיווער אנטוויקלונג אין דער מוזיקאלישער שאפונג, פאָר־שונג, פאָלקלאָריסטיק פון יענער צייט. בעמעס גרויס איז דאָס פעלד פון זיין טעטיקייט. א באגאבטער קריטיקער, האָט ער אף א נייעם אויפן באליכטן אייני־קע פראַבלעמען אין דער געשיכטע פון דער מוזיק, געשאפן פונדאמענטאלע ארבעטן וועגן מוסאָרגסקין, רימסקי־קאָרסאקאָוון, סקריאבינעו. ער איז אויך דער פאקטישער גרונטלייגער פונעם פראַפעסיאָנעלן דערלערנען די יידישע פאָלקס־מוזיק אין רוסלאנד, איינער פון די ערשטע אויטאָרן, וועלכע האָבן באַ־ארבעט דעם יידישן פאָלקלאָר. ענגעל האָט אויך געשאפן אייגענע מוזיק, וועלכע האָט זיך באזירט אף די נאציאָנאלע טראַדיציעס. אין די נאָכרעוואָליציאָנערע יאָרן האָט ער ענערגיש מיטגעוויקט דער פראַפאגאנדע פון דער סאָוועטישער מוזיקאלער קולטור. ס'איז אויך, צווישן אנדערס, באוויסט זיין טעטיקייט אלס מוזיקאלישער דערצייער פון דער מוסטערהאפטער קינדער־קאָלאָניע אין מאַלאַ־כאָוקע.

געבוירן געוואָרן איז יו. ד. ענגעל דעם 16 אפרעל 1868 אין דער שטאָט בערדיאַנסק. דאָרט האָט ער פארענדיקט די גימנאזיע און איז אָנגעקומען אין 1886 אפן יורדישן פאקולטעט פונעם כאַרקאָווער אוניווערסיטעט. א שטארקן רוישעם האָבן אף אים געמאכט די גאסטראָל־ארויסטרעטונגען פון דער פרויאטער רוסישער אָפערע פון ס. אי. מאמאָנטאָו אין דער געביידע פונעם כאַרקאָווער אָפערע־טעאטער. דער יונגער סטודענט הייבט אָן צו באזוכן לעק־ציעס אין דער מוזיק־שול. אין 1890 פארענדיקט ער דעם אוניווערסיטעט און

די שול. ער האט שטודירט מוזיק־טעאָריע באַ אנדריי אנדרייעווייטש יוריאן, דעם שילער פון רימסקי־קארסאקאָוו, און באַ פ. גאַמעלאַס — דעם אַרגאַניסט אין דער פעטערבורגער קאָנסערוואַטאָריע.

אפן באַשלוס צו ווידמען דאָס גאַנצע לעבן דער מוזיק האַט אופגעווירקט די באַגעגעניש פונעם יונגן מוזיקער מיט פ. אי. טשייקאָוסקי, וועלכער האַט באַזוכט כאַרקאָוו אין פּרילינג 1893. לויט דער איינצע פונעם קאַמפּאָזיטאָר, האַט ענגעל אָפּגעגעבן אין זעלבן יאָר דעם עקוואַמען אין דער מאַסקווער קאָנסערוואַטאָריע און איז אָנגענומען געוואָרן אין ס. א. טאַניעווס קלאַס. קאַמפּאָזיציע האַט ענגעלן געלערנט איפּאָליטאָו־איוואַנאָוו.

דעם 2 אָקטאָבער 1893 האַט אין דער מאַסקווער צייטונג „נאַוואַסט־דניאַ“ זיך באַוויון ענגעלס אַ נאַטיץ. ער איז אַרויסגעטראָטן אונטערן פּסעוודאָנים Ciusto (אין איטאַליעניש באַטייט עס — אַ גערעכטער, אַ געטרייער). מיט דעם דאָזיקן פּסעוודאָנים האַט ער אונטערגעשריבן אויך די נאַטיצן און אַרטיקל־לען, וועלכע ער האַט געדרוקט שפּעטער אין דער זעלבער „נאַוואַסט־דניאַ“ און אין „קוריער“. זײַן ערנסטע אַרבעט אין דער קריטיק — סײַ אין געביט פון דער קלאַסישער רוסישער מוזיק, סײַ אין געביט פון דער ייִדישער מוזיק — הייבט זיך אָן עטוואַס שפּעטער.

ג. ד. קאַשקין, דער סאַמע אַוּטאָריטעטער פון די מאַסקווער מוזיק־קריטיקער, האַט אין 1897 אײַנגעלאָדן ענגעלן צו זיך פאַר אַ געהילף אינעם מוזיק־אָפּטייל פון דער צייטונג „רוסקיע וועדאָמאַסט־“, און אין אַ יאָר אַרום האַט ער אים איבערגעגעבן דאָס פאַרוואַלטן מיטן אָפּטייל. בעמעשער פון אַ סאַך יאָרן אַנטוויקלט זיך דאָ ענגעלס קריטיש־פּובליציסטישער טאַלאַנט. זײַנע אַרטיקלען האָבן זיך אַויסגעטיילט מיט זייער טיפן אינהאַלט און זעלטענעם טאַקט אפן פאַן פון דער מוזיק־קריטיק פון יענע טעג, וועלכע איז געווען אַדער אַן אַבסטראַקט־טע, אַדער אַ צו ספּעציעלע און טרוקענע.

און נאָך צוויי מיטצייטלעך האָבן געווירקט אַף ענגעלן דעם קריטיקער — וו. וו. סטאַסאָוו און מ. ג. לונק. ענגעל, ווי ער אַליין האַט זיך מוידע געווען, האַט זיך דערצויגן „אין סטאַסאָוס גלויבן“. מ. ג. לונק, דער פּובליציסט, געלערנטער, רעוואָלוציאָנער, האַט דערנענטערט דעם מוזיקער צו די סאַציאַל־דעמאָקראַטישע, דערנאָך באַלשעוויסטישע קרייזן. אַט די נאַענטקײַט האַט וועזנטלעך געווירקט אפן געהעכערטן געזעלשאַפטלעכן טאַגוס פון ענגעלס שאַפּונג.

אין ענגעלס פילארטיקער טעטיקייט איז שווער צו אנטפלעקן אלס איקער-דיקע א וועלכע-ניט-איז איינציקע זייט. ס'איז אומעגלעך צו כאראקטעריזירן זיין ארבעט פון א יידישן קאמפאזיטאר, ניט האבנדיק קיין פארשטעלונג וועגן זיינע פארבינדונגען מיט דער קלאסישער רוסישער מוזיק. אויך שווער איז צו באנעמען דעם זין פון זיין ווענדונג צו דער יידישער קולטור, ניט אויסקלאָרן-דיק פאר זיך זיין געזעלשאפטלעכע, סאציאלע פאָזיציע ערעוו דער ערשטער רוסלענדישער רעוואָליזיע פון 1905 יאר, דערנאָך — ערעוו דער גרויסער סאציאליסטישער אַקטיאבער-רעוואָליזיע.

די פינף און צוואנציק יאר פון ענגעלס קריטיש-מוזיקאלישער טעטיקייט (1893—1918) זיינען צונויפגעפאלן מיט איינער פון די פראָדוקטיוסטע טער-פעס פון דער מוזיקאלישער מאַסקווע. די קאָנסערוואַטיווע קריטיקער האָבן קאָנ-סעקווענט „ניט אופגענומען“ סקריאבינען, דערנאָך סטראַווינסקין און פראַקאַ-פיעוול. זיי דערווידערן אויך קעגן דעם ווידערגעבורט פון די עמעסע ווערטן פונעם נאַציאָנאַלן פּאָלקאַר. אין אזא אומגעבונג איז וויכטיק פעסטצושטעלן, וואָס פאר א שטעלונג האָט פארנומען יו. ד. ענגעל אינעם קאָנפליקט צווישן דעם קאָנסערוואַטיוזם און דעם נייעם, וויאזוי עס האָט זיך אים איינגעגעבן א קוק צו טאָן אף דעם רעאַלן מאַצעוו אין דער מוזיק.

דערנענטערנדיק זיך שוין צום סאַף פון זיין מוזיקאליש-קריטישער טע-טיקייט, האָט ער געשריבן: „די קונסט, אזוי ווי דאָס לעבן, שאפט זיך ניט בלויז אדאנק דער געוואגטקייט פון דרייטע מענטשן, נאָר אויך דורך דער פאַרויכטיקייט פון די קלוגע, ניט בלויז אין רעזולטאַט פון א פאַרויסגאנג צו דער צוקונפט, נאָר אויך שטיצנדיק זיך אפן אַוואַר. און וויל איז דעם לאַנד, וואָס געבוירט אועלכע וואנזיניקע, ווי סקריאבין, און אועלכע כאכאַמיס, ווי טאניעו...“

ענגעל איז געווען איינער פון די ערשטע, וואָס האָט אָביעקטיוו און ריכטיק אָפגעשאצט די שאפונג פון רימסקי-קאָרסאַקאָוון. אויך טשייקאָוסקי איז טייער דעם אויטאָר. אין די יאָרן, ווען טשייקאָוסקיס מוזיק איז געווען דער אָביעקט פאר פארביסענע אַנפאלן, פלעגט ענגעל רויק און אויטאָריטעט ארויסטרעטן אין איר פארטיידיגונג. „ס'וועט דורכגיין די צייט פון דער רעאַקציע קעגן טשייקאָוסקין, — האָט ער געשריבן. — זי וועט אַפטרעטן דאָס אַרט פאר א נייער עפאַכע — דער עפאַכע פון סינטעז, ווען די פאָזיטיווע באַציונג און די נעגאַציע וועלן צווישן זיך שאַלעס מאַכן און שאפן אַ ענדגילטיקע, דורכקאָנ-טראָלירטע מיצאד דער דערפארונג פון פארשיידנפילנדיקע דויערס באַציונג צו

שטיקאָווסקין. העכער פון דעם שוואכן, ציטווייליקן, איבערגייענדיקן וועט אָן א סאָף שיינען אין זיינע שאפונגען דאָס שטענדיק שטארקע און פרעכטיקע". אָט די עפאָכע פונעם סינטעז, וועלכן עס שטייט פאַר צו באשטעטיקן דעם ניט איבערגייענדיקן רום פונעם „גרויסן ליריקער, גרויסן סימפאָניסט", האָט ענגעל פארבונדן מיט דער אָנקומענדיקער געזעלשאפטלעכער באניונג פונעם רוסישן לעבן, מיטן „נייעם פּרילינג", וועמענס קויכעס עס ריפּן אין די טיפענישן פונעם פאָלקס-גיט.

ענגעלס ארטיקלען זיינען דורכגעדרונגען מיט א שטענדיקער גינסטיקער באציונג צו דעם נייעם אין דער קונסט. ניט אלעמאָל נעמט ער אף אָט דאָס נייע, נאָר טאַמיד וויל ער עס פארשטיין און — א זעלטענער פאל אין דער קינסטלערישער קריטיק! — ער איז גרייט אנערקענען, אז אליין האָט ער עס ניט פארשטאנען. כאראקטעריסטיש פאר דער אָביעקטיווקייט פונעם קריטיקער איז דאָס, וואָס, ניט זייענדיק קיין „סקריאביניסט", האָט ער דאָך אויסגעפילט לעגאבע סקריאבינס אַנדעק דעם זעלבן גרויסן כויוו, וועלכן וו. וו. סטאסאָוו האָט אויסגעפילט בענעגייע גדינקאָו, מוסאַרגסקין און באַראַדינעוו: ער האָט געשאפן די ערשטע און די איינציקע אין דעם ארט דאָקומענטאלע ביאָגראַפיע פון דעם קאָמפאָזיטאָר, זאמענדיק נאָך די פרישע שפורן זיכרוינעס פון די נאָענטע צו סקריאבינען מענטשן און אַנשטרענגענדיק דעם אייגענעם זיקאַרן. דערביי האָט ער ניט אָנגעבונדן דעם לייענער זיין ליידנשאפט.

וואָגיק איז ענגעלס ליערארישע און אַרגאניזאציאָנעלע טעטיקייט אין מוזיקאליש-אינפארמאטיוון געביט. ער האָט פארלייגט די יעסוידעס פון דער רוסישער מוזיקלעקסיקאָגראַפיע. שוין אין סאָף פונעם XIX יאָרהונדערט האָט ער פאַרגענומען דאָס ארויסגעבן אף רוסיש רימאנס — דעם בעסטן דעמלט — דיטשישן מוזיקלעקסיקאָן. דעם לעקסיקאָן האָט ארויסגעלאָזט דער מאַסקווער מוזיקפארלאָג פון פ. אי. יורגענסאָן. אן אַפשאַצונג פון דער ארבעט איבער דער רוסישער אויסגאבע פון רימאנס מוזיקלעקסיקאָן האָט אין אונדזערע טעג געגעבן די קריטיק: „דער לעקסיקאָן שטעלט מיט זיך פאַר די גרעסטע ביוו רעוואָלוציאָנערע אויסגאבע אין געביט פון מוזיקאלישער אינפארמאטיווער ליעראטור... דער רוסישער אַפטייל, וועלכער איז בא רימאנען געווען ניט קיין באפרידיקנדיקער, איז געוואָרן אינגאנצן איבערגעארבעט. די רעדאקציע האָט דורכגעמאכט א קאָלאָסאלע ארבעט פאר אַפזוכן די יעדעס וועגן רוסישע מוזיק טוער און מוזיקאלע אינסטיטוציעס. זי האָט צוגעגעבן בא אכט הונדערט אר-טיקלען. דער רוסישער אַפטייל פונעם לעקסיקאָן האָט, אזויארום, א זעלבשטענ-

דיקע וויסנשאפטלעכע ווערט. ער באלייכט א ריי נייע טעמעס: מוזיקארויסגע-
 בער, ביבליאָטעקן, אָפּערעס אין רוסלאַנד, בא זעקס הונדערט ביאָגראַפיעס פון
 מוזיקער אאוו. די גרעסטע ארבעט האָט דאָ אויסגעפילט ענגעל. אין יאָרן
 ארום, ערעו דער וועלט־מיכאַמע, האָט ער צוגעגרייט די צווייטע, איבערגע-
 ארבעטע אופלאַגע פונעם „רוסישן רימאן“, נאָר זי איז געבליבן אין פראַיעקט.
 אָנהייבנדיק פון דער פערטער אופלאַגע פונעם רוסישן ענציקלאָפּעדישן לעקסיקאָן
 פון דער „געזעלשאַפט גראַנאַט“, פירט אין אים ענגעל דעם מוזיק־אָפטיייל. דער
 לעקסיקאָן איז געווען דער סאַמע פראַגרעסיווער פון אלע ביורעוואַליזאַנערע
 רוסישע אויסגאַבעס פון דעם מין.

דער אופבלי פון ענגעלס געזעלשאַפטלעכער אקטיווקייט קומט פאַר אָן
 סאַפּעק אין 1905. פאַר אים איז עס א צייט, ווען ער קומט אין נאַענטן באַריד
 מיט רעוואַליזאַנערע און נאַענטע צו דער רעוואַליזיע קרייזן. מע לאַדט אים
 איין אין 1904 צו פירן מוזיק־איבערויכטן אינעם זשורנאַל „פראוודאַ“, וווּ מיט
 ארבעטער זינען די באַזשעוויקעס א. א. סטעפאַנאַוו־סקוואַרצאָוו, א. וו. לוי-
 נאַטשאַרסקי, נ. א. ראָזשאַקאָוו, מ. ג. לונץ. אקטיווער ארבעט ער איצט אין
 „רוסקיע וועדאַמאַסטי“, באַרינדיק אויך דאָס געזעלשאַפטלעך־פּאַליטישע לעבן
 אין לאַנד. פון זיין אווטאָביאָגראַפישער נאַטיץ דערוויסן מיר זיך, אז ער האָט,
 אָנהייבנדיק פונעם 1900, פיל מאַל געדרוקט ארטיקלען און פעליעטאַנען
 איבער אלגעמיינע פראַגן (טעאַטער, ליטעראַטור, ביידונג אא.), אונטערקאַסמע-
 נענדיק זיך מיטן אָס V אָדער ביכלאַל אָן א כסימע“. אין די שטורמישע יאָרן
 1904—1905 האָט מען אים פארטרויט צו פירן דעם אָפטיייל פון די לעצטע
 ניס, וועלכע מע פלעגט איבערגעבן פון פעטערבורג דורכן טעלעפּאָן. צוליב אַט
 דער ארבעט האָט מען געדאַרפט האָבן ניט בלויז א זשורנאַליסטישע דערפאַרונג,
 נאָר אויך א פּאַליטישן געפיל און כוש. אָבער דעם פאַרשלאַג צו ווערן דער
 פּאַליטישער קאָרעספּאָנדענט פון דער זעלבער צייטונג בא דער ערשטער מע-
 לוכע־דומע האָט ענגעל ניט אָנגענומען.

אין 1905 איז אין דעם מוזיקאלישן לעבן פאַרגעקומען א מערקווירדיקע
 געשעעניש. די פירנדיקע טוער פון דער מוזיק האָבן אָנגענומען דעם אזויגערן-
 פענעם „באַשלוס פון די מאַסקווער קאַמפּאָזיטאָרן און מוזיקער“, וועלכע זינען
 ארויסגעטראָטן קעגן דעם צאָריום, פאַר פרייהייט אין לאַנד. אַט איז זיין
 טעקסט:

„לעבעדיק איז נאָר די פרייע קונסט, פריידיק איז נאָר די פרייע שאפונג.“
צו אַט די שיינע ווערטער פון די כאוויירים — קינסטלער שליסן מיר, מוזיקער,
זיך פולשטענדיק אָן. מיט קיין שום זאך אין דער וועלט, נויך דער אינערלעכער
זעלבסטבאשטימונג פונעם קינסטלער און די יעסידעסדיקע פאָדערונגען פונעם
צוזאמענלעבן טאָר ניט באגרענעצט ווערן די פרייהייט פון דער קונסט. אויב זי
ווייל נאָר זײַן א בעעמעס מעכטיקע, בעעמעס הייליקע, אויב זי ווייל זײַן בעעמעס
בעקויער זיך אַררופן אף די טיפסטע פאָדערונגען פונעם מענטשלעכן גייסט.
אַבער ווען דאָס לעבן איז געפענטעט, קאָן אויך די קונסט ניט זײַן פריי, ווייל
די קונסט איז נאָר א טייל פונעם לעבן. ווען אין לאַנד איז ניטאָ ניט קיין
פרייהייט פון געוויסן און געדאנק, ניט קיין פרייהייט פון פרעסע און וואָרט,
ווען פאר אלע שעפערישע אינציאטיוון פונעם פאָלק שטעלט מען אוועק מע-
ניעס, — דאן גויסטס אויך די קינסטלערישע שאפונג. ווי א ביטערער כויעק
קלינגט דער נאָמען פונעם פרייען קינסטלער. מיר זײַנען ניט קיין פרייע קינסט-
לער, נאָר אזוי ווי די אנדערע רוסישע מענטשן זײַנען מיר רעכטלאָזע קאָר-
באָנעס פון די הינטצייטיקע אוימנאָרמאלע געזעלשאפטלעכער רעכטלעכע באדינ-
גונגען, און דער ארויסגאנג פון אַט די באדינגונגען איז, לויט אונדזערע איבער-
צײַגונגען, נאָר איינער: רוסלאַנד דארף ענדלעך ארופטרעטן אפן וועג פון
יעסידעסדיקע רעפארמען...”

ניט צופעליק ברענגען מיר דא אַט דעם טעקסט. לויט פילצאליקע גוויזעס-
אידעס, דערין אויך פון ס. א. טאניעוון און ענגעלס אלמאנע, האָט דעם
טעקסט צונויפגעשטעלט ענגעל. דער „באשלוס“ האָט פארייניקט אלע פראַ-
גרעסיווע מוזיקער און איז געוואָרן די ערשטע אין דער געשיכטע פון דער
רוסישער געזעלשאפטלעכקייט פאָליטישע ארויסטרעטונג פון די טוער פון דער
מוזיק. גלייך האָט זיך אָפגערופן אפן „באשלוס“ רימסקי-קאָרסאָאָו, וועלכער
האָט געבעטן דורך דער צײַטונג „נאשי דני“ צוגעבן די כסימע פונעם פעטער-
בורגער מוזיקער צו די כסימעס פון די מאַסקווער. גלייך נאָך אים האָבן די
שיינער פון דער פעטערבורגער קאָנסערוואַטאָריע אויסגעדריקט אף א געמיינזא-
מער אסיפע די האסקאָמע מיטן „באשלוס“, און זיי האָבן באשטעטיקט אַט די
האסקאָמע מיט א שטריק. אין א כוידעש ארום האָט ענגעל אָפגעדרוקט אין
„רוסקיע וועדאָמאָסטי“ רימסקי-קאָרסאָאָו און אָפגעעמם בריוו, וועלכער איז
איבערגעגעבן געוואָרן דורכן טעלעפאָן. מיט ענגעלס פראַטעסט ווערן גע-
זאמלט און געדרוקט קאָלעקטיווע און אינדיוידועלע פראַטעסט קעגן דעם
צארישן ווילקיר אין דער קונסט. די פראַטעסטן שרייבן אונטער מוזיקער, אד-

וואקאטן, ארטיסטן, אַנפירער פון טעאטערס, אינושעניערן, פראפעסאָרן, דאָקטויר-
רים — אַלע, וועמען עס זיינען טייער די מענטשלעכע ווירדע און די רוסישע
קונסט. אין אַט דער קאָלאָסאלער מאניפעסטאציע האָט די סטיכיי פון צאָרן
זיך צונויפגעפאָרט מיטן שאפונגס-ווילן. אַלעקסאנדער קריין האָט שפעטער
געשריבן: „אין שייכעס מיטן היסטאָרישן אינצידענט אין דער פעטערבורגער
קאָנסערוואַטאָריע אין 1905 (דאָס באַפרייען פון דער שטעלע ג. א. רימסקי-קאָר-
סאקאָוץ) האָט זיך יולי ענגעלן אינגעגעבן צו אַרגאניזירן אן ענערגישן פראָ-
טעסט פון דער מאַסקווער געזעלשאַפּטלעכקייט“. אַלס אומדירעקטע, נאָר אויס-
דריקלעכע באַשטעטיקונג פון אַט דער אַקטיווער ראַליע דינט ענגעלס בריוו
צו צעזאר קיוי פונעם 15 אפרעל 1915, אין וועלכן ער האָט אָפן גערופן דעם
וועטראַן פון דער „מעכטיקער קוטשקע“ זיך ארויסזאָגן אין דער פרעסע וועגן
דעם ווילקיר פונעם צאָריום בענעגייע די רוסישע מוזיקער.

אַלס א וויכטיקע געשעעניש פון די רעוואָליוציאָנערע יאָרן ווערט גע-
רעכנט דאָס שאַפן אין מאַסקווע, לױט דער איניציאַטיוו פון די אַרבעטער, וועלכע
האַבן אַנטיילגענומען אינעם פּאָלקס-כאַר, א פּאָלקס-קאָנסערוואַטאָריע. אן אַר-
גאַניזאַטאָר, לַעקטאָר און אַקטיווער פראָפּאַגאַנדיסט פון אירע אידעען אין דער
פּרעסע איז געווען ענגעל. „גיט דעם פּאָלק מוזיקאַלע בילדונג, וועט עס — פאַר-
שטייט זיך, באַם באַדינג, אן סױעלן באַפרידיקט ווערן זיינע טאַגטעגלעכע גע-
זעלשאַפּטלעכע און עקאָנאָמישע באַדערפענישן, — ניט נאָר אַליין זיך קולטורעל
אופהייבן, נאָר אויך מעכטיק אופהייבן די קונסט פון קלאַנגען. די פּאָלקס-
קאָנסערוואַטאָריע ווײַל טאַקע געבן דעם פּאָלק אַזא בילדונג, — האָט געשריבן
ענגעל ביים איר גרינדונג אין 1906. די פּאָלקס-קאָנסערוואַטאָריע האָט באַ ענ-
געלס דירעקטער באַטייליקונג ארויסגעלאָזט מער פון 2000 מענטשן, וועלכע
האַבן זיך שעפּעריש פאַרבונדן מיט דער מוזיק. די דערפאַרונג פון דער פּאָלקס-
קאָנסערוואַטאָריע האָט אָפּגעהיט איר באַדייטונג אויך נאָך דער אַקטיאַבער-
רעוואָליוציע.

אינעם פעריאָד צווישן ביידע רעוואָליוציעס פירט ענגעל דורך א קאָלאָ-
סאַלע בילדונגס-אַרבעט. ער טרעט סיסטעמאַטיש ארויס מיט לַעקציעס, גיט
ארויס א קורצן מוזיק-ווערטערבוך, א קעשענע-ווערטערביכל פון מוזיק, לַאָזט
ארויס זאַמלונגען פון זיינע לַעקציעס וועגן דער געשיכטע פון דער מוזיק, פּר-
בליקירט אַרטיקלען וועגן מוזיק-פאַרשטעלונגען, שטעלט צונויף אַנצייגערס
איבער אָפּערעס, נעמט אַנטייל אין דער אַרגאַניזאַציע פון א מוזיקאַליש-טעאַרע-
טישער ביבליאָטעק. ענגעל טרוימט וועגן א מאַסן-ארויסלאָזן פון הויכקונסטלע-

רישע גראמאפאך-פלאטן און וואָלעלע אויסגאבעס פון נאָטן, צווישן זיי אזעלכע, וועלכע זאָלן אָפּשפיגלען די דערגרייכונגען אין געביט פון יידישער פּראָפּעסאַ- געלער און פּאָלקס-מוזיק. פּאַרשטייט זיך, אז אין זײַן אַרבעט האָט ער נישט געקאָנט אויסרעכענען אָף דער הײַף פון דער דעמאָליקער מאַכט. אַדאָנק אײ- ניקע אַנדייטונגען אין די אַרטיקלען פון 1916 קאָן מען מאַכן דעם אויספיר, אז ער האָט מיט אומגעוילד געוואַרט אָף דער טיפּער באַנייטונג פונעם גאַנצן רוסישן פּאָליטישן און געוועלשאַפטלעכן לעבן.

די אַקטיאָבער-רעוואָלוציע האָט שאַרף געביטן די אַרגאַניזאַציעלע און שטייגערישע פּאַרמען פונעם מוזיק-לעבן, עפענענדיק אײַנצײטיק ברייטסטע מעג- לעכקײַטן פאַר דער קינסטלערישער בילדונג און שאַפונג פון די מאַסן גופע. אין די ערשטע רעוואָלוציע-יאָרן איז ענגעלס לעבן פאַרפּלעט געוואָרן מיט אַ פּיל- אַרטיקער אַרבעט. ער לײַענט לעקציעס אָף די זאוואָדן און אין די פאַבריקן, פאַרוואַלטעט מיטן מוזיקאַל-אַפּטייל אין פּאָלקאַמבילד, טרעט צו צו דער אַרבעט איבערן ערשטן סאָוועטן מוזיק-לעקסיקאָן. די דאָזיקע יאָרן זײַנען אַ נײַ בלעטל אין זײַן פּאָלקאַר- און קאַמפּאָזיטאָר-טעטיקײַט.

און דאָ גײַען מיר צו צו ענגעלס שאַפונג אין געביט פון דער יידישער מוזיק. ס'איז אַ פּאַקט, און סײַ זײַנע זוכונגען אפן פעלד פון דעם פּאָלקאַר און סײַ, אין אַ באַדייטנדיקער מאָס, זײַן קאַמפּאָזיטאָרישע שאַפונג זײַנען אַמטיפּסטן פאַרבוּדן דאַפּקע מיט דער יידישער קולטור. ס'וועט זײַן נישט קײן גוּמע צו זאָגן, אז ענגעל איז אַ פּיאַנער אין דער אַפּלעבונגס-אַרבעט פון דער יידישער נאַציאָנאַלער קולטור אָף דער טעריטאָריע פון רוסלאַנד. אין 1900 האָט ער געגעבן דעם ערשטן אין רוסלאַנד — עס ווערט גערעכנט, אז אין דער גאַנצער וועלט, — קאַנצערט פון יידישער פּאָלקס-מוזיק, וועלכער איז געווען אַ סאַכאַלִי פון זײַנע פּיליאָריקע זוכונגען.

באַם לײַענער דאַרף זיך אָבער נישט שאַפן דער אײַנדרוק, אז ענגעל איז געווען אַן ענטוויאָסט — אַ יאַכיד, און זײַן אידיי צו שטיצן דעם ווידערגעבורט פונעם יידישן פּאָלקאַר-אויצער איז אַפּגעקומען אָף אַ פּוסט אַרט. דער סאַף פונעם XIX און דער אָנהײב פונעם XX יאָרהונדערטער האָבן זיך כאַראַקטע- ריזירט מיטן וויקס פון דעם נאַציאָנאַלן זעלבסטבאַוואוסטזײַן פון אַ סאַך פעלקער און פעלקערשאַפטן אין רוסלאַנד. אין אַט דעם פּעריאָד באַוויזן זיך פּיל נאַציאָ- נאַלע טאַלאַנטן: נ. וו. לײַסענקאַ אין אוקראַינע, א. א. יוריאַן אין לעטלאַנד, א. י. קאַפּ אין עסטלאַנד, ק. מ. גאַלקײַסקאַס אין ליטע, א. א. ספּענדזיאָו אין אַרמעניע, מ. א. באַלאַנטשיואַדזע אין גרוזיע. דאָס איז אַ צײַט פון אַפּבלי

פון דער פאָלק־ער־עטנאָגראַפישער ארבעט אין געביט פון נאַציאָנאַלע קולטורן. אין דער אנטוויקלונג פון דער מוזיק־עטנאָגראַפיע אינעם ביורעו־אַליו־אַנערן פּער־יאָד האָבן א גרויסן צושטייער אריינגעטראָגן אַזעלכע געלערנטע־מוזיקער, ווי א. נ. סעראַוו, פ. פ. סאַקאַלסקי, ס. פ. קאַמיטאַס, ד. אי. אראקישוילי. צוזאַמען מיט זיי קאָן מען אויך מיט פּולין גרונט אַנרופן דעם נאָמען פון יו. ענ־געל — דעם זאַמלער און קאַמפּאָזיטאָר פון דער ייִדישער מוזיק.

יו. ענגעל האָט געהאַלטן, אז „פּעסט איז נאָר דאָס, וואָס שטאַמט פונעם פּאַלק“ אף זיינע פּילצאַציקע לֶעקציעס פלעגט ער אַנרופן אלס מוסטער פון אויסנוצן דעם פּאַלקס־קוואַל שאַפּענען, סמעטאַנען, גריגן, גלינקאַן. די ייִדישע פּאַלקס־מוזיק האָט ניט געקאָנט זיין קיין אייסנאַם. אָן איר אַלוינטיקן אַנאַליז און פאַנאַנדער־אַרבעטונג איז אומעגלעך געווען אַנטוויקלען דאָס פּראָפּעס־אַנעלע שאַפּן אין דער ייִדישער קולטור. ענגעל האָט נישט געקאָנט ניט זען, אז דער ברייטער קרייז פון פּראָפּעס־אַנעלע מוזיקער האָט צום טאָף פונעם XIX יאָרהונדערט קימאַט ווי גאַרנישט ניט געוואָסט וועגן דער ייִדישער שטייגער־מוזיק. און ער נעמט אף זיך א נאָבעלע אַפּגאַבע צו פאַרפּלן אַט דעם בלוז. פאַרכאַפּנדיק מיט זיך דעם פּאַנאַגראַף אף וואַקסענע וואַליקעס, לֶאַזט ער זיך אַוועק אין די ייִדישע שטעטלעך און פאַרשרייבט דאָרט פּאַלקס־מעלֶאָדיעס, לֶידער און טענזן. אַלס רעזולטאַט פון די ערשטע עקספּעדיציעס איז צו שטאַנד געקומען זיין קאַנצערט־רעפּערט אין דער געזעלשאַפּט פון ליבהאַבער פון דער נאַטור־וויסנשאַפּט.

דער רעפּערט, אין וועלכן עס איז אויסגעדריקט געוואָרן ענגעלס אַנימאַציע, זיין קרעדאָ בענעגייע דער ייִדישער פּאַלקס־מוזיק, האָט געפּאָדערט א גרויסע געוואַגטקייט. די זאַך איז אין דעם, וואָס די מערהייט פּאַרשטייער פון דער ייִדישער אינטעליגענץ פון יענער צייט האָט ביכאַל ניט געוואָלט רעדן וועגן דער ייִדישער שטייגער־מוזיק. זיי האָבן אַנערקענט בלוז די רעליגיעזע מוזיק. נאָר די ברייטע דעמאָקראַטישע אַנשויונגען אף דער קונסט, וואָס ענגעל האָט דערוואָרבן בעשאַס זיין לער אין דער קאַנסערוואַטאָריע באַ טאַניעוון און אַפּאָליטאַוו־איוואַנאָוו, האָבן אים דערלויבט סאַפּאָאָסאַף צו דערווייזן די רייכ־טיקייט פון זיין שטאַנדפּונקט אף דער פּאַלקס־קונסט. און, אַזויאַרום, האָט די ייִדישע שטייגער־מוזיק אין איר גאַנצער פּילאַרטיקייט באַקומען „די איננעמל־דונג“ אין דער טעטיקייט פון די געלערנטע — פּאַלקאַריסטן און קאַמפּאָזיטאָרן. דער קאַנצערט פון 1900 איז געווען אַן אָנהייב. ענגעל פאַרברייטערט און פאַרטיפּט זיין ארבעט אין דער פּאַלקאַריסטיק. בעמעשער פון קימאַט צוויי

יאַרצענדליקער אַרגאניזירט ער פּאָלקלאָר-עקספעדיציעס קיין דאַרעם-רוסלאַנד, וווּ ער פארשרייבט און באארבעט אלץ נייע און נייע יידישע לידער און טעניץ. די מוסטערן פונעם פּאָלקלאָר, וואָס ער האָט צונויפגעזאמלט ביזן 1909, האָבן צונויפגעשטעלט דרייַ בענדער אין דער אויסגאבע פון פ. אי. יורגענסאָן. די היילע צו דער דאָזיקער אויסגאבע האָט געמאכט דער גרויסער מאַלער ל. א. פאסטערנאק.

ענגעל באַרענעצט זיך ניט מיט זאַמלען לידער. ער שאפט צו זיי א וויסנשאפטלעכן אפאראט און באארבעט זיי. און דאָס אלץ געפינט א ברייטע אַפּשפיגלונג אין דער מוזיק-פראקטיק, אין דער פּראָפּאגאַנדע פון דער יידישער פּאָלקס-קולטור.

קעדיי באקאנען די ברייטע קרייזן פון דער יידישער מוזיקאלער געזעל-שאפטלעכקייט מיט דער יידישער מוזיק, אַרדנט ענגעל איין טעמאטישע פּאָר-טראַגן און סעמינארן, לייענט לעקציעס אין מאַסקווע, פעטערבורג, ראַסטאַוו, יעקאַטערינאַסלאַוו און אין אנדערע שטעט. די ערשטע לעקציע איז פאַרגעקומען אין פעטערבורג אין 1909. דעמלט האָט די מוזיקאַלע געזעלשאפטלעכקייט פון פעטערבורג צום ערשטן מאַל געהערט יידישע פּאָלקסלידער אין ענגעלס בא-אַרבעטונג. דער לעצטער מאסן-קאָנצערט איז געגעבן געוואָרן אין מאַסקווע, אינעם גרויסן זאַל פון דער קאָנסערוואַטאָריע אין 1922. אפן קאָנצערט זיינען בייגעווען סטאַניסלאַווסקי און שאַליאַפּין.

ענגעלס ארטיקלען, נאָטיצן און פעליעטאַנען וועגן דער יידישער מוזיק באווייזן זיך אָפט אין „עוורייסקאיא ניעדעליאַ“, אין דער וואַכנשריפט „נאַווי וואַסכאַד“, אינעם זשורנאַל „ראסוועט“, אין „עטנאָגראַפֿישעסקאַיע אַבאַזרעניע“ (אין דער לעצטער אויסגאבע פלעגט מען דרוקן אויך מוסטער-באַארבעטונגען פון יידישע לידער). אין יאָר 1913 האָט די מוזיק-עטנאָגראַפֿישע קאָמיסיע פון דער עטנאָגראַפֿישער געזעלשאפט ארויסגעלאָזט א ספעציעלן באַנד באארבעטונג-גען פון לידער פון פאַרשיידענע פעלקערשאפטן, וועלכע ס'האָבן געמאכט די בא-דיטנדיקע רוסישע קאָמפּאָזיטאָרן גלייער, גרעטשאַנינאָוו, קאַסטאַלסקי, אַיפּאַלי-טאַו-אַיוואַנאָוו, טאַנייעוו. פאַראַן דאָרט אויך ענגעלס דרייַ באארבעטונגען, צוויי פון וועלכע עס זיינען יידישע (ביידע זיינען שפעטער אריין אין דער זאַמלונג יידישע פּאָלקסלידער, וואָס ענגעל האָט ארויסגעגעבן). איינע איז אַ שפּאַסליד „ווי זינגט דאָס כאַטידל, דער ציגיינער, דער איוואַנקע“, וועלכע איז פיל מיט יידישן ווייכן הומאָר.

די צווייטע ליד איז א ברייטע, א לירישע — „זינט געזונטערהייט, מינע ליעב עלטערן“, — א שטימונגס-ליד וועגן דעם שווערן גוירל, וועגן דער צע-שידונג מיט די נאָענטע.

וועגן ענגעלס באארבעטונגען פון פאָלקסלידער דארף מען זאָגן באזונדער. וואָס איז זייער זין? מיר ווייסן דאָך, אז יידישע לידער זינען אין זייער מער-הייט אויסגערעכנט אָף איין שטיים און ווערן געזונגען אין דער באגלייטונג פון איינעם צי צוויי אינסטרומענטן אָדער ביכלאל אָן א באגלייטונג (אן אויסנאם שטעלט מיט זיך פאָר בלויז די אינסטרומענטאלע מוזיק פון „פריילעכס“, וועלכע שרייבט איין געזאנג אין דער באגלייטונג פון א קליינעם אַרקעסטער). איבע-ריקנס, אויך די רוסישע פאָלקסליד, האגאם זי איז אפּטער א פּיזשטימיקע, פאָדערט ניט, אזוי ווי די יידישע, אין פּרינציפ קיין צוגאבֿעכע באארבעטונג. נאָר מע דארף האָבן אין זינען די עפאָכע, אין וועלכער ס'האָט געארבעט ענ-געל. ער איז געווען, ווי מיר האָבן שוין געזאָגט, טאנייעווס א שידער, און טאנייעווס האָט זיך געשטעלט פאר א ציל „אריינעמען“ די פאָלקסליד אין סטי-ליטישע באדינגונגען פון דער קלאסישער מירעוואיראַפּעישער מוזיק. אזוי האָבן אויך געטראכט א סאך פון די מוזיקער, וועלכע האָבן אָנטיילגענומען אינעם עטנאָגראפישן איבעריכט. ענגעל פלעגט האָבן אן ענדלעכן צוגאנג צו דער יידישער ליד, וואָס עס האָט באטייט אריינלייגן אין די איראַפּעישע פאָר-מען א מאקסימום פונעם טיפיש נאַציאָנאַלן יידישן מעלאָדישן און ריטמישן עלעמענט. דער פּרינציפ פון זינע באארבעטונגען איז געווען אזא:

1. ניט אָנטאָן קיין שאַדן מיט צופיל קינסטלעריש-קאָמפּאָזיציאָנעלע עלע-מענטן דער מעלאָדיע גופע;
2. מאכן די לידער באקוועם און צוגענגלעך פאר דער אויספילונג. די באארבעטונגען זינען, ניט געקוקט אָף דעם דינעם קאָנטראפונקטישן און פיר-גוראציע-געוועב פון דער באגלייטונג, שטענדיק קאָרעקט, און זיי בייטן ניט די פאָלקס-מעלאָדיע.

כאראקטעריסטיש אין אַט דער הינזיכט זינען אזעלכע לידער, ווי „זאָל איך זיין א ראָוו“, „אך, ניט גוט“ אא. די באגלייטונג פונעם קלאוויר איז שטענ-דיק געמאכט באקוועם און פאָדערט ניט קיין באזונדערע טעכניק פונעם אויס-פירער. די וואָקאלע פיעסעס זינען געשריבן אין א באקוועמער מיטעטורע. דער דאָזיקער אומשטאנד האָט געדינט דער פאָפּולערקייט פון די לידער. א גוטן שעם האָבן באקומען אין ענגעלס באארבעטונג די לידער „בלייב געזונט“, ווי ווער זינגט“, „די שיינע ראַכעלע“, „אז איך וואָלט געהאט“, „שפאצירן זינען

מיר ביידע געגאנגען". פארן קלאוויר און פידל האָט ענגעל באארבעט די ליד "ער האָט מיר צוגעזאָגט", און פאר פיאנאָסאַלע — "כסידיש", "כאסענעניגן", "סקאַטשנע". ענגעלס באארבעטונגען פלעגט מען פּערזאָנליך ארויסגעבן אין א בוך-פּאַרם. די ערשטע זאַמלונג, וואָס האָט אַנטהאַלטן צען לידער, איז ארויס פון דרוק אין 1909, די לעצטע — אין 1930, שוין נאָך זיין טויט (ער איז געשטאַרבן אין 1927).

ענגעל איז ניט נאָר דער אויטאָר פון באארבעטונגען. ער האָט אָנגעשריבן א סאַך מוזיקאַלע ווערק אף ייִדישע טעמעס און ראַמאנסן אף די ווערטער פון שעלי, פּוּשקין, בריוואָוו, באַלמאַנט, א. טאַלסטאָי (אויסגעפילט די ראַמאנסן האָבן די סאַמע באוווּסטע זינגער — ניעזשאַדאַנאָוו, קאַטוּלסקאַיא, רייסקו). שטייענדיק נאָענט צו די רעוואָלוציאָנערע קרייזן, האָט ער געמאַכט אַרקעסט-ראָוקעס פון רעוואָלוציאָנערע לידער, דערין אויך פונעם "אינטערנאַציאָנאַל", פון דער "וואַרשאַוויאַנקע" און אַנד.

וואָס איז שוין ענגעלס ייִדישע ווערק, איז דאָס ווייטכיקסטע פון זיי — זיין מוזיק צו דער פּעסע, "האַדיבוק", וועלכע ס'האַט געשטעלט יעווגעני וואַכ טאַנגאָוו אין טעאַטער "האַבימאַ" מיטן אַנטייל פונעם קינטלער נאַטאַן אַלטמאַן. ווי מע דערציילט, האָט די מוזיק געמאַכט א שטאַרקן איינדרוק אף סטאַניסלאָוו-סקין, וועלכער איז בייגעווען אף דער פרעמיערע. ענגעלס טאַכטער, אדא ענ-גע-אַינסקאַיא, דערמאַנט זיך: "די מוזיק האָט זיך אָנגעהויבן ביזן עפּענען דעם פּאַרהאַנג. דאָס איז געווען דער ווייטיק פון א פאַרזויפּלעטער געשאַמע, גלייך ווי אַלץ, וואָס האָט געווייטיקט אין מעשעך פון יאַרהונדערטער, האָט זיך אויסגעגאַסן אין דער טראַגישער מעלאָדיע פון די פּידלען. איך האָב געזען, ווי א סאַך האָבן געוויינט..." די פּאַרשטעלונג איז שפּעטער מיט דערפּאַלג געגאַנגען אף די בינעס פון פּיל לענדער, דערין אין פאַריזש און בערלין; מיט דער-פּאַלג איז זי אופגעפירט געוואָרן אין די סאַוועטישע טעאַטערס.

אין ענגעלס היפשער מוזיקאַלער יערושע געפינט זיך א גרויסע צאָל אינסטרומענטאַלע ווערק, אָנגעשריבענע אין נוסעך פון "פּריילעכס", אין די טראַ-דיציעס פון די קלעזמאַרים. אזעלכע זיינען, אשטייגער, "דער טאַנץ פאַר א פּידל און קלאוויר" (1919) און די "ייִדישע באַלעטן-טענץ", וועלכע זיינען ארויסגע-געבן געוואָרן נאָך זיין טויט אין 1930 מיצאד דעם מוזיק־סעקטאָר פונעם מע-לכע-פאַרלאַג. אין אַט די ווערק האָט ער אויסגענוצט די טיפּישע אינטאַנאַציעס, וועלכע ער האָט אונטערגעהערט באַם פּאַלק אין מעשעך פון זיינע פּילמאַליקע פּאַלקלעך-ריזעס.

דאָס וויכטיקסטע אָרט פארנעמען וואַקאלע ווערק — לידער, אנסאמבלען, דועטן (צווישן זיי — די פּאָפּולערע „דין־דאָן“ און „עטעלע און מאַטעלע“). די לידער באזירן זיך מערסטנטייל אָף דער וועלטלעכער, שטייגערישער יידישער פּאָלקס־מוזיק. און אויב עס באווייזן זיך טפילע־אינטאַנאַציעס, דינען זיי דער אופגאבע פון קינסטלעריש דורכלייענען דעם טעקסט. אזא איז, צום ביישפּיל, „דער קאדיש פונעם רעבע לייזן־יצחק בערדיטשעווער“.

איינע פון די כאראקטעריסטישע שטריכן פון ענגעלס שאפונג איז די שפעע קינדער־לידער (העכער פופציק). אויך אין אָט דעם זשאנער איז ער געווען אַ פּאָנער, ווייל ביו אים האָט קיינער קיין יידישע זינגלידער פאר קינדער ניט געשריבן. די לידער פלעגן זיך באווייזן סײַ אין זאַמלונגען, סײַ אין איינצלנע פובליקאציעס און האָבן אריינגעבראַכט א פארשיידענעם טעמאַטישן מאטע־ריאַל — ריטועלע ניגנלעך, שפילערייען, טענק, וויגלידער, שפּאַס־לידער אאוו. זייער סימפּאַטישע זינען די לידער אָף די ווערטער פון סאַשע טשאַרני. זיי זיינען קורץ, אינהאַלטסרייך און פול מיט הומאַר. אזא איז, לעמאַשע, די שפּאַס־ליד „אַ קאַץ און אַ מייזל“.

ענגעל איז געווען דער ערשטער, ווער עס האָט אָנגעשריבן א ליד אפן טעקסט „מיכאַלעק“ (אין אונדזערע טעג האָבן מיר געהאַט די מעגלעכקייט זיך צו באקאנען מיט דער ליד פון וואַדימיר טערלעצקי אָף דעם דאָזיקן טעקסט, זע „סאָוועטיש היימלאַנד“, 1985, נומ. 7).

ענגעלס ענטוואַסטישע טעטיקייט אין געביט פון פּראָפּאַגאַנדירן די יידישע מוזיק, זיינע פּאָלקאַרי־זוכונגען און די קאַמפּאָזיטאָרישע טעטיקייט האָבן ארויסגערופן א טאַבליץ אינטערעס צו דער יידישער מוזיק אין רוסלאַנד. אדאַנק ענגעלס טעטיקייט איז אין רוסלאַנד אנטשטאַנען די געזעלשאפט פון יידישער פּאָלקס־מוזיק, וועלכע האָט ווייטער אנטוויקלט זיין ארבעט. דערציילן וועגן אָט דער געזעלשאפט גייט ארויס מיכויץ אונדווער ארטיקל, אָבער מע קאָן נישט ניט זאָגן וועגן דעם, אז זי האָט אויסגעטיילט פון איר סווייוע אַזעלכע אָנגעזעענע קאַמפּאָזיטאָרן, ווי מ. גנעסין, אַל. קריין, מ. שאַליט, פ. לוואָו — קאַמפּאָזיטאָרן, וואָס האָבן געשאפן די שול פון יידישער מוזיק אין רוסלאַנד. ווער ווייסט, צי עס וואָלטן זיך באווייזן די איצט שוין ברייט באקאַנטע ווערק אָף דער יידישער טעמע פון פּראָקאָפּעוון, שאַסטאַקאָוויטשן און פון אַנדערע גרויסע רוסישע קאַמפּאָזיטאָרן פון דער שפּעטערדיקער טקופּע, ווען סײַ אַל נישט זיין ניט די שול פון יידישער מוזיק, ניט די שאפונג פון איר באגייסטערער — יו. ענגעלס.

וועגן דרײַ רעוואָלוציאָנערע לידער, וועלכע ס'האָט פארשריבן אירמע יאנוועם

די בארימטע סאָוועטישע זינגערן אירמע יאנוועם (1897—1975), א סאָ-ליסטקע פון דער מאַסקווער פּיליאהאַרמאָניע, האָט באַגלייַך מיט דער אויספילע-רישער טעטיקייַט זיך פאַרנומען מיט פאַרשריבן און שטודירן דעם מוזיקאַלישן פּאַלקאַר פון פאַרשידענע פעלקער. זי איז געווען א טיפע קענערן און אומ-דערמידלעכער פּראָפּאַגאַנדיסט פון דער פּאַלקסליד. די ערשטע צווישן די פּראָ-פעסיאָנעלע זינגער אין סאָוועטנפאַרבאַנד האָט זי אויסגעפילט לידער פון די פעלקער פון דער וועלט אף זייערע נאַציאָנאַלע שפּראַכן. גענוג צו זאָגן, אז אין איר רעפּערטואַר זײַנען געווען העכער 300 לידער אף 60 לעשוניעס.

אן אומשאצבארן צושטייער האָט אירמע יאנוועם אריינגעטראָגן אין דער אנטוויקלונג פון דער סאָוועטישער פּאַלקאַריסטיק אין די 20-ער — 30-ער יאָרן. אין אַט דער צײַט פּאַרט זי ארום איבער פאַרשיידענע געגנטן פונעם סאָוועטנ-פאַרבאַנד, פאַרשרייבט טאַטערישע, באַשקירישע, איראַטישע, יאַקוטישע, ייִדי-שע לידער.

אויסער אלטע טעקסטן מיט מעלאָדיעס פון היסטאָרישער באדייַטונג, וועלכע שפּיגלען אַפּ מערסטנס דעם שטייגער און די נאַטור, זײַנען ניט ווייניק געוויידמעט דער געזאַנג-שאַפונג פון די פעלקער פון פּססר אינעם פעריאָד פון דער אַקטיאַבער-רעוואָלוציאָניע און פון דעם בירגערקריג. אפן יעסאָד פון די דאָזיקע פאַרשריבענע לידער האָט אירמע יאנוועם צוגעגרייט אין 1931-טן יאָר א זאַמלונג „רעוואָלוציאָנערע פּאַלקסלידער“, אדאַנק וועלכער מיר קאָנען זיך באַקאַנען מיט אַוניקאַלע מוסטערן פון דער נאַציאָנאַלער רעוואָלוציאָנערער, דערונטער ייִדישער רעוואָלוציאָנערער ליד. לויט דער פּראַקטיק פון איר איי-גענער אויספילונג האָט די זינגערן געגעבן א מעגלעכקייַט די אַוטאָרן פון די באַארבעטונגען אופצובאַפן די כאַראַקטעריסטישע שטריכן פון די לידער, זייערע אייגנאַרטיקע אינטאַנאַציעס און פּאַנעטישע ספּעציפּישקייַטן פון דער שפּראַך. אין דער אויבנדערמאָנטער זאַמלונג זײַנען פאַראַ דרײַ ייִדישע לידער. איינע פון זיי — „אף די באַריקאַדעס“ — איז געשאַפן געוואָרן אינעם פּאַלק בייס

דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציאַניזם פון 1905, און שפעטער האָט זי באקומען אַ ברייטע פארשפרייטונג צווישן די ארבעטער־יידן אין דער טקופע פונעם גרויסן אַקטיאָבער.

די יידישע רעוואָלוציאַניזאַנערע ליד איז לאַכלוטן ניט קיין זעלטהייט, און מע דארף זי באטראַכטן אין דער אַלגעמיינער פארבינדונג מיט דער אנטוויקלונג פון דער רעוואָלוציאַניזאַנערע ליד אלס אַזעלכער אין די באדינגונגען פון רוסלאַנד אין אָנהייב פונעם 20־טן יאָרהונדערט. שוין אינעם סאַף פון פאַריקן יאָרהונדערט האָט די רוסלענדישע סאַציאַל־דעמאָקראַטישע ארבעטער־פארטיי אָפּגע־שאצט די ליד ווי אַ מעכטיק מיטל פון רעוואָלוציאַניזאַנערע פראָפאגאַנדע. לידער פלעגט מען זינגען אָף די מיטינגען און דעמאָנסטראַציעס, אָף ארבעטער־פאר־זאַמלונגען, רופנדיק צום אנטשיידענעם קאַמף קעגן דעם צאַרישן רעזשים. אַ קאַלאַסאַלע באדייטונג האָט צוגעגעבן לענין דער רעוואָלוציאַניזאַנערע ליד אלס געווער אינעם קאַמף פון דעם פראַלעטאַריאַט. אין זײַן אַרטיקל „די אנטוויקלונג פון די ארבעטער־כאַרן אין דײַטשלאַנד“ (1913) האָט וו. אי. לענין געשריבן: „קיין שום פּאַליצייזישע צושטעפענישן קאַנען ניט שטערן, אַז אין אַלע גרויסע שטעט פון דער וועלט, אין אַלע פאַבליקייטשוויים זאָל קלינגען אַ מונטערע פראַלעטאַרישע ליד וועגן דער נאַענטער באַפריינג פון דער מענטשהייט פון אַנגעוונענער פאַרשקלאַפונג.“

ערעוו דער אַקטיאָבער־רעוואָלוציאַניזם פון 1917 האָט לענינס מיטקעמפער ג. קרזשוואַנאָוסקי אנטוויקלט לענינס געדאַנק: „אונדזערע רעוואָלוציאַניזאַנערע לידער זײַנען פאַרבונדן מיט די אַלגעמיינע צילן און אופגאַבן פון דער רעוואָלוציאַניזאַנערע סאַציאַל־דעמאָקראַטיע, מיט דער קאַוואַנע אַרייַנצוטראַגן אין די רייען פונעם פראַלעטאַריאַט מיט דער הילף פון אַ קעמפּערישער ליד די אידיי פון קאַמף. די דאָזיקע לידער זײַנען פאַרבונדן מיט אונדזער אַרײַענטאַציע אָף מאַסן־אַגיאַציע... זיי קלינגען אָף ארבעטער־מאַסאָוקעס, אָף דעמאָנסטראַציעס, אויס־דריקנדיק די געפילן און שטימונגען פונעם רעוואָלוציאַניזאַנערן פראַלעטאַריאַט, רופנדיק צום קאַמף מיט די אונטער־דריקער, צו אַראָפּוואַרפן די זעלבסט־הע־שונג.“ די רעוואָלוציאַניזאַנערע ליד אין רוסלאַנד האָט שוין פונעם סאַמע אָנהייב געטראַגן אַן אינטערנאַציאָנאַלן כאַראַקטער. אַזעלכע לידער, ווי „דרייטער, כאַ־וויריס“ («Смело, товарищи, в ногу»), „וואַרשאַוויאַנקע“, „מאַרסע־ליעזע“, „די רייטע פאַן“, האָבן געוונגען אָף זייער מוטער־שפראַך רוסן און פאַריאַקן, יידן און לעטן, עסטן און אוקראַינער. דאָס האַרעפאַשנע פאַלק פון

פארשיידענע נאציאנאליטעטן האָט געהאט א געמיינזאמען ציל. און אָט דער ציל האָט באשטימט די געמיינזאמע טעמאטיק פון די לידער.

אָנהייבנדיק פון 1902, לאָזט סיסטעמאטיש ארויס די רעוואָלוציאָנערע צייטונג „איסקרא“, שפּעטער די „פראוודא“, ווי אויך אנדערע אויסגאבעס, זאמלונגען אונטערן נאָמען „לידער פון דער רעוואָלוציע“, „לידער פון קאמף“, „לידער פון ארבעט און קאמף“ אדג. און ס'איז כאראקטעריסטיש, וואָס די דאָ זיקע זאמלונגען שליסן איין אין זיך, אלס קלאַל, לידער פון פארשיידענע פעל־קער. ניט זעלטן באגלייט די מעלאָדיעס פון די לידער א טעקסט, אָפּגעדרוקט אָף פארשיידענע שפראכן, דערונטער אָף ייִדיש. אזא לעמאַש, איז דער זאמל־בוך „לידער פון קאמף און פרייהייט“, וועלכער איז דערשינען אין 1917 אין מאַסקווע אָף דער רוסישער, פּוילישער און ייִדישער שפראַכן. מיר ברענגען דעם טעקסט פון דער ייִדישער רעוואָלוציאָנערער ליד „מיין צאוואַע“, וואָס איז אריין אינעם זאמלבוך:

אָ, גוטער פריינט! ווען איך וועל שטארבן,
טראַגט צו מיין קיווער אונדזער פּאָן —
די פרייע פּאָן מיט רויע פארבן,
באשפּריצט מיט בלוט פון ארבעטס־מאָן!

אין אן אנדער ליד גייט אויך דורך דער לייטמאָטיוו פון דער רויער פּאָן:

ברידער און שוועסטער פון ארבעט און גיט,
אלע, וואָס זינגען צעזייט און צעשפרייט, —
צוזאמען, צוזאמען! די פּאָן, זי איז גרייט.
זי פלאטערט פון צאָרן, פון בלוט איז זי רויע!

און די ליד, וועלכע ס'האָט פארשריבן אירמע יאָנוזעם, איז אויך וועגן דער פּאָן פון די רעוואָלוציאָנערע באַריקאדעס. זי שטייט אין איין ריי מיט די רע־וואָלוציאָנערע לידער פון רוסלאַנד:

אָ, ליבער, מיר האָבן געשלאָסן
אָף לעבן און טויט א פארבאנד,
מיר שטייען אין שלאַכט ווי גענאַסן,
די פּאָנען די רויע אין האַנט.

עס טרעפט מיך א קויל, מיין געטרײער,
א קויל פון דעם סויבע דעם הונט,
דאן כ׳שלעפּ דיך ארויס פונעם פײער
און הייל דיר מיט קושן דיין ווונד.

א צווייטע ליד — „די יידישע ליד פון מאַבילײזירטע“ האָט אירמע יאונגעם
פארשריבן אין קיעוו.

די לידער פון מאַבילײזאציע אָדער, ווי מע האָט זיי גערופן ביז דער אַק-
טיאבער-רעוואָלוציע, רעקרוט-לידער, פארנעמען א היפש אַרט אינעם יידישן
מוזיקאלישן פּאָלקאַר. פיל פון זיי זײנען באווסט געוואָרן אדאנק די פּאַר-
שונגס-ארבעטן פונעם באווסטן סאַוועטישן פּאָלקאַריסט מוישע בערעגאַווסקי.
דאָסראָו פון די דאָזיקע לידער געהערן צום ביורעוואָליזאַנערן פעריאַד, און
אין זיי איז אַפּגעשפיגלט דער אויסזיכטלאָזער גוירײ פונעם זעלנער אין דער
צארישער ארמיי:

דאָס פּערצנטע יאָר איז אַנגעקומען, אוי, אוי, אוי,
דאָס פּערצנטע יאָר איז אַנגעקומען,
אין זאפּאס האָט מען מיך גענומען, אוי, אוי, אוי,
אין זאפּאס האָט מען מיך גענומען, אוי, אוי, אוי... —

אזוי זינגט זיך אין איינער פון די רעקרוט-לידער אין די צײַטן פון דער ערשטער
וועלט-מיליטאַרמע.

גאָר אן אנדערע איז די ליד, וועלכע ס׳האָט פארשריבן אירמע יאונגעם,
דאָס איז א סאָדאטישער שפּאס-מאַטיוו, א ליד פון מענטשן, וועלכע גייען מיט
א לייכט הארץ אוועק אפן פּראָנט, קעדיי קעמפן פאר דער גערעכטער זאך פון
זייער פּאָלק. די ליד ווערט געוונגען אינעם זשאנער פון א „פריילעכס“, מיט
כאראקטעריסטישע פאר דער יידישער ליד אינטאָנאַציע-שטריכן און אקצענטן:

בא לייטן, בא לייטן, זײנען מיר געגאנגען
יחגע פריזיוויקעס אין ארמיי, אין ארמיי!
ווי א רויער עפל אין די תּון געהאנגען
און געשפּריצט מיט פונקען האָט דער שניי, האָט דער שניי!
געגאנגען, געכאַזערט מירעלעס געזאנגען,
זינגענדיק און ליכטיק דאָס געמיט, דאָס געמיט,
פריילעך האָבן ווייטן ווידערהאַלט די קלאנגען
און צום טאַקט געסקריפעט האָבן טריט, האָבן טריט.

געזונגען האָט מירל, און די אויגן וויינען,
ווי א שנירל פערל אירע צייך, אירע צייך,
מעג דער זיוועג ממנער כאַטש אף ביידע פיס הינקען,
נאַר אבי א מיטגליד פון פאריין, פון פאריין.

די קעצטע פון די דריי יידישע לידער, וועלכע אירמע יאונזעם האָט פאר-
שריבן, איז „די ליד פון דעם נייעם יידישן דאַרף“, וואָס געהערט אויך צו דער
צאָל אנטשטאנענע נאָך דער אַקטיאבער-רעוואָלוציע נייע סאָדאטישע לידער.
א פודע מיט פארישיטקייט און מיט וויצן, רופט זי זיך איבער מיט א סאך אנא-
דאָגישע רוסישע און אוקראינישע לידער פונעם בירגערקריג:

צו ניקאלקעס מיט געוויין,
קלאָלעס אינעם רענצל,
אין דער רויטינקער ארמיי
גייט מען מיט א טענצל.
סאָגים שרעקט זי, וויי צו זיי!
זאָל זיי שרעק פארוועבן,
נאָר פאר אונדז אין די ארמיי
א ראַבפאק פון לעבן.
פאר א נאשבראט אין פארבאנד
אָפן אלע טירן,
מויכעס דארף אצינד דאָס לאַנד.
קעמפער מיט געהירן,
סוינע טאָטשעט אונדזער האַס,
ווייל מיט בליי אונדז שפינן.
ווי דער שוואַרצער פעפער וואַקסט,
דארף מען אים באווייזן!
גיב זשע, מאמע, גיב א האַנט,
העלף אונדז זינגען לידער,
בלויבט יעכילעק ספעקוליאַנט, —
בין איך אים קיין ברודער.
גיי און זינג! איינס און צוויי!
אין דער האַנט דאָס דענצל!
אין דער רויטינקער ארמיי
גייט מען מיט א טענצל!

...סאכאקל דריי לידער. א קליינינקער שטריך צו דער געשיכטע פון דער
יידישער רעוואָלוציאָנערער קולטור...

מוזיק אין מיכאעלסעס לעבן

אין לעבן פון א גרויסן קינסטלער, אויב אפילע ער איז ניט קיין קאמפאָזיטאָר אָדער מוזיקאנט, פארנעמט די מוזיק א באזונדער אָרט.

געוויינלעך טרעפט עס דערפאר, וואָס יעדע עכטע קונסט — ס'מעג זיין טעאטער, מאָלעריי, פּאָעזיע — אנטהאלט אין זיך א קאָלאָסאלן דיאפאזאָן אויסדרוקפולע מיטלען, קעדיי אסאָצירן פארשיידענע לעבנס־דערשיינונגען אין בילדערישע געשטאלטן.

אָבער דער גרעסטער מאכטהאַבער אין דעם געביט איז אומבאשרייטבאר די מוזיק. ווי הענריך היינע זאָגט: „דאָס וואָרט איז אונטערטעניק, ווען די מוזיק הערשט“.

געוויינלעך באגייט זיך דאָס וואָרט אָן מוזיק, נאָר טעאטער אָן מוזיק איז ניט צו באגרייפן.

וויזנט אויס, אז טעאטער איז אנטשטאנען אלס א סינטעטישע קונסט, וועלכע פארסאכאקלט די אויסדרוקפולע מעגלעכקייטן פונעם וואָרט, פון סצענישער באוועגונג, פון דעקאָראַטיווער אויספורעמונג, פון מוזיק, ווייל נאָר אדאנק דעם סינטעז איז טעאטער אימשטאנד אויסצודריקן זיין טאמציס.

די מוזיק אין טעאטער איז באפולמעכטיקט איבערצוגעבן דעם צושטאנד פון די העלדן, זייער שטימונג, אפווירקן אפן צושויער, אף זיין אופנעמען די אָדער יענע געשעעניש, וואָס קומט פאַר אף דער בינע.

מוזיק פארמאָגט א באזונדערע אייגנארטיקייט: קיין שום קאמפאָנענט פון נעם ספעקטאקל האָט ניט אוועלכע מעגלעכקייטן, ווי מוזיק, צו איבערגעבן דעם נאציאָנאלן קאָלאָריט, דעם נאציאָנאלן כאַראַקטער, וועלכע זינען אומבאדינגט אייגנטימלעך און עכטן קונסט־ווערק.

דעם יידישן טעאטער אָן מוזיק איז באזונדערס שווער צו באגרייפן, ווי אומעגלעך ס'איז אָן דער פּאָלקס־מוזיק אריינדרינגען אין דער נעשאַמע פונעם יידישן פּאָלק.

אָפט טרעפט, אז א יידישע פּאָלקס־ליד איז בעקויעך איבערגעבן די נאציאָנאלע אייגנארטיקייט מער, ווי אנדערע גרויסע ווערק אף יידישער טעמאַטיק, נאָר אָן דער יידישער ליד.

שלויםע מיכאעלס איז געווען, אויב מע קאן זיך אזוי אויסדריקן, א מר- זיקאלער רעזשיסער. אין זיינע ספעקטאקלען, איבערהויפט אין אזעלכע, ווי „טעוויע דער מילכיקער“, „בלאנדזנדע שטערן“, „קיניג ליר“, „פריילעכס“, האט די מוזיק פארנומען אן אומגעהייער וויכטיק אָרט.

ס'וויילט זיך דערציילן, וואָס פאר א מערקווירדיק אָרט האָט די מוזיק פארנומען אין זיין טאָגטעגלעכן שטייגער, וועגן איר ווירקונג אפן באוויסטויען פון מיכאעלסן אלס קינסטלער.

מיכאעלס שטאמט פון א מישפאכע, ווו מ'האָט ניט פאָשעט לייב געהאט זינגען, — געזאנג איז געווען אן אַרגאנישער אומאָפּנעמלעכער טייל פונעם טאָגטעגלעכן לעבן. דער טאטע האָט געדאוונט, זינגענדיק. יעדער מינהעג, יעדע צערעמאָניע האָבן געהאט א מעלאָדישן אויסדרוק. טעג טרויערפולע און טעג יאָמטעוודיקע, פאמיייען-סימכעס און נאציאָנאלער ריטואַל האָבן טאַמיד געהאט אלס באַגלייטער אן אייגנארטיק געזאנג.

אזויארום, איז די נעשאַמע, די גאַנצע אַרגאניק פון דעם צוקינפטיקן גרינד- דער פונעם גאַטעט אויסגעוועבט געוואָרן פון מוזיק. מיכאעלס פלעגט אזוי זינגען, אז ניט נאָר ער אליין, נאָר אויך דער, וואָס האָט אים געהערט און געזען, איז אריינגעפאלן אין א צושטאַנד פון ניט-דאַקער פארקישעפדיקייט. מיכאעלס האָט געקאָנט א סאך ריידן וועגן א ליד, וועגן א ניגון, וואָס איז אים צום האַרצן. אין אזא פאל פלעגן זיינע רייד זיין אזעלכע, גלייך זיי זיינען ארויסגערופן געוואָרן פון האַרצשמערצעכע ווייען. די יידישע פאָלקס- ליד, דער כזאָנישער ניגון האָבן געמאַכט אָף אים דעם שטאַרקסטן איינדרוק. מע דאַרף, פארשטייט זיך, ניט מיינען, אז סאָלאַמאָן מיכילאָוויטש איז געווען א „מוזיקאלער נאציאָנאַליסט“. ווי אן עכטער קולטורעלער מענטש און גרויסער קינסטלער, פלעגט ער הויך שעצן קלאַסישע מוזיק, לידער פון אַנדערע פּעלקער. ס'איז באוויסט אזא מין פאל. איינמאל האָט דער באוויסטער רוסישער אַרטיסט מ. מ. טאַראַנאָוו איינגעאַרדנט בא זיך אינדערהיים א פייערונג, געווידמעט דעם יוביליי פונעם גאַסעט. ס'זיינען איינגעלאָדן געוואָרן יידישע און ניט-יידישע מאַסקווער אַרטיסטן. באַגריסנדיק די געסט, איז דער באַלעבאָס אפגעשטאַנען פון אָרט און געזאָגט:

— עס האָט אזוי פאַסירט, אז איבער מיין קרענק האָב איך ניט געקענט, סאָלאַמאָן, ליד גראַטולירן ווי ס'געהער צו זיין און צו דער צייט. אָט דערפאַר האָב איך איינגעלאָדן דיך מיט דיין פרוי אַנאַסטאַסיען און זוסקינען מיט זיין פרוי און אייך אלעמען, איר זאָלט צוטיילן מיר דעם קאַוועד און קומען צו מיר

אהיים. איר דארפט וויסן, אז בא דעם טיש וועט איר האָבן די מעגלעכקייט צו געניסן פון פארשיידענע מייכאַלים (ער האָט איבערגערעכנט א גאנצע ריי), אויך טיי מיט א פאסכע-קוילעטש...

איידער מע האָט געבראכט די טיי מיטן פאסכע-קוילעטש, האָט טארכאנאָו געבעטן די געסט אריינגיין אין א זייטיקן צימער, ווי ס'איז געווען צוגעגרייט א סורפריז: אונטער דער באגלייטונג פון אן אקארדעאָן האָט א כאָר-קרייזל געזונגען רוסישע לידער. געזונגען בעפירערש מיט גרויס באגייסטערונג. דאן האָט מיכאַעלס זיך גלייך אינגעשלאָסן אינעם קאַנצערט מיט אזא היסליוועס, ווי ער זאָל זיין א שטענדיקער אַנטיילנעמער פון אזעלכע ארויסטרעטונגען. ס'זיינען בא אים אויך געווען באליבטע אוקראינישע לידער. בא יעדער מעגלעכקייט פלעגט ער בעטן, מע זאָל זינגען «Карие очи» אָדער ...«Сонце низенько»

זיין פערזענלעכער „רעפערטואר“ פלעגט באשטיין, אכוין פון יידישע, רו־סישע, אוקראינישע לידער, אויך פון ווייסרוסישע און פּוילישע. ס'איז אומעגלעך צו איבערגעבן, מיט וואָס פאר א באהארצטקייט מיכאַעלס פלעגט זינגען רוסישע ראָמאַנסן.

צווישן זיינע נאַענטע פריינט איז געווען דער באוויסטער ארטיסט מ. קלי־מאָו, וועלכער האָט ווונדערבאר געזונגען. סאַלאָמאָן מיכיליאָוויטש פלעגט אים אָפט בעטן אויסזינגען עטלעכע ראָמאַנסן. ער האָט געהערט, אינזאפנדיק אין זיך יעדן קלאַנג, יעדעס וואָרט. ניט מיט ווייניקער פארגעניגן פלעגט ער הערן ראָמאַנסן אין דער אויספילונג פון ס. אַבראַזאַוון, ז. קיטאיעוון, ס. כמאראן. אָבער קיינער האָט אים ניט פארשאפט אזויפיל טיינעג, ווי די גרויסע רוסישע זינגער, זיינע פריינט וואַלעריאַ באַרסאָווא, איוואן קאַזאַווסקי און נאדיעזשדאַ אַבוכאַווא. ווי שיינענדיק און גליקלעך ער פלעגט אויסזען, הערנדיק זיי... מיכאַעלסעס פרוי, א. פאַטאַצקא־אי־מיכאַעלס, דערציילט, אז סאַלאָמאָן מי־כיליאָוויטש האָט ליב געהאט קאַזאַווסקין אזוי, ווי עס קאַנען ליב האָבן זייער געטרייע און אינצייטיק שטרענגע פריינט. ער פלעגט ניט מויכלעך זיין דעם גרויסן זינגער קיין מינדסטע נאכלעסיקייט, דערביי בא יעדער געלעגנהייט אונטער־שטרייכן, וויאזוי ער שעצט זיין טאלאַנט און מייסטערשאפט.

— כּיפּאַרשטיי ניטו! — פלעגט ער אופגעבראכט ווערן. — קאַזאַווסקי פאַרמאָגט דאָך א גאַָדן האַרין. ער קאַרגט עס קיינמאַל ניט, ווען מע דאַרף העלפֿן א מענטשן. און אין דער זעלבער צייט דערלויבט ער זיך זינגען צווישן די ציין, שווינענדיק די שטים, אין א פולגעפאקטן זאל. פארוואָס זינגט ער ניט

אגנמאג אזוי, ווי פאר אונדז, פאר זײַנע פריינט? דאָס האַרץ איז ער גרייט צו פאטערן אָן ראכמאַנעס, און די שטים האָט ער צוליב וואָס? בעיערושע וועט ער דאָך די שטים זײַנע קיינעם ניט לאָזן...

ביכלאַל זײַנען בא מיכאַעלסן ניט געווען קיין אָפגעטער. ער איז קיינמאָל ניט געווען קיין צווייאק ניט אין לעבן, ניט אין דער קונסט. אויך צו מוזיק האָט ער זיך באצויגן ווייט ניט צווייאקיש. ער האָט, אשטייגער, זייער ליב געהאט עכטע עסטראדע־קונסט. מיט גרויס כיישעק פלעגט ער באזוכן עסטראדע־קאָנצערטן מיטן אַנטייל פון לעאַניד אוטאַסאַוו (נאָך די קאָנצערטן פלעגט ער האלטן אין איין מורמלען די מעלאָדיעס, וועלכע האָבן זיך אים באזונדערס פאר־געדענקט).

ווען אין מאַסקווע זײַנען געשטאנען הייסע זומערדיקע טעג, פלעג מי־כאַעלס, געוויינלעך נאָכן ספּעקטאַקל, אריינכאַפן זיך אין א קאַפּע, ניט ווייט פונעם טעאַטער. די אַרקעסטראַנטן, וועלכע האָבן אים געקענט און ליב געהאט, זײַנען ניט פויל געווען צו שפּילן ספּעציעל פאר אים א פּאַפּורי פון ייִדישע פּאַלקסלידער. ער פלעגט זיי אָפּדאַנקען, פאַרנייגנדיק זיך מיט טעאַטראַלער עלעגאַנטישקייט, און פּוילן זיך גליקלעך.

שלוימע מיכאַעלס איז געווען א גלענצנדיקער רעזשיסער. ס'קאָן אָבער זײַן, אז בא אנדערע אומשטאַנדן וואָרט זיך פון אים באקומען א טאַלאַנטפולער מוזיקאַנט — עפּשער א קאַמפּאָזיטאָר, א דיריזשאָר אָדער א שפּילער. עס זײַנען פאַראַן א סאך באווייזן, אז מיכאַעלס איז געווען ניט נאָר אן ענטוויאָסטישער צוהערער, נאָר אליין א שעפּער פון מוזיק.

זײַן נעשאַמע, זײַן גייסט איז געווען איבערגעפולט מיט מוזיק, וועלכע האָט געמוזט געמינען אן ארויסגאַנג.

ס'איז אומעגלעך צו פאַרגעסן זײַן ייִדיש וויגלידעלע, מיט וועלכן ער טרעט אָף אין א קליינער עפּיאָדישער ראָל אין דעם באוויסן פילם „צירק". מיכאַעלס איז אליין דער שעפּער פונעם כיינעוודיקן מוזיקאַלישן עפּיאָד.

די מוזיק, וועלכע האָט געלעבט אין אים, איז אלעמאָל גרייט געווען זיך אנטפּלעקן אין סאַמע פאַרשיידענע אספּעקטן. ווען עס פלעגן פּעלן ווערטער, האָט ער, דער מענטש, וואָס איז געווען א טעאַטראַל מיט אלע זײַנע כושים, אויס־געטראכט און מיסטעריש אופגעבויט א טעאַטראַליזירטע שפּיל — א ניגון אָן ווערטער. מיינסטנס פלעג דאָס אופגעפירט ווערן, ווי א דועט. קעדיי די שפּיל זאָל זיך באקומען קאַמפּאָזיציאָנעל געפונדעוועט הויט אלע קלאַלים, האָט זיך געפּאָדערט א „קאַנפליקט".

איינמאָל איז אזא „קאָנפֿליקט“ געשאפן געוואָרן פון מיכאַעלסעס א פראזע, מיט וועלכער ער האָט זיך געווענדט צום לענינגראדער ארטיסט ב. ס. באַריסאָוו: — אַט וואָס, — האָט ער אים געזאָגט, — באלד וועל איך דיר אַנטרויען א סאָך, אז כ'האָב אין ערגעץ און קיינמאָל ניט באגעגנט אזא פרוי, ווי מ'זיין אייגן ווייב, און דו פרווה מיך אַפריידן. דערווייז מיר, אז כ'בין ניט גערעכט. און ס'האָט זיך אָנגעהויבן א שפּיל, וועלכע איז אויסגעבויט אַף א פרעכטי-קער מעלאָדיע. דאָס איז געווען אין טאָך א דיאָלאָג, אן איבערגעפולטער מיט פּלאַמיקע געפילן, מיט היציקער ליבדנשאפט — איין זינגער האָט געשיידערט די וועזנטלעכע מינלעס פון דער דאמע, דער צווייטער האָט געהאלטן פאר א פּסיסעס-האקאָועד אפּילע ריידן וועגן דעם... און דאָס אלץ איז געווען אויסגע-דריקט בלויז מיט דער הילף פון מוזיקאלע אינטאָנאציעס. ס'איז שווער געווען צו גלייבן, אז דער ניגון איז אינגאנצן אימפּראָוויזירט. די ארטיסטן האָבן וויר-טואַן געניצט זיך מיט אלעגראַ און אנדאנטע, מיט אלטעראציע און וויבראציע. מע האָט געשיידערט אזעלכע אטאקעס און דאָס אלץ מיט אזא איבערצייגעוודי-קייט, אז ווען די „שפּיל“ האָט פינישירט, האָבן די אויספילער זיך דערוען אין קרייז פון אופגערגעטע און דאנקבארע צושויער, וועלכע האָבן אפּלאַדירט מיט אזא היספּיידעס, אז ס'איז אומעגלעך געווען זיי באַוויקן (דאָס איז פּאַרגעקומען אין האַטעל „אייראָפּעישער“ אין לענינגראד).

אזעלכע מוזיקאל-סצענישע „שטיקלעך“ פלעגן זייער אַפט אנטשטיין דאָנק מיכאַעלסן. אַף דער באגעגעניש מיט דאָלאָרעס איבארורי אין צענטראַלן הויז פון קונסטטוער זיינען די אויספילער פון אזא שפּיל געווען ער, שלוימע מיכאַעלס, און ביניאַמין זוסקין. מיט זוסקינען האָט ער ביכאלץ ליב געהאט צו זינגען. ס'האָט געמעגט זיין א ניגון אַן ווערטער, א ליד מיט ווערטער — טאַמיד אימפּראָוויזירטע „שטיקלעך“. מיכאַעלס איז, נאטירלעך, געווען דער „פרינץ פונעם וואָרט“, נאָר אין די סצענקעס, וועלכע ער פלעג אויסשפילן מיט זוסקינען, זיינען זיי זיך באגאנגען אינגאנצן אַן ווערטער. אזוי איבערצייגעוודיק פלעגן זיין זייערע זשעסטן און די מימיק, יעדער קער און יעדער בליק זייערער.

א גוטע ליד פלעג באצויבערן מיכאַעלסן. און פונדעסטוועגן האָט ער מער ליב געהאט אליין צו דיריזשירן — צי ס'איז א גרופע באם טיש, צי אן ערנסטע ליד אין טעאטער, אַף דער בינע. ווייזט אויס, אז זיין דיריגענטישער טאלאנט איז אזוי טאקע אין דער נייטיקער מאָס ניט מעקויעם געוואָרן. ביים די רעפּע-טיציעס אין טעאטער פלעג ער אַפטמאָל מעגילגל ווערן אין א כאַרמייסטער. אין אקטאָרן-הויז ביים א פייערונג אָדער שעפּערישן אַוונט, פלעג ער זיך דער-

לויבן אף א וויילע פארנעמען דאָס אַרט פונעם דיריזשאַר. אָבער אין סאכאקל
איז ער דאָך קיין דיריזשאַר ניט געוואָרן. דערפאר האָט אפן סאמע בעסטן אויפן
געקלונגען די געשאפענע דורך אים מוזיק אף זער יידישער בינע.

און נאָך איין קאפיטל אין מיכאַעלסעס מוזיקאלן מעהוס. מע קאָן עס אָנ-
רופן — א רעזשיסער, א קאָמפאָזיטאָר.

אנומלֶטן האָבן פריינט איינגעלאָדן מיכאַעלסן צוזאמען מיט די גרויסע
סאָוועטישע קאָמפאָזיטאָרן יו. א. שאפאָרין און א. וו. גאוק, אף בליינעס. ביים
דעם איבעריס צווישן ערשטן און צווייטן „סיידער“, ווען די ערשטע פארטיע
איז שוין אופגעגעסן און די צווייטע באקט זיך נאָך, האָט מיכאַעלס זיך גע-
ווענדט צו יורי אלעקסאנדראָוויטש שאפאָרינען און צו אלעקסאנדער וואסייליע-
וויטש גאוק, מע זאָל ניט פארלירן קיין גאַלדענע צייט און מאַביליזירן אלע
שעפערישע קויכעס צו שאפן א לעכאָים־ליד פאר דעם ספעקטאַקל „פריילעכס“.
ער האָט פאַרגעלייגט, זיי זאָלן פרווון פארשרייבן די מעלאָדיע, וואָס ער וועט
באלד אויסזינגען. דאָס, וואָס ס'איז ניטאָ קיין נאָטן־פאַפיר איז קיין טערעץ ניט.
ער וועט אליין גלייך אָנווירען. נאָר אומבאדינגט דארף מען אויספירן צוויי
טנאָים. ערשטנס, ניט אונטערקוקן איינס באם אנדערן, און, צווייטנס, פארשרייבן
די מעלאָדיע, אָפּהיטנדיק אלע פּאָוועס פונקט אזוי, ווי ער וועט אויסזינגען.
ווייל יעדע פּאָווע איז פון פּרינציפיעלער וויכטיקייט פאר די נאָטן. אָן א פּאָווע
איז ניטאָ קיין מעלאָדיע. ס'טרעפן זינגער, וועלכע „זאמלען“ ריכטיק צונויף אלע
נאָטן, ווי מע זאמלט שוואַמען, נאָר דאָס בלייבט „א צונויפזאמלונג פון נאָטן“,
אָבער ניט קיין מעלאָדיע. די מעלאָדיע, וואָס ער וועט באלד אויסזינגען, הייבט
זיך אפּילע אָן מיט א פּאָווע.

ניט נאָר ערנסט, נאָר אפּילע פּיערלעך זיינען אָנגענומען געוואָרן די בא-
דינגען.

בא שאפאָרינען אין קעשענע האָט זיך געפונען, צו מיכאַעלסעס פרייד,
א בלעטל נאָטן־פאַפיר. ביידע קאָמפאָזיטאָרן האָבן זיך איינגעאַרדנט באם טיש,
גרייטע צו אָנהייבן די ארבעט. א שטילשווייגן האָט זיך איינגעשטעלט אין צי-
מער.

— אַט איז דער אָנהייב. — מיכאַעלס האָט א פּאַרזיכטיקן קלאַפ געטאַן
איבערן טיש. דער קלאַפ האָט זיך איבערגעכאָוערט מיט א קרישטאַלענעם קלאַנג
פון די באַקאלן „באַקארא“. — דאָס איז מיין ערשטע פּאָווע, — און ער האָט
פאַרצויגן דעם ניגון...

די דאָזיקע מוזיק איז געוואָרן אן אַרגאנישער טייל פונעם ספעקטאקל. שאפאָרין האָט שפעטער אפן יעסאָד פון דער מעלאָדיע אַנגעשריבן זיין בארימטן „וואָקאליז“. אזויארום, מעג מען זיכער רעכענען מיכאַעלסן פאר דעם מעכאבער פון דער מוזיק, וועלכע האָט געפונען פאר זיך אזא סטאביל אַרט אינעם ספעקטאקל „פריילעכס“. ער איז אויך שאפאָריןס מיטאוואַטאַר. א באזונדער אַרט איז מיכאַעלסעס לעבן האָט פארנומען די קלאסישע מוזיק.

אויב די פאָלקסליד, די עסטראדע-מוזיק האָבן אים באגלייט טאַגטעגלעך סײַ אין שטייגער, סײַ אין דער שאפונג, איז זיין באציונג צו דער קלאסישער מוזיק א באווייז, וואָס פאר אן ערנסטער דענקער עס איז געווען אַט דער גאַטגעבענטשטער ארטיסט און רעזשיסער. זיין אופנעמען די קלאסישע מוזיק איז אן אויסדרוק פון דער וועלט־אַנשויונג פון א פאַרגעשריטענעם קינסטלער פון זיין דאַר.

מיכאַעלסן פלעג פארקישעפן טשייקאָוסקיס מוזיק, איבערהויפט זיין פערטע, פינפטע און זעקסטע סימפאָניעס. אַט די מוזיק איז געווען פאר אים צוויי בערדיק מיט איר אויסערגעוויינלעכער אופריכטיקייט, וואָס עס איז אזוי אייגנטימלעך אויך פאר מיכאַעלסעס שאפונג. אין טשייקאָוסקיס סימפאָניעס האָט דער גרויסער ארטיסט געפונען די זעלבע לייַדנשאפט און טראגישקייט, אין פארייניקונג מיט דער צארטער לירישקייט, וואָס איז געווען דער טאמזיס פון זינע אייגענע קונסט־ווערק. אין מיכאַעלסעס עמפּינדונג האָט די פראכטפולע מוזיק געלויבט שעקספירס וועלט, די וועלט פון מענטשן גייסטיק באפרייטע פון רעליגיעזע דאָגמעס און פעאַדאלע קאסטע-פאַרורטיילן, די וועלט, וואָס איז פול מיט ווידערשפרוכן דאַרט, ווו געלטגיריקייט, פאלשקייט, שקאַרים, מאכטגייַצי-קייט הערשן איבער ריינער ליבע און טרייהייט.

מיכאַעלסן איז געווען זייער צום הארצן די פאָלקס־אינטאָנאציע אין טשייקאָוסקיס מוזיק. די „בערעזענקע“, דער „זשוראויל“, די מעלאָדיעס באם „קאַלדיאָוועזן“, וועלכע דער קאַמפאָזיטאָר האָט אזוי פאסיק אויסגעניצט אין די סימפאָניעס, האָבן באצויבערט מיכאַעלסן. ער פלעג אלעמאַל אויסזינגען די ער-טער, ווו אַט די טעמעס האָבן געקלונגען, און ביכלאל גאנצע מוזיקאלע פראזעס פלעג ער זייער אַפט איבערכאווערן.

דער ארבעטסטאָג מיכאַעלסעס איז שטענדיק געווען ביז גאַר אן אַנגע-שטרענגטער. ער האָט געארבעט מיט אזא געשפאנטקייט, אז מע פלעג זיך כידעשן, פנוואנען עס נעמען זיך צו א מענטשן אזעלכע קויכעס. אָבער שפעט

אין אונט פלעגט צו אים קומען די אנטשפאנונג, ווען ער האָט געהערט מוזיק אינדערהיים, דורך ראדיאָ.

ווען אין דער נאכטשטילקייט פלעג זיך דעהערן ראועלס „באַלעראָ“, פלעג ער בלייבן זיצן א פארכושטער, אפילע קיין ריר זיך ניט טאָן. מיט אן איינגעהאלטענעם אָטעם האָט ער איינגעזאפט אין זיך די מוזיק, גלייך ווי עס שטייט אים פאַר באלד אנטדעקן פאר זיך עפעס אויסערגעוויינלעכס. אזוי פלעג ער הערן אויך רימסקי־קאָרסאקאָווס „שעכערעזאדע“, דערביי פלעגן זינע הענט, די פינגער קוים באמערקבאר זיך באוועגן ניט נאָר צום טאקט פון דער מעלאָדיע, נאָר אויך צום טאקט פון דעם קאָמפאָזיטאָרס „קאוואַנע“.

איינער פון מיכאַעלסעס סאמע באליבטסטע קאָמפאָזיטאָרן איז געווען סערגיי פראַקאָפּיעוו. פון זיין מוזיק האָט ער געהאלטן א וועלט. ער האָט, אשטייגער, זייער ליב געהאט „די מיסעס פון דער אלטער באַבעשי“, איבער־הויפט דעם גאוואַט. מיט כּיין פלעג ער זינגען דעם מאַרש פון דער אָפּערע „די ליבע צו דריי אפּעלסינען“. די מוזיק פונעם באַלעט „ראַמעָאָ און דזשוליע־טע“ האָט ער געשעצט ניט ווייניקער פון דזשוליעטען אין דער אויספילונג פון גאלינע אילאנאָווען.

אין פראַקאָפּיעווס מוזיק האָט מיכאַעלסן צוגעצויגן דער אומישעפּלעכער אָפּטימזום, די לעבנס־פרייד צוזאמען מיט אזא צארטער, איידעלער לירישקייט, א באַפארבטער מיט ראַמאנטישע שטריכן פון די באַליבטע העלדן.

מיכאַעלס איז געווען איינער פון די ערשטע, וועלכע האָבן ווי געהעריק אָפּגעשאצט די מיסטערשאפט פון דמיטרי שאַסטאָקאוויטשן. וואָס אזוינס האָט געיררט מיכאַעלסן אין זיין מוזיק? אינטערעסאנט, אז אין דער באוויסטער זיבע־טער „לענינגראדער“ סימפאָניע שאַסטאָקאוויטשעס האָט מיכאַעלס אָפּגעמערקט די טעמע פון מענטשלעכן צאר (פאגאָט) אפן שלאַכטפּעלד און ניט דעם אלגע־מיינ־באקאנטן מאַרש פון די פאשיסטן.

שאַסטאָקאוויטש האָט אפּגערודערט מיכאַעלסן אויך מיט זיין „קאטערינע איזומאילאָווע“, וועלכע האָט נאָך דאן געהייסן „לעדי מאַקבעט פון מצענסקער אויעזד“. אינעם קאָמפאָזיטאָרס סטיל האָט דער בינע־מייסטער פאר זיך גלייך אנטפּלעקט גאָר טיפע מוזיקאלע קאוואַנעס.

היינט איז לייכט צו קאָנסטאטירן: מיכאַעלס האָט אפּגענומען די גרויס־קייט פון שאַסטאָקאוויטשעס קונסט. דערביי דארף מען וויסן, אז דער קאָמפּאָזיטאָר איז אין אָנפאנג פון זיין שעפּערישן וועג א לאַנגע צייט ניט געווען אנערקענט. קעדיי פאָרויסזען דעם גלענצנדיקן גיורל, וועלכער איז באַשערט

געווען שאַסטאקאָוויטשעס שאַפונג, האָט מען ווירקלעך געדארפט זײַן אַ פּאַקט־
כאַכעם, און עכט פּראָגרעסיווער דענקער. ס'איז ניט מעגלעך גלייכגילטיק צו
דייענען די שורעס, וועלכע מיכאַעלס האָט אָנגעשריבן וועגן שאַסטאקאָוויטשן
אין 1944: „איך בין טיף איבערצייגט, אז שאַסטאקאָוויטשעס מוזיק געהער דער
סאַמע נאַענטסטער צוקונפט. איך באשטיי אף דעם ווידער און ווידער: דער
סאַמע נאַענטסטער צוקונפט.

כ'געדענק ניט ווער, באראטינסקי אָדער וויאזעמסקי, האָט באַמערקט מי-
קויעך גליינקען: „מע זאָגט מיר, אז דאָס איז קינפטיקע מוזיק. עפּשער איז עס
אזוי, אָבער פאַרוואָס צווינגט מען מיר איצט הערן די מוזיק פון דער צוקונפט?“
מע זאָגט, אז דער הויפּט־קריטערי אין דער אָפּשאַצונג פון מוזיקאַלע ווערק
דאַרף זײַן די לײכטע צוטריטלעכקייט. כ'בין איינשטימיק, נאָר ניט פּולקום.
ערשטנס, מײַן איך, אז אזא קריטערי קאָן ניט זײַן דער איינציקער. אשטייגער,
די מוזיק פון בעטהאווענען און טשיקאָווסקין איז ניט אלעמאַל און ווייט ניט
פאַר אלעמען אזוי לײכט און קלאָר צוטריטלעך. איז וואָס זשע הייסט עס?
כ'מײַן, אז דאָס הייסט בלוין דאָס, אז די צוהערער אין דעם פאַל באַהערשן נאָך
ניט דעם קולטורעלן ניוואָ, וועלכער קאָן זיי דערלויבן פאַרשטיין און אָפּנעמען
די צויבערדיקע קלאַנגען. עפּשער זײַנען זיי ביכלאַל אין דעם פּראַט אַמעראַציעס.
זיי דאַרפן זיך לערנען, וואַסן, קעדיי דערגרייכן בעטהאווענס גרויסקייט.
אכויף דעם, מוז מען געדענקען, אז אלץ, וואָס געהער צו נייע הויכקייטן,
שטויסט זיך זייער אָפּט אָן אף אומפאַרשטענדלעכקייט. דאן קומט און א
ניוטווענדיקייט אין טאַלאַנטפולער קריטיק, אין אן עמעסן מײוון, אָפּשאַצער,
וועלכער איז פעיק פאַרטיידיקן, אונטערהאַלטן, דערקלערן אלעמען די נייע
אויסערגעוויינלעכע דערשיינונג.

בעטהאווען, סטענדאַל, מאַיאַקאָווסקי האָבן אין זייער צײַט פיל געליטן פון
געגירונג. מע קאָן אַנרופן נאָך אַ סאַך נעמען...

מיר זײַנען די בויער פון אונדזער צוקונפט. מיר זײַנען מעכניעוון זײַן אופֿ-
מערקזאַם איבערהויפט צו אועלכע קינסטלער, וועלכע שפירן די צוקונפט, ווי
עכטע פאַרשטיטלער פון אונדזער דאַר. שאַסטאקאָוויטש איז איינער פון זיי.
זײַן נאָמען איז דער נאָמען פון אַ הויכן טורעם אין דער מוזיקאַלער קולטור
פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט.

מ'האַט בעפיררעש געדארפט זײַן אַ גלייכער מיטן גרויסן קאַמפּאָזיטאָר,
קעדיי אזוי באַנעמען די צײַט און דאָס אָרט פון עכטער קונסט אין לעבן. די
צײַט האָט דערוויין, אף וויפּל מיכאַעלסעס ארויסזאָגונג אין באַרעכטיקט.

ווען דאָס פּאָלק האָט באַגלייט מיכאַעלסן אין זײַן לעצטן וועג, האָט גע-
שאלט בעטהאַווענס מוזיק אָף די ווערטער פֿון געטען „ווער וועט מיר זאָגן,
ווער וועט אויסצײלן, וויפֿל ס'איז מיר נאָך געבליבן צו לעבן?..“

אזויזוי געטע און בעטהאַווען, וועט מיכאַעלס נאָך לאַנג לעבן אין די טראַ-
דיציעס פֿון זײַן קונסט. אָף שטענדיק וועט בלייבן אין זיקאַרן און אין האַרצן
פֿונעם פּאָלק זײַן אויסטייטשונג פֿון סאַמע קאַמפּליצירטסטע לעבנס־דערשיינונג
גען. זײַן מויעך איז אליין געווען אַ קאַלאַסאַלע גרויסע וועלט, וועלכע ס'האַבן
באווינט פֿאַרבונדענע צווישן זיך קאַמישע און טראַגישע, דערהויבענע און פּאָ-
שעטע שטייגערישע קאַטעגאָריעס, פּאַסירונגען, דערשיינונגען.

י. גאַלאַוואַשענקאַ האָט זייער ריכטיק באַמערקט אין זײַנע זיכרוינעס וועגן
מיכאַעלסן: סאַלאַמאַן מיכילאַוויטש, ווי שעקספּיר, האָט געשפּילט אפֿן ראַיאַל
מיט ביידע הענט, אַנדריקנדיק איינצײטיק אָף אלע קלאַווישן — אָף דער אינער-
לעכער וועלט פֿון מענטשן, דער סאַמע קאַנקרעטער פֿון אלע קאַנקרעטקײטן, —
און איינצײטיק אָף דער גרויסער אַלזעלט. אין זײַן רעשוס זײַנען געווען מערק-
ווירדיקע קויכעס פֿאַר סומאַרער שילדערונג. מיט קאַלאַסאַלער מיסטערשאַפט האָט
ער פֿאַראַלגעמיינערט די קאַנקרעטע וועלטלעך אין דער גרויסער פּילאַסאָפּי-
שער אַלזעלט...

דאָס אַסאַצירן דאָס געשטאַלט פֿונעם גרויסן אַרטיסט מיט מוזיק איז ניט
צופּעליק. ס'ווילט זיך ווידער אונטערשטרייכן, אַז אייגנטלעך אין דער מוזיק
פּלעג שלוימע מיכאַעלס אלעמאַל זוכן און געפֿינען די באַשטעטיקונג פֿון זײַנע
האַשאַרעס. פֿון דער מוזיק פּלעגן פֿאַר אים דערשינען די רייכע מעגלעכקײטן
איבערצוגעבן די עמאַצינעלע וועלט פֿונעם מענטשן.

וועניאמין פליישמאן און זײַן אָפּערע „ראַטשילדס פּידל“

די מילכאמע מיטן פאשיסטישן דײַטשלאַנד האָט אוועקגעטראָגן א סאך ווונדערבארע לעבנס. צווישן זיי — דאָס לעבן פונעם יונגן קאַמיוניסט, טאלאַנט פּוילן קאַמפּאָזיטאָר וועניאמין פליישמאן. די פעדאגאָגן און סטודענטן פון דער לענינגראדער קאנסערוואַטאָריע האָבן גוט געקענט און לײַב געהאַט וועניע פליישמאנען. ער איז געווען אן עכטער פּאַטריאָט פון זײַן היימלאַנד, א מענטש מיט א רײַנער נעשאַמע, א שטילער, באשיידענער מענטש מיט א ווונדערלעך אייגנעמעכער נאַטור. דער פּאַלקס-אַרטיסט פון פּסער קאַמפּאָזיטאָר געאַרגי סווירידאָוו, פליישמאַנס אמאָליקער מיטשילער לײַט דער קאנסערוואַטאָריע, שרײַבט וועגן זײַן כאווער: „דאָס איז געווען א מערקווירדיקער טאלאַנט, א מענטש מיט א זעלטענעם סײַכל און עמפּינדלעכער נעשאַמע“. אינעם האַרבן אײַנאָן-פּערציקסטן יאָר איז פליישמאן גלייך פון דער קאנסערוואַטאָריע אוועק פרייזויליק אפן פּראָנט...

קיין לענינגראד איז דער פיר-און-צוואנציקיאָריקער באַכער געקומען פון בעזשעצק, קאַלינינער געגנט. אין אָט דעם ניט-גרױסן שטעטל איז ער געבוירן געוואָרן און אויסגעוואקסן. יאָסוף אראַנאָוויטש פליישמאן, דער פּאַטער פונעם קינפטיקן קאַמפּאָזיטאָר, א צײַנדאָקטער לײַטן פאך, און זײַן פרוי, א לערערין פון עקאַנאָמישער געאָגראַפיע אין א שול, האָבן דערצױגן פיר זין און א טאָכ-טער. אלע אין דער מישפּאַכע האָבן געלעבט צווישן זיך זייער פריינטלעך, זיי זײַנען געווען מענטשן פון א הויכן מאַראַל-עטישן ניוואָ. אין שטוב האָט געהערשט א מוזיקאַלישע אַטמאָספּער. דער עלטערער זון און די טאָכטער האָבן געשפילט פּאַרטעפּיאנע, די מוטער האָט געזונגען. דאָס אלץ האָט דירעקט געווירקט אָף וועניאמינס טיכטיקער נאַטור. די מוזיק האָט אים געצױגן צו זיך. ניט זעלטן האָט מען געקאַנט זען, ווי ער, א קינד נאָר, מאַסטעט זיך אײַן ערגעץ אין א ווינקל פונעם צימער און זינגט אויס א ליד אונטערן אייגענעם אקאַמפּאַנעמענט, אויסקלאַפּנדיק דעם ריטם מיטן פויסטל.

וועניע האָט זיך געלערנט שפילן אָף א פידל. קינדווייז האָט ער אָנטייל-גענומען אינעם מוזיקאַלישן קאָלעקטיוו באם רײַטן ווינקל פון דער אַרטיקער פעדאגאָגישער געזעלשאַפט. דער קאָלעקטיוו האָט זיך אויסגעצײכנט דערמיט,

וואס אין אים האבן אַנטיילגענומען מענטשן פון פארשיידענעם עלטער און פראַ-
פעסיעס. אף א פידל האָבן געשפילט צוויי פעדאגאָגן פון וואַקאל, אן אַרטיקער
יוריסט, א סטודענט פון דער פעדאגאָגישער שול און ער, דער דרייצניאַריקער
וועניע פליישמאַן. דער יוגער ארבעטער פונעם מעכאַנישן זאוואָד יעגאַראָו האָט
געשפילט אף א טרומייט, דער בוכהאַלטער סטראָגאַזשסקי — אף א פיסהאַרמאַ-
ניע און וועניעס שוועסטער דינע פליישמאַן — אף א פאַרטעפיאַנע. דער לערער
פון כימיע פערעסלעגין איז געווען א קלאָרנעטיסט...

אין אַט דעם קלייניקן אַרקעסטער האָט זיך אָנגעהויבן וועניע פליישמאַנס
מוזיקאַלע דערציִונג. דאָ האָט ער צום ערשטן מאל זיך אויסגעלערנט מוזיצירן,
ארויסברענגען קלאָנגען אין העסקעם מיטן נעשאַמע-געמיט. דאָ האָט ער דער-
הערט די לעבעדיקע אינטאָנאַציעס פון דער ייִדישער נאַציאָנאַלער מוזיק, וועל-
כע האָט געקלאָנגען אין יעדן הויז פון זיין היימשטעטל. שפעטער וועט דאָס
אַרקעסטער פון זיין קינדהייט ווערן דער פראַטאַטיפ פון דעם גאַס-אַרקעסטער
אין זיין אָפערע „ראַטשילדס פידל“.

צוערשט האָט וו. פליישמאַן זיך ניט געקליבן צו ווערן א פראַפעסיאָנאַלער
מוזיקאַנט. נאָכן פארענדיקן די מיטלשול, איז ער אָנגעקומען אף קורצטערמיני-
קע קורסן פאר צוגרייטן לערער און אָנגעהויבן ארבעטן אלס פעדאגאָג אין א
ווייטן קארעליער דאָרף.

אין יענער צייט האָט ער אומבאַמערקט פאר זיך אליין זיך אזוי אריינגע-
טאָן אינעם פידל, אז אלע זיינע געדאַנקען און געפילן האָט ער אויסגעדריקט
בלויז מיט דער שפיל אף אַט דעם ווונדערדלעכען אינסטרומענט. ער האָט גע-
טרוימט וועגן לענינגראד, קעדיי הערן דאָרט מוזיק אין א גוטער אויספילונג,
זיך באקענען מיט נייע פאר אים שאפונגען, זיך באגעגענען מיט עמעסע מוזי-
קאַנטן. קיין לענינגראד איז ער געקומען אין 1931 און דאָרט געוואָרן א סטו-
דענט פונעם פאַרטיטעכנישן אינסטיטוט. די מוזיק אָבער האָט אים ניט צורו,
און ער קומט אָן אין דער מוזיק-שול אף מוסאַרגסקיס נאַמען, אף דער קאַמפאָ-
זיטאָרן-אַפטיילונג אינעם קלאַס פונעם פראַפעסאָר מ. יודין.

פליישמאַנס טאַלאַנט און מיסטערשאפט האָבן זיך אנטוויקלט אזוי שנעל,
אז שוין אין דריי יאָר ארום האָלט ער אויס די עקוואמענטע אין דער לענינגראד-
דער קאָנסערוואַטאָריע און ווערט א שילער פון דעם בארימטן קאַמפאָזיטאָר
דמיטרי שאַסטאַקאוויטש. אין איינעם פון די פאַרהיטע נריוו צו די עלטערן
(פונעם 5 דעקאַבער 1939) זאָגט ער ארויס זיין פריי: „אין מיין לעבן איז
פאַרגעקומען א גרויסע געשעעניש: עס איז מאַסקים זיך פאַרנעמען מיט מיר

דער פראפעסאר דמיטרי שאַסטאקאָוויטש, וועלכן מע האלט פאר דעם קולטור רעקסטן און טאלאנטפולסטן מוזיקער פון אונדזער צייט. שאַסטאקאָוויטש פאר מאַגט אן אויסערגעוויינלעכן זיקאַרן: וואָס איר ווילט, שפילט ער אף אויסוויי-ניק, אַרזענטירט זיך מאַמענטאַל אין די מוזיקאלישע שאַפונגען, פאַרמאַגט א ווונדערבארן געשמאַק און עכטע מיסטערשאפט. צו מיר באַציט ער זיך זייער גוט. א ניס איז איינגעפירט געוואָרן בא אונדז אף די לעצטע לימודים: מיר שאפן מוזיק דאָ גלייך אינעם קלאַס, אָן אן אינסטרומענט. אף אויספילן יעדע פאַרגעבונג ווערט געגעבן א שאַ צייט. דאָס מאַל האָבן מיר געשריבן ראַמאַנסן פאַר א שטים און פאַרטעפיאַנע אף היינעס טעקסטן. ביידע מאַל האָט זיך באַ-קומען בא מיר געלונגען. דעם ראַמאַנס האָט צוזאַמען מיט די סטודענטן גע-שריבן אויך דמיטרי דמיטריעוויטש, אַנגעשריבן האָט ער אים פאַר פינף מינוט, און, פאַרשטייט זיך, בעסער פון אלעמען. די דאָזיקע איבונגען האָבן געהאַט דעם ציל צו אויסאַרבעטן א שנעלקייט פון שרייבן, וועלכע איז נאָך בא מיר זייער קנאַפ אנטוויקלט.

אין אן אנדער ברייב שרייבט ער: „ס'ווילט זיך מיר אייך אַנשריבן וועגן די יונגע מוזיקער פון שאַסטאקאָוויטשעס קלאַס. אפן ערשטן אַרט דאַרף גע-שטעלט ווערן סווירידאָו — פאַרן זומער האָט ער אַנגעשריבן א סימפאָניע. נאָך אים גייט לויט די מאַסשאַבן לעוויטין, א פאַרענדיקטער פיאַניסט. אן אַס-פיראַנט אין דער קאַנסערוואַטאָריע לויטן קלאַס פאַרטעפיאַנע. נאָכדעם גייט יעוולאַכאַו — ער שרייבט איצט א קאַנצערט פאַר פאַרטעפיאַנע מיט אן אַר-קעסטער. מיט איין וואָרט, אונדזער קאַלעקטיוו שטעלט מיט זיך פאַר ניט נאָר א שטודיר-גרופע, נאָר עפעס פיל מער...“

אין שאַסטאקאָוויטשעס קלאַס אנטוויקלט זיך גיך פליישמאַנס מוזיקאַלער געשמאַק — ער האָט ליב די רוסישע קלאַסיק, שובערטס ליריק, איז פאַרכאַפט מיט דער יידישער נאַציאָנאַלער מוזיק. געשאפן האָט וו. פליישמאַן מיט היס-פּיילעס. ס'האַט זיך געדאַכט, אז פאַר אים עקזיסטירט קיין זאך ניט, אויסער מוזיק. געאַרבעט האָט ער צו 16 שאַ אין טאַג און איז געווען זייער שטרענג אין די פּאָדערונגען צו זיך.

אין אַקטיאַבער 1937 שרייבט ער צו די עלטערן: „איר דאַרפט פאַרשטיין, אז אין אזא ווונדערלעכער אומגעבונג, ווען קימאַט אלץ, וואָס איך שרייב, ווערט געלויבט, ווילט זיך שרייבן א סאַך און גוט. און מיך קימערט, וואָס ניט שטענדיק באַקומט זיך בא מיר דאָס, וואָס איך וויל. די לייכטקייט פונעם שרייבן ווערט דערגרייכט ניט אזוי פאַשעט, נעמענדיק אין אַכט דעם פאַרהעלטניסמע-

סיק שפעטן עלטער, ווען איך האב אנגעהויבן זיך פארנעמען מיט מוזיקאלער שאפונג. אגעווי, ס'איז פונקט צום אָרט, עס זאָל באַמערקט ווערן, אז מע דארף האָבן א יאָם מיט האָזע, קעדיי רעדן וועגן „לײַכטיקײַט פֿון שרײַבן מוזיק“ ביים אין אַקטיוו פֿאַרמאַגט מען דערווײַל אײַנע קאוואַנעס און אפֿילע ניט קיין פֿאַר- שטעלונג וועגן די אײַגענע קויכעס... סײַוואַלט בעפֿירערש געווען ניט אינגאַנצן ריכטיק צו זיפֿצן אָף דער טעמע „אויב“, ווײַל די דערוואַרבענע לעבנס-דער- פֿאַרונג האָט א גרויסע באַדייטונג אינעם אינהאַלט און אין דער קוואַליטעט פֿון דער מוזיק“.

פֿלײַשמאַן אַרבעט באַ דער פֿאַרטעפֿיאַנע ווי נאָר עס מאַכט זיך אַ מעג- לעכקײַט זיך צוועצן צו איר. צוזאַמען מיט דער פֿרוי לעבט ער אין אַ צוואַ- מענוווינונג, און דאָס מאַכט נאָך שווערער די אַרבעט. זי פֿרוי איז אַ פֿיאַ- יסטקע, און ער טרעט איר אָפֿ דעם אינסטרומענט, ווען זי גרייט זיך צו אַ קאַנצערט אָדער צו די אָרדנטלעכע לײַמודים און עקזאַמענעס, אַלײַן גײַט ער אוועק זוכן אין דער קאַנסערוואַטאָריע אַ פֿרייע פֿאַרטעפֿיאַנע...

אין זײַן שאַפונג האָט פֿלײַשמאַנען געצויגן צו וואַקאַלער מוזיק (האַנאַם, ער האָט אַנגעשריבן אַ גרויסע צאָל רײַן אינסטרומענטאַלע ווערק). צום באַ- דויערן, זײַנען די קסאוויאַדן זײַנע, אויסער דער אָפֿערע און די פֿאַרטעפֿיאַנע- פֿרעלײַדיגעס, ניט פֿאַרהײַט געוואָרן — די מילכאַמע האָט אויך זיי ניט געשאַנע- וועט... ווי זײַנע פֿרײַנט דערצײלן, זײַנען געווען באַזונדערס ווערטפֿול די ראַ- מאַנסן אָף מ. יו. לערמאַנטאָוס ווערטער. זײַן ווײַב שרײַבט: „איך געדענק דעם טאַג פֿונעם קאַנצערט, ווען עס זײַנען אויסגעפֿילט געוואָרן וועניעס ראַמאַנסן אָף לערמאַנטאָוס ווערטער. איך האָב געדאַרפט אַקאַמפֿאַנירן און מיט האַרצקלאַ- פעניש געוואַרט, וויאזוי עס וועט קלינגען די מוזיק, דאָס קאָל פֿון דער זינגערן, מײַן אַקאַמפֿאַנעמענט. גלײַכצײַטיק האָב איך זיך געפֿילט שטאַלץ, וואָס כּוועל אױספֿילן אזא פֿאַראַנטוואַרטלעכע ראָל“.

פֿלײַשמאַנס פֿרעלײַדיגעס פֿאַר פֿאַרטע- פֿיאַנע האָט צום ערשטן מאַל אױסגעפֿילט אין סענטאַבער 1937 אפֿן אַוונט פֿון די סטודענטן פֿון דער לענינגראַדער קאַנסערוואַטאָריע יו. א. לעוויטין. זיי האָבן געהאַט זײַער אַ גרויסן דערפֿאַלג...

וועניאַמין פֿלײַשמאַנס אַמערסטן באַדייטנדיק ווערק איז זײַן אָפֿערע פֿון איין אַקט לײַט די מאַטיוון פֿון א. פ. טשעכאַווס דערצײלונג „ראַטשילדס פֿידל“.

דאָס איז אַ רײַף מײַסטער-ווערק, אין וועלכן סײַ האָט זיך דעם קאַמפֿאָזיטאָר אײַב- געגעבן פֿאַרויסצווען אַ סאַך נאַוואַציעס אין דער אָפֿערע-קאַמפֿאָזיציע פֿון דער

הינטציטייעקער מוזיק. אט וואס עס האט געשריבן דמיטרי שאסטאקאוויטש וועגן זיין שילער און, צווישן אנדערס, וועגן זיין אפערע „ראטשילדס פידל“:

„ווען איך האב פארנומען די פראפעסור אין דער לענינגראדער קאנסערוואטאריע, האט צווישן מינע שילער זיך אויסגעטיילט וועניאמין פליישמאן. איך קאן מיט פולער זיכערקייט זאגן, אז דאס איז געווען א קאמפאזיטאר פון א קאלאסאלן טאלאנט. שוין פון די ערשטע טריט פון זיין קאמפאזיטארישער טעטיקייט האט ער מיך פארכידעשט מיט זיין דערפינדערישקייט און פרישקייט, מיט דער ענטער עמאציאנעלקייט פון זיין מוזיק. אין פליישמאנס ווערק זינען געווען אלע אייגנשאפטן פאר א ווייטערדיקן וויקס. ער האט גלענצענד באהערשט דעם אַרקעסטער, שטענדיק געטראָגן מיט זיך דעם טיפן געדאנק פון א גרויסן קינסטלער. זיין פארטיטור איז פול געווען מיט אומגעריכטע לייזונגען און מיט איידיקייט. פליישמאן האט מיט רעכט געהאט א שעם פון א מענטשן, וואס פארמאגט ועלטענע פראפעסיאנעלע ריינקייט, אַנשטענדיקייט און ארבעט זאמקייט. אין אספעקט פון א שילדפארגעבונג האבן מיר מיט אים באשלאסן, אז ער וועט ארבעטן איבער אן אפערע פון איין אקט „ראטשילדס פידל“, לויט טשעכאווס דערצייילונג מיטן זעלבן נאמען. שוין פון די ערשטע טאקטן איז געווארן קלאַר, אז די דאָזיקע ארבעט גייט ארויס אויסער די גרענעצן פון א שולד-ארבעט. „ראטשילדס פידל“ האט ער פארענדיקט אין קלאוויר ערעו דער מילכקאמע. עטלעכע בלעטלעך פונעם קלאוויר זינען ניט געווען אינסטרומענט-טירט, און איך האב דאס געטאן אין 1943. אין סאמע אנהייב פון דער מילכקאמע איז וועניאמין פליישמאן אוועק אפן פראנט, ווו ער איז אומגעקומען. זיין רייויקער טאלאנט, וועלכער האט אזוי פיל צוגעזאגט אין דער צוקונפט, איז אומגעקומען צוזאמען מיט אים.“

וואס זשע שטעלט מיט זיך פאר וו. פליישמאנס אפערע? ווי מיר האבן שוין געזאגט, איז זי אַנגעשריבן לויט טשעכאווס באווסט ווערק. ס'איז אַבער ניט שווער צו באמערקן, אז דער קאמפאזיטאר גיט אין דער אפערע זיין אייגענע סצענישע ווערסיע פון דער דערצייילונג. די דאָזיקע ווערסיע איז פאר-בונדן מיטן קאנטראסט-כאראקטער פון דער אפערע. איין אספעקט אירער איז די ספער פון געדאנקען און מאכשאַוועס פונעם העלד, דעם באגרעכער און פידלער באָנוע. דער צווייטער איז יענער, וואס בא טשעכאווז איז ער געגעבן פארבייגייענדיק, אלס פאן, און פליישמאן האט אים ארויסגעפירט אלס איקער — דער שטייגער פונעם שטעטל, וועלכער ווערט געמאלט דורך די קלאנגען פון שאכקעסעס יידישן קעזומער-אַרקעסטער (מיר כאַוערן איבער, אז דער פראַ-

טאָטיפּ איז דאָ גאנץ ווארשיינלעך געווען יענץ אַרקעסטער, אין וועלכן עס האָט קינדווייז געשפּילט אליין פּליישמאן).

בא וועמען פון די קלאסיקער פון דער רוסישער לייטעראטור וועלן מיר ניט באגעגענען שידדערונגען וועגן דער שפּיל פון א יידישן אַרקעסטער, פון יידישע קלעזמער? בא פּוּשקין, באַגאַן, טשעכאַוו... אויב אַבער בא זיי גייט דורך דער יידישער אַרקעסטער אלס עפּיזאָד, אלס רעמארקע, אלס קאַלאָריטער שטריך, זעען מיר אין דער אַפּערע בא פּליישמאנען עפעס אנדערס. דאָס קלינגען פון א יידישן אַרקעסטער איז דאָ פּילפּלאַנעווידיק. דער קאַמפּאָזיטאָר מאַלט דעם שטייגער פונעם שטעטל, אין וועלכן עס קומט פאַר די האַנדלונג, שאפט א מוזיקאלישע און פּסיכאָלאָגישע אטמאָספּער, אפן פאַן פון וועלכער ס'אָנט וויקלט זיך דער טושעט. גלייכצייטיק מאַלט ער די כאַראַקטערן פון די העלדן — פון שאַכקעסן, ראַטשילדן, צומאַל פון בראַנזען. און לעסאַף, די מוזיק פונעם יידישן אַרקעסטער ווערט א פּסיכאָלאָגישער אונטערטעקסט פון דער אַפּערע, א קלאַנגען-עקויוואַלענט פון איר אידי. אף אזא פאַן אַנטוויקלט זיך די קולמינאַציע פון דער דראַמע. דערביי דאַרף מען ניט מיינען, אז דער קאַמפּאָזיטאָר פאַרשפאַרט זיך אינעם קאַלאָריט פון דער יידישער אינטאַנאַציע. זיין מוזיק אין דער אַפּערע איז ניט קיין עטנאָגראַפישע פאַרשונג פונעם יידישן פאַלקלאָר. שטריכן פון דער אינטאַנאַציעלעקייט, פונעם ריטם, פון דער עצעם מאַניר פון דער יידישער מוזיצירונג זינען איינגעשלאָסן אינעם קאַנטעקסט פון דער היינטיקער מוזיקאלישער שפּראַך, און אף אזא אויפן דערגרייכט דער קאַמפּאָזיטאָר א פּסיכאָלאָגישן עפעקט.

פליישמאן געפינט אין דער באהעפטונג פון די פאַלקלאָר-אינטאַנאַציעס מיט דעם פּראַפעסיאָנעל-קאַמפּאָזיטאָרישן דענקען אזא מוזיקאלישע קעגנזייטיקע פאַרבינדונג, וועלכע דערמעגלעכט בילעט ארויסצוווייזן דעם גרונטגע-דאַנק פון דער אַפּערע, וועלכע ווערט אויסגעדריקט אין די ווערטער פון איר העלד: „ווען ס'וואַלט ניט געווען קיין בייז און קיין סינע, וואַלטן די מענטשן געהאַט איינער פון דעם אנדערן א קאַלאָסאַלע נוץ און וואַלטן געוויסט פון אזא גליק, וואָס זיי האָבן עס אפּידע אין כאַלעם ניט געזען. און דעמלט וואַלט דער פּידל געזונגען אנדערע לידער, און די ווערבע וואַלט געהערט יענע נייע לידער. דאָס וואַלטן געווען לידער וועגן גליק, וועלכן בראַנזע האָט ניט געוויסט און ניט געהערט אפּידע אין כאַלעם...“ די אַפּערע פאַרענדיקט זיך מיט פּידל-שפּיל, מיט פליישמאנס לייט-פּידל, וואָס שפּילט די אומעטיקע מעלאָדיע פון א טרויעריקן „פּרייעכס“.

די אָפּערע „ראַטשילדס פּידל“ איז בעמעשעך פון פיל יאָרן געווען פאר-געסן, זי האָט אָבער אויסגעהאלטן אזא הארבן אויספרווו פון דער צייט. אויך איצט האָט זי ניט אָנגעוווירן איר פּרישקייט אין קלינגט אזוי, פונקט ווי זי וואָלט אָנגעשריבן געוואָרן היינט. דעם 20 יון 1960 האָט די אָפּערע צום ערשטן מאל אינגאנצן אויסגעפילט אינעם קאָמפּאָזיטאָרן פארבאנד פון פססר א גרופע אר-טיסטן פון דער מאַסקווער פּילהארמאָניע. אַט אזוי איז זי געבוירן געוואָרן דאָס צווייטע מאל.

...אין די טעג פון דער לענינגראדער בלאַקאדע איז וועניאמין פליישמאן פּרינציפּליק אוועק אין דער אָפּאָרטשעניע. לויטן געוונט-צושטאנד האָט ער גע-האט פולע רעכט צו בלייבן אינדערהיים. ער האָט אָבער אפּילע ניט געטראכט וועגן דעם. דעם 5 יולי 1941 האָט ער איינער פון די ערשטע אריינגעטראָגן זיין פּאמיליע אין דער רעשימע פון די קאָמוניסטן, וועלכע גייען פּרינציפּליק אוועק אפן פּראָנט. אין א קלייניגק פּאָטשטקארטל, אדרעסירט צו זינען נאָענטע, האָט ער געשריבן:

„טייערע! איך האָב אָנגעגעבן א מעלדונג אין מיליטערישן קאָמיסאריאט, מע זאָל מיך פּארעכענען אלס פּרינציפּליק אין דער רויטער ארמיי. אועלכע מעלדונגען זינען בא אונדז אין דער קאָנסערוואטאָריע געווען א סאך...“ דער לעצטער בריוו צו די נאָענטע איז אָנגעקומען פון קראסנאָיע סעלֶא. דער קאָמ-פּאָזיטאָר-שלאַכטמאן האָט געשריבן, אז ער גרייט צוזאמען מיט זינע כאוויירים „מאטאָנעס פארן סוינע“.

די געשעענישן פון פליישמאנס לעצטע וואָכן און טעג האָבן זיך אנט-וויקלט אף אזא אויפן. אלע קאָנסערוואטאָרצעס האָט מען אָנגענומען אין אָפּאָל-טשעניע פונעם אַקטיאבערישן ראיאָן פון לענינגראד. עס זינען געשאפן גע-וואָרן שטאַט-פּעסטונגען. די אָפּאָרטשענצעס האָבן געבויט דאָסן. דער טייל, אין וועלכן ס'איז אריינגעגאן פליישמאן, האָט זיך געפונען אינעם רוסקאָווי-סאָצקער באפּעסטיקטן ראיאָן. פליישמאן האָט אקשאַנעסדיק זיך געגרייט צו די פּאַרטייענדיקע שלאַכטן. אויספירלעך דערלערנט דאָס געווער. איינציטיק האָט ער רעדאגירט די קאָמונישע פּראָנט-צייטונג.

פליישמאן און אנדערע לענינגראדער קאָמפּאָזיטאָרן — גאַנלאַיעוו און קאַטאַקין — האָבן זיך אין יענעם טאָג געפונען אין א דאָט, וואָס האָט באוואכט דעם וועג אף לענינגראד. די פּאַשיסטן פון א מעכאניזירטער קאָלאָנע זינען ניט כוּישעד געווען, אז עס דערווארט זיי א געפאר און זינען געקראַכן, ניט אַפּ-שטעלנדיק זיך פאר גאַנטי. אָבער ווען זיי זינען געקומען צום וועג, האָבן

זיי זיך אָנגעשטויסן אפן פייער פון דעם קעגנטאנקען-געווער אינעם דאָט.
דעמלט האָבן זיי באשלאָסן אים פארניכטן... די שלאכטלייט פונעם באלאגערטן
דאָט האָבן זיך געשלאָגן מיטן סיינע ביון לעצטן אַטעם. מיט טראסירנדיקע
קעגנטאנקען-קוילן האָבן די פאשיסטן באשאַסן דעם דאָט און אים אופגעריסן...
דערמאָנענדיק וועניאמין פליישמאנען און נאך איין אויסגעצייכנטן יוגן
קאָמפּאָזיטאָר — באַריס האַרצן, וועלכער איז אויך אומגעקומען אף דער מיִל־
כאַמע, — שרייבט ג. וו. סווירידאָו פּאָלגנדעס: „אונדזער מוזיקאלישער דאָר פילט
דעם פארויסט פון אַט די צוויי מענטשן. דאָס זיינען געווען שעפער פון א דער־
הויבענעם נעשאַמע-געבוי, זיי האָבן מיט יראס־האַקאָועד זיך באצויגן צו קונסט.
פון אַט דעם דאָר קאָמפּאָזיטאָרן איז וועניאמין פליישמאן געווען דער סאַמע
טאלאַנטירטער...”

א וועטעראן פון דער יידישער מוזיקאלער קולטור

דער פארזינסטפולער קונסטטוער פון רספסר זינאוי קאמפאנייע ציילט שוין פון לאנג זיין נינטן יארצענדליק, נאך ווייניק מענטשן אין אט דעם עלטער האבן פארהיט אין זיך אזא אפטימיזם, לעבנס-ענערגיע און, זעריקער, אזא שעפערישע אקטיווקייט, וואס שטעלט אוועק זי. קאמפאנייע צו זיין איין ריי מיט הינטציטיקע און יונגע, — איך האב זיך ניט טויע געווען — יונגע קאמפאניסטן.

זינאוי קאמפאנייע איז אין איין עלטער מיט אונזער יארהונדערט, ער איז א לעבעדיקער טרעגער פון דער מוזיקגעשיכטע, אן אנטוויקלונג פון דער אנטוויקלונג און אנטוויקלונג פון דער יונגער סאָוועטישער מוזיקאלער קולטור. מיט א שארפן כוש צו די צייטפראבלעמען איז ער דורכגעגאנגען דעם וועג פון אן אקאמפאניאטאר ביי אן אנערקענטן קאמפאניסטן — א מעכאבער פון פילצאליקע ווערק אין פארשיידענע זשאנערן פון עסטראדע און פאלקס-מוזיק. אין דער מוזיקאלער ליטעראטור ווערט ער אפגעמערקט אלס באווסטער אומזאג פון מוזיק פאר קינדער, ווי אויך אלס מייסטער פון דער עסטראדע-ליד. ער האט אנגעשריבן מוזיק פאר פארשיידענע אינסטרומענטן און פאר אן אַרקעסטר. זינע מעלאדיעס האבן געקלונגען, אנהייבנדיק פון די 20-ער יארן און ביי דעם היינטיקן טאג. פונקט ווי פריער, רופט קאמפאנייע צעס מוזיק ארויס א לעבעדיקן אינטערעס בא די צוהערער מיט איר פריידיקער שטימונג, וועלכע איז אין איינקלאנג מיט דער הינטציטיקייט, מיט יונגקייט און אפטימיזם. ווי יעדער מייסטער, האט זינאוי קאמפאנייע א הויפט-טעמע אין זיין שאפונג, וואס עס איז דער לייטמאטיוו פון זיין גאנץ לעבן. אזא איז די טעמע פון דער יידישער מוזיק, פון דער נאציאנאלער קולטור, וועלכע איז אויסגע- דריקט אין דער ליד, אינעם טאנץ, אין דער אַרקעסטער-פארם. פון קינדזיין אָן איז זי. קאמפאנייע געווען פארבונדן מיט דער יידישער מוזיק.

אין עלטער פון ניין יאר, אין 1911, איז זינאוי קאמפאנייע געווארן באהעפט צו דער יידישער מוזיק. אים האט גענומען צו זיך קיין פעטערבורג זיין פעטער, דעמלט א סטודענט פון דער קאמפאניסט-אקאדעמיע אין דער פעטערבורגער קאנסערוואטאריע. (גריגארי איסקאוויטש קאמפאנייע, א היי-

סער פארערער פון יידישער מוזיק, איז אין די שפעטערע יארן באוויסט געווארן אלס אפערע-דיריזשאר און פראפעסאר פון דער קינעווער קאנסערוואטאריע. פונקט אין יענער צייט, אין ערשטן יארצענדליק פון דעם XX יארהונדערט, איז אין פעטערבורג געווען טעטיק די „געזעלשאפט פון יידישער מוזיק“. אקטיוויסטן אין דער דאזיקער געזעלשאפט זיינען געווען די דעמלט באוויסטע מוזיקער: מילער, זשיטאמירסקי, קיסעלעך, שאליט, קאפיט, ראזאווסקי. דער יונגער זינאווי קאמפאנייע האט געהאט די מעגלעכקייט צו באזוכן די פארזאמלונגען פון דער געזעלשאפט, און דאס איז געווען פאר אים די ערשטע שול, וועלכע האט אנטוויקלט זיין מוזיקאלישע דענקען, באזונדערס אין פראט פון יידישער מוזיק. כוץ דעם, זיינען די טירן פון זיין פעטערס הויז געווען אפן פאר יידישע יונגער, פידלער, שוישפילער. דאס יינגל האט דורשטיק זיך איינגעהערט אין די נייע קלאנגען און ריטמען, איינגעזאפט אין זיך דעם אייביקן נוסער, וועלכער האט זיך פאר אים אנטדעקט אין די יידישע פאלקסלידער און אין די קלאסישע ווערק פון יידישער מוזיק.

אין 1920, לעבנדיק שוין אין באקו, ווהיז ער אין אריבערגעפארן פון פעטערבורג, האט ער צופעליק זיך אָנגעשטיסן אַף א זאמלונג לידער פון דער באוויסטער יונגערן אַיעניגאדאליהיים, און דארט האט ער, צווישן אנדערס, געפונען צוויי לידער — „קאדיש“ און „מייערקע, מיין זון“, — אין דער באארבעיטונג פון מאַריס ראוועל. צום ערשטן מאָל האט זיך דער יונגער מוזיקער באקאנט מיט אויסגעשפראכן נאציאנאלע שאפונגען פון א גאר הויכער מאדרייגע, ביפראט נאך אין דער באארבעטונג פון דעם גרויסן פראנצויזישן קאמפאזיטאר. די הויכע טעכניק און די אייגנארטיקע שפראך פון דער הארמאניע האבן געהאט זייער האשפאע אפן פערזענלעכן סטיל פונעם קינפטיקן קאמפאזיטאר און זיי זיינען געווארן אן עטאלאן פון הויך-קינסטלערישן צוגאנג באם באזיניקן יידישע פאלקס-מוזיק.

אין באקו האט פארגעזעצט די שעפערישע טעטיקייט זיין פעטער — גריי גארי איסאקאוויטש קאמפאנייען. ס'איז געווארן פאפולער ג. אי. קאמפאנייעצעס באארבעטונג פון יידישע פאלקסלידער, צווישן זיי דער כאָר „א רעגנדל“. דער יונגער זינאווי פלעגט ביזיין אף די רעפעטיציעס פון זיין עלטערן קאָרעו, אפט אים אונטערהעלפן אין דער ארבעט און אמאל אויך פרווון די אייגענע קאמפאזיטארישע מעגלעכקייטן.

זיין זעלבשטענדיקע טעטיקייט הייבט זיך אבער אָן ערשט אין מאסקווע, ווהיז ער איז געקומען אין 1922. ס'האט זיך ניט לאנג צוריק געענדיקט דער

בירגערקריג. אין לאנד בושעוועט די ארבעטלאזיקייט. עס איז טעטיק אן אר-
בעטס-בירושע. קיין מאַסקווע איז אָנגעלאָפֿן א מענגע מוזיקאנטן, צווישן זיי
אויך ייִדישע, פון אוקראינע, פון ווייסרוסלאַנד, פון דאַרעם-רוסלאַנד, פון קאוּ-
קאז, וויאזוי שלאָגט מען זיך דאָ דורך, אז די שטאַט ווימלט מיט ארטיסטן און
מוזיקער?

ס'איז די צייט פון נעפּ — אין מאַסקווע עפענען זיך א סאך פּריוואטע
רעסטאראַנדלעך, קאפּעען און גאַרקען. אין די ייִדישע רעסטאראַנען איז איינ-
געפירט, ס'זאָל שפּילן אומבאדינגט א קליינער אַרקעסטער פון פּירפּינף
מענטשן. די דאָזיקע אַרקעסטערלעך האָבן צוגעצויגן מוזיקאנטן, צווישן זיי ניט
ווייניק טאלאַנטפולע. אזא איז געווען דער פּידלעך באַרסקי. ער האָט ניט גע-
קענט קיין נאַטן, נאָר געשפּילט האָט ער הונדערטער ייִדישע מעלאָדיעס, מיט
וועלכע ער פלעג באַגייטערן די צוהערער. זינאווי קאַמפּאנייען האָט מיט פּאר-
געניגן אים אקאַמפּאנירט אפּן קלאַוויר, צופאַסנדיק דאָ אפּן אַרט די געהערדיקע
האַרמאָניע, דעם אקאַמפּאנעמענט. באַרסקי און אנדערע אייגנאַרטיקע מוזיקאנטן
האָבן, ניט געקוקט אָף זייער „דילעטאַנטיזם“, געטראָגן אין זיך די דוירעסדיקע
טראַדיציעס פון דער ייִדישער נאַציאָנאַלער מוזיק, און וווּ זיי האָבן ניט גע-
שפּילט, פלעגן זיי פּלאַנצן זוימען פון ייִדישער קולטור. די דאָזיקע טראַדיציעס
פון דער ייִדישער מוזיק האָבן געהאַט א וועזנטלעכע ווירקונג אָף א סאך קאַמ-
פּאָזיטאָרן פּראָפעסיאָנאַלן, בעסויכעם אָף זינאווי קאַמפּאנייעצן.

איינצײטיק באַקאַנט זיך דער יונגער מוזיקאַנט מיט ערנסטער פּראָפעסיאָ-
נעלעך ייִדישער מוזיק. א שטאַרקע ווירקונג אָף זײַן אַנטוויקלונג אלס קאַמפּאָ-
זיטאָר האָט, ווי פּריער, גריגאָרי איסאַקאוויטש קאַמפּאנייען, וועמענס נײַ ווערק,
די אַנדאַנטע פאַר א סטרונע-קוואַרטעט (1925), איז געוואָרן א געשעעניש אין
דער ייִדישער מוזיק פון יענער צײַט. ס'איז אינטערעסאַנט אָפּצומערקן, אז די
דאָזיקע מוזיק האָט צום ערשטן מאַל אויסגעפּילט אין קליינעם זאָל פון דער
מאַסקווער קאַנסערוואַטאָריע דער שפּעטער באַרימטער קוואַרטעט אפּן נאַמען
פון בעטהאווענען.

ו. קאַמפּאנייען נעמט אָן א באשלוס צוטרעטן צו סיסטעמאַטישער מוזיק-
קאלער בילדונג, קעדיי שאפּן מוזיקאַלע ווערק מיט ייִדישער טעמאַטיק אָף א
הויכן פּראָפעסיאָנעלן ניוואָ.

נאָכן אָפּדינען אין דער אַרמיי קומט ער אָן אין קאַפּעלמיסטער-קלאַס
אונטער דער אָנפירונג פונעם קאַמפּאָזיטאָר און דיריגענט סעמיאָן אלעקסאַנדראָ-
וויטש טשערנעצקי. דער קאַנטאַקט מיט אַט דעם גרויסן מוזיקער האָט גע-

בראכט צו דעם, אז אין 1926 האָט זי קאָמפּאָניען אויסגעהאַלטן דעם עקזאָ-
מען און איז פּאַרעכנט געוואָרן אפּן קאָמפּאָזיטאָרן פּאַקולטעט אין דער מאַסקווער
קאָנסערוואַטאָריע. זיין לערער איז געווען איינער פון די גרעסטע קאָמפּאָזיטאָרן
פון יענער צייט — רודאָף מאַריצאָוויטש גליצער. אזוי האָט זיך פאַר זי. קאָמ-
פּאָניען געעפנט דער וועג צו סיסטעמאַטישער פּראָפּעסיאָנעלער מוזיקאַלישער
בידונג. אין דער קאָנסערוואַטאָריע טיילט ער זיך אויס ניט נאָר אַלס קאָמפּאָ-
זיטאָר, נאָר אויך ווי אַ פּיאַניסט.

אַ באַדייטנדיקער קערפונקט אין זי. קאָמפּאָניעציעס שעפּעריש לעבן איז
געווען זיין באַגעגניש און שפּעטערדיקע מיטאַרבעט מיטן אויגערוּפּענעם
„פּראָקאָל“ — פּראָלעטאַרישן קאָלעקטיוו פון סטודענטן קאָמפּאָזיטאָרן באַ דער
מאַסקווער קאָנסערוואַטאָריע.

איינע פון די הויפט פּאַדערונגען צו די מיטגלידער פון „פּראָקאָל“ איז
געווען — באַהערשן די פּאַשטע (ניט פּרימייטיווע) מוזיקאַלישע שפּראַך — אַ
פאַרשטענדלעכע פּאַרן פּאַק. יעדער יונגער קאָמפּאָזיטאָר האָט געדאַרפּט שאַפּן
לידער, צוגעגלעכע צום מאַסעוון צוהערער, און דערבײַ זיין אַף דער הייך פון
דער פּראָפּעסיאָנעלער מוזיקאַלישער קולטור.

— מיר דאַרפן שאַפּן מעלאָדיעס אין סטיל פון די קלאַסיקער און אויך
אויסנוצן אין דער פּילדער פּאַס נאַציאָנאַלע פּאַקס-מוזיק. דאָס וועט פאַרינטערע-
סירן סיי די אויספילער, סיי די צוהערער, — פּלעג זאָגן דיר אָנפירער פונעם
קאָלעקטיוו אַלעקסאַנדער דאוידענקאָ, — עס טאָר ניט זיין קיין איינרייס צווישן
ערנסטער און מאַסעווער מוזיק, אין יעדן ווערק דאַרף מען זיך דערשלאָגן עכטע
שעפּערישקייט.

די שעפּערישע איינשטעלונגען פון „פּראָקאָל“ זיינען געווען נאָענט זי. קאָמ-
פּאָניען, באַוונדערט אין פּראַט פון אויסנוצן די נאַציאָנאַלע פּאַקסשאַפונג.
ער האָט אין די שפּעטערדיקע יאָרן זיך אינטענסיוו באַשעפּטיקט מיט ייִדישן
פּאַקלאָר. דערבײַ שאַפּט ער אַ נייעם זשאַנער פון דער ייִדישער מאַסעווער ליד.
דער „פּראָקאָל“ האָט געפירט אַ ברייטע מוזיקאַלישע געזעלשאַפּטלעכע
אַרבעט. ער פּלעג איינאַרדענען קאָנצערטן, אויגערוּפּענע „געזעלשאַפּטלעכע
מישפּעטן“, אַף וועלכע מע האָט איינגעלאָדן אַנטיילנעמער פון מוזיקאַלישע
אַרבעטער קרייזער. די אַרײַנגעטראָגענע אַף די באַהאַנדלונגען ווונטשן און די
קריטיק פּלעג מען שפּעטער באַהאַנדלען אַף די פּראָפּעסיאָנעלע פאַרזאַמלונגען
פון „פּראָקאָל“. ווי פיל זיינע כאַווייריזם, האָט זי. קאָמפּאָניען אויך באַשלאָסן
גיין אַרבעטן אין אַ קלוב, קעדיי אין דער פּראַקטישער טעטיקייט, אין באַריר

מיט די געברויכער פון מוזיק, פעסטשטעלן, אף וויפל ס'איז עפעקטיוו זיין שא-
פונג. אין 1929 יאר קומט ער אָן אלס מוזיקאלישער אָנפירער אין ייִדישן אר-
בעטער-קלוב „קאַמוניסט“.

דער דאָזיקער קלוב (ער האָט זיך געפונען אין מאַסקווע, אף ליעסנאיא,
לעבן דער גאַרקי-גאס) האָט פאַרנייקט עטלעכע סעקציעס. מיט דער טעאטרא-
לער סעקציע האָט אָנגעפירט עפראָים לויטער, וועלכער האָט דאָרט אוועקגע-
שטעלט די פיעסע „צו הונדערטער זאוואָדן“. די מוזיק אין דעם ספעקטאַקל
האָט אָנגעשריבן זינאווי קאַמפאַנייעץ (שפעטער איז די דאָזיקע פארטיטור גע-
וואָרן די דיפלאַם-ארבעט פונעם קאַמפאַזיטאָר אין דער מאַסקווער קאָנסערווא-
טאָריע). דער ספעקטאַקל, וואָס איז געגאַנגען אף ייִדיש, איז באַגלייט געוואָרן
מיט אַרקעסטער-מוזיק און כאַר-דעקלאַמאַציעס און דעריקער מיט מאַסעווע ליי-
דער, ספעציעל אָנגעשריבענע פאר דער ייִדישער ארבעטער-יוגנט. באַזונדערס
פאַפולער איז געווען די סאָדאטישע לייִד אף די ווערטער פונעם רוסישן פּאָעט
סעמיאָן קירסאַנאָו וועגן דער ייִדישער יוגנט, וואָס גייט אוועק אפן פּראָגט זיך
שלאָגן מיט די ווייספאַליאָן. אין דער זעלבער צייט האָט זינאווי קאַמפאַנייעץ
אָנגעשריבן מוזיק צו צוויי מאַסעווע לייִדער אף די ווערטער פון איזי כאַריק און
איציק פעפער.

אויך צו די ספעקטאַקלען פון ייִדישע, „טראַמען“ (טעאַטערס פון ארבע-
טער-יוגנט) האָט ז. קאַמפאַנייעץ געשריבן מוזיק, צווישן וועלכער ס'האָט זיך
אויסגעטיילט די מוזיק צו מ. דאַניעלס פיעסע „זיאַמקע קאַפאַטש“ (שפעטער
איז די פיעסע געגאַנגען אף רוסיש אין טעאַטער אפן נאַמען פונעם מאַסקווער
סאַוועט).

אין די 30-ער יאָרן זיינען זינאווי קאַמפאַנייעצעס מוזיקאלישע ווערק
ארויסגעגעבן געוואָרן אין צענטראַלן פאַרלאַג „מוזיגו“. צווישן אנדערע זיינען
אין אָט די העפטן געווען געדרוקט די לייִדער וועגן דער ייִדישער קאָלויריטי-
שער באַוועגונג אין קרים — „דזשאַנקווי“, „האַרבסט“, „אין קאָלויריט“, „אַלע
פּראַעטאַריער“ — מאַסעווע לייִדער אף די ווערטער פון איציק פעפער, ארון
קושניראָוו, מוישע טייף, יעכעזקל דאַברושין. אין 1935 איז ארויס פון דרוק
א נייע ארבעט פון ז. קאַמפאַנייעצן — דער העפט פון ייִדישע כאָרן „א קאַפּע-
לא“ אונטערן אַלגעמיינעם נאַמען „דאָס 1905 יאַר“. דאָס זיינען געווען אַריגי-
נעלע וואַקאַלע ווערק אף דער טעמע פון דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציע.
דעם ציקל לייִדער „דאָס 1905 יאַר“ האָט אויסגעפילט אף ייִדיש דער וואַקאַלער
אנסאַמבל אין באַשטאַנד פון ציאַנסקי, זיידנער און באַרקאן.

ניט ווייניק מוזיקאלישע ווערק אף דער יידישער טעמאטיק שרייבט זי. קאמפאנייען אין די פארמיליאמאדיקע און מיליאמאדיקע יארן. זיי ווערן אויסגעפילט מיט צאד יידישע מוזיקאלישע קאלעקטיוון. אין קייעו איז פאר דער מיליאמאדיקע געווען א „קלענער-ארקעסטער“ אונטער דער אנפירונג פון שלוימע פיינ-טוך. זי קאמפאנייען האט אנגעשריבן פאר דעם דאזיקן קאלעקטיוו זיין אר-קעסטער-סיוויטע „א יידישע כאסענע“. אינטערעסאנט איז דער גוירל פון אט דעם דאזיקן ווערק. דער קאמפאזיטאר האט עס אין מעשעך פון א ריי יארן איבערגעארבעט און באדייטנדיק אנטוויקלט. אין 1979, אין העכער פיר יאר-צענדליער נאך דעם, ווי ס'איז געשאפן געווארן, איז עס ווידער אופגעקומען פאר דער סאמע ברייטער אפארבאנדישער אוידיאטאריע. אונטערן נאמען „ראפ-סאדיע אף יידישע טעמעס“ האט דאס ווערק געשפילט אין גרויסן זאל פון דער מאסקווער קאנסערוואטאריע אף אן אונט דער גרויסער אקאדעמישער סימפאני-ישער ארקעסטער, דיריזשירט האט דער פאלקס-ארטיסט פון פסטר יעווגעני סוועטלאנאוו.

אין אנהייב פון די 60-ער יארן פארבינדט זיך אן ענגע מיטארבעט צווישן זי. קאמפאנייעצן מיט די סאָוועטישע יידישע דיכטער און ווערגעליס און כאים ביידער. די מוזיק אף די לידער פון א. ווערגעליס און כ. ביידער זיינען געווען געדורקט אין „סאָוועטיש היימלאנד“. ראָמאנסן אף די ווערטער פון א. ווערגע-ליס זיינען שפעטער ארויס אין א באזונדער אויסגאבע אין פארלאג „מוזגיו“. צווישן זיי האט זיך אויסגעטיילט מיט א טיפיש-יידישער ווייכער אינטאנאציע די מוזיק אפן ראָמאנס „שאלעם-אלייכעם“.

ס'איז אויך ארויסגעגעבן געווארן א פלאטע „וואקאלע מיניאטורן“ פון זי. קאמפאנייעצן אף די לידער פון א. ווערגעליס. די ליד „איך — דער סאר האמאשקיס“ איז געשאפן אינעם זשאנער פון א „פריילעכס“, מיט א דראמאטיש-מוזיקאלן אינהאלט. א טיפישע מיליאמאדיקע-באלאדע איז „דאָס יידישע מיידל מא-רוסיע“, הינטצייטיק קלינגט די עסטראדע-ליד „ווארעמע ווינטן“, פאפולער איז געווארן די ליד „דער יידישער וואלס“, וועלכע האט באהעפט הינטצייטיקע אינטאנאציעס מיט אנגענעמע אויסדרוקן פון „רעטרא“.

אין די 70-ער יארן, ווי אויך אין דער לעצטער צייט, שרייבט זי. קאמפא-נייען מוזיק אף די ווערטער פונעם דיכטער כאים ביידער. אין 1983 האט דער פארלאג „סאָוועטסקי קאמפאזיטאר“ ארויסגעלאזט זי. קאמפאנייעצעס א זאמלונג לידער, אין וועלכער ס'איז אריין איינע אף די ווערטער פון כאים ביידער — „מאסקווער גאסן“. אף כאים ביידערס טעקסטן האט דער קאמפאזיטאר געשאפן

אן אַרקעסטער-סיווע, וועלכע הייסט „כאסענע-סצענעס“, געווידמעט דעם 50-יאַריקן יוביליי פון דער יידישער אוטאָנאָמער געגנט. די דאָזיקע פּאָפּולערע סימפּאָנישע מוזיק אנטהאַלט מאַרשן, טענץ און שאַרפּוויניקע סקערצאַ.

אף דער אַלפּאַרבאַנדישער ראַדיאָ איז פאַרשריבן געוואָרן נאָך איין אינ-סטרומענטאַל ווערק פון ז. קאַמפּאַניעצן, אויך געווידמעט דעם יוביליי פון דער יידישער אוטאָנאָמער געגנט — די קאַפּריטישאַ פאַר א פּיִדל־סאַָאַ. די מוזיק איז געבויט ווי א פּאַנטאַויע אף באַוווּסטע יידישע פּאַַלקסלידער — „אַ, זייט געזונט, מײַנע לייבּע עלטערן“, „אַיציקל“ און אַנד. אין דער ווירטואַלער אויס-פּילונג אף א פּיִדל־קלינגען די פּאַַלקסלידער מיט א נייער און פּרישער באַטאַ-נונג. לויט זייער נאַכאַנאַנדיקייט אין א געוויסן סיידער באַקומט זיך א ראַפּסאַ-דיע פון נאַציאָנאַלע ניגונים.

אין זיינע באַרבעטונגען פונעם פּאַַלקאַר באַמיט זיך ז. קאַמפּאַניעצן צו אַנטפּלעקן דעם „אונטערטעקסט“, דעם טיפּן מוזיקאַלישן זין פון יעדן ניגון. אינזיינעם מיט זיינע אַריגינעלע לידער (צווישן זיי די ליד „אף ביראַבידזשאַנער ערד“) האָט די אַלפּאַרבאַנדישע ראַדיאָ פאַרשריבן א ריי באַרבעטונגען פון יידישע פּאַַלקסלידער.

מיט דער טעטיקייט אַלס קאַמפּאָזיטאָר שעפּט זיך ניט אויס דער בייטראַג פון ז. קאַמפּאַניעצן אין דער סאַוועטישער יידישער קולטור. ער איז אן אַק-טיווער פּובליציסט, אן אויטאָר פון פיל אַרטיקלען וועגן מוזיק און מוזיקאַנטן, וועלכע זיינען דערשינען אין זשורנאַל „סאַוועטיש היימלאַנד“. קאַמפּאַניעצן אינ-טערעסירט זיך מיט אַלץ, וואָס איז שייַך דער ספּערע פון נאַציאָנאַלער יידישער מוזיק היינט-צוטאָג — מיט דער שאַפּונג פון קאַמפּאָזיטאָרן, מיט קאַנצערטן, היסטאָרישע פּאַרשונגען און וויסנשאַפּטלעכע זוכונגען. שטענדיק איז זיין אַק-טיווע פּאַָזיציע געצילט צו דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג פון דער סאַוועטי-שער יידישער קונסט.

...איך האָב באַזוכט זינאָווי קאַמפּאַניעצן אין עטלעכע טעג אַרום נאָך דעם, ווי אים איז צוגעייגנט געוואָרן דער ערן־טיטל פאַרדינסטפולער קונסט-טוער פון רוססער. אפן ראַיאָל זיינען געלעגן נאָטן פון נייע ראַמאַנסן, באַאר-בעטונגען פון פּאַַלקסלידער, פּרישע מאַגניטאַפּאַן־טאַשמעס, דיקע פאַקעס נאָטן. ניט געקומט אף זיין טיפּער עלטער, איז דער קאַמפּאָזיטאָר פּיל מיט שעפּערישע פּלענער.

דער קאמפאזיטאר וולאדימיר טערלעצקי

צווישן די סאָוועטישע קאָמפּאָזיטאָרן, וועלכע אַרבעטן אין געביט פון ייִדישער מוזיק, איז באַזונדערס פּאָפּולער וולאדימיר טערלעצקי. ניט לאַנג צוריק איז אין קאָנצערט־טאַקאָל פּונעם קאָמפּאָזיטאָרן־פּאַרבאַנד פון פּסער פּאַרגעקומען טערלעצקיס שעפּערישער אַווּנט, וועלכער האָט ציוניפּענזאַמלעט אַ פּילגעפּאַקטן זאַל לייב־האַבער פון דער היינטיקער ייִדישער מוזיק און איז דורכגעגאַנגען מיט גרויס דערפּאָלג. דער סאַך פון דער פּאָפּולערקייט פון טערלעצקיס מוזיק שטעקט אין איר היינטיקייט און סאַציאַלער אַקטועקייט, וואָס עס איז אין איינבאַלאַנג מיט די פּראָצעסן פון דער ייִדישער קולטור. פון דער אַנדערער זייט, זייענדיק אַן אויסדריקלעכע נאַציאָנאַלע מוזיק, שפּילט זי אָפּ ניט נאָר די נאַציאָנאַלע פּסיכאָלאָגיע, דעם נאַציאָנאַלן מוזיקאַלישן געדאַנקענגאַנג, נאָר אויך אין דער פּולער מאָס די פּראָבלעמען, וועלכע שטייען פאַר די מענטשן פון דער גאַרער וועלט — די פּראָבלעמען פון מילכאַמע און פּרידן, פון אַן אינטער־נאַציאָנאַלער שפּראַך פון קולטור.

אַבער צוערשט — עטלעכע ווערטער וועגן דעם קאָמפּאָזיטאָר גופּע. וולאדימיר טערלעצקי געהערט צום מיטעלן דאָר סאָוועטישע קאָמפּאָזיטאָרן. ער איז געבוירן געוואָרן אין מאַסקווע אין 1931. זיינע עלטערן זיינען געווען פּראַ פּעסיאָנאַלע רעוואָלוציאָנערן. ניט געקוקט אָבער אַף דער פאַרנומענקייט אין דער טאַגטעגלעכער אַרבעט, האָט די מישפּאַכע געשאַנקען גרויס אופּמערקזאַמ־קייט דער מוזיק. צווישן אַנדערס, דער שטוב־מוזיצירונג. די מוטער האָט לייב געהאַט זינגען ראַמאַנסן און לידער, צווישן זיי איז געווען סיי מוזיקאַלישע קלאַסיק, סיי רוסישע און ייִדישע פּאָלקס־ידער. ס'איז אויסער יעדן סאַפּעק, אַז די אַלגעמיינע אַטמאָספּער פון דער מוזיקאַלער קולטור, וועלכע האָט גע־הערשט אין דער מישפּאַכע, האָט אַ שטויס געטאַן דעם קינפטיקן קאָמפּאָזיטאָר אויסצוווויילן זיין פּאַך.

פון די פּריע יאָרן און ביז אַ שוין פאַרדעלטניסמעסיק רייפן עלטער שטור־דירט וו. טערלעצקי אין די מוזיקאַלע לערן־אַנשטאַלטן, וועלכע טראָגן דעם נאָמען פון די גנעסינס — באַוווסטע באַ אונדז אין לאַנד מוזיקאַנטן און פּעדאַגאָגן: צוערשט אין דער שול, שפּעטער אינעם מיטעלן ספּעציעלן רינג, און

לעסאָף אין אינסטיטוט. דער אָנפירער פון דער קאָפּערדע פון קאָמפּאָזיציע אין
אין יענער צייט געווען דער גרויסער מוזיקאנט מיכאַל פּאַבאָנאוויטש גנעסין.
זײַן קלאַס האָבן פּאַרענדיקט קאָמפּאָזיצירן, מיט וועמענס נעמען עס שטאַנצירט
די רוסישע און סאָוועטישע מוזיקאַלע קולטור. מ. גנעסין איז געווען רימסקי-
קאָרסאַקאָוס א טאַלמיד, דערבײַ אײנער פון יענע, וועלכע האָבן מיט דער
באוויקלונג פון זײער גרויסן לערער זיך באשעפטיקט מיט יידישער קולטור.
מיכאַל פּאַבאָנאוויטש גנעסין האָט געשאַנקען פיל אופּמערקזאַמקײט פאַר-
שיידענע אספעקטן פון דער יידישער מוזיק אין אלע געביטן פון זײַן טעטי-
קײט — אין פּעדאַגאָגיק, פּובליציסטיק, שעפּערישער פּראַקטיק. זײַנע קאָמפּאָ-
זיצירישע ווערקען, ווי אויך די פּילאָסאָפּישע אידיען, וועלכע האָבן זיך אָפּגע-
שפּיגלט אין זײַן מוזיק, זײַנען געווען ענג פאַרבונדן מיט די טראַדיציעס פון
דער דוירעסדיקער יידישער קולטור.

אונטער דער ווירקונג פון מ. גנעסיןען פאַרפעסטיקט זיך באַם יונגן קאַמ-
פּאָזיצירטער טערעציקי די קאוואַנע צו ווידמענען זיך דער יידישער מוזיק. א וויכ-
טיקע ראָל האָט דאָ געשפּילט אויך אײנער פון טערעציקים קרויווים — הערץ
ראַדשטיין, א מוזיקאַליש-געבידעטער מענטש, וועלכער האָט אויסגעצייכנט גע-
קענט די יידישע קולטור און שפּראַך. ער האָט באקאנט דעם קינפטיקן קאָמפּאָ-
זיצירטער מיט די ריכטע טראַדיציעס פון דער יידישער ליטעראַטור און קונסט.
אזוי איז טערעציקים אנטוויקלונג אלס מוזיקאנט דורכגעגאַנגן אָף א פעסטן
יעסאָד פון קענטענישן און פון טיפּן באַנעמען די אורקוואַלן און טראַדיציעס
פון דער יידישער קולטור.

ווי יעטוידע אנדערע נאַציאָנאַלע מוזיק, שטעלט מיט זיך פאַר די יידישע
א ביז גאַר קאָמפּליצירטע פאַרצווײַגטע ספּערע פון זשאַנרען און פאַרמען. אויס-
מיַנדליך צו זײַן אַן אָפּגעשלאָסענע איין מאָל פאַר אלע מאָל געפורעמטע סיס-
טעם, איז זי אָפּן פאַר אײנפלוסן מיטאַד אנדערע קולטורן. זי הערט זיך פיל-
באַר צו צו פאַרשיידענע אויסדרוקן פון מוזיקאַלישן דענקען — אָנהײבנדיק פון
דעם קלאַסישן איראָפּעיִשן סטיל, ביז דער היַנטצײַטיקער עסטראַדע.

אזוי האָט פּאַסירט, אז פון קינדווייז אָן האָבן וואַלדימיר טערעציקין גע-
צויגן צו זיך די עסטראַדע און דער דזשאַז. ער האָט באַזונדערס ליב עסטראַ-
דע-מוזיק — ספּאַנאַנע, אימפּראָוויזירטע, וועלכע ווערט געבוירן, אזוי צו זאַגן,
גלייַך אונטער די פינגער. איר צויבער, ביזן און טעמפּעראַמענט ריידן אן און
פאַר זיך. דער קאָמפּאָזיצירטער האָט פאַר דער עסטראַדע אָנגעשריבן א סאַך אַרײ-
גינעלע ווערק, ווי אויך מוזיק פאַר קינאַ, טעאַטער, צירק. מיט עלעמענטן פון

„לייכטער“ מוזיק — אין בעסטן זין פון וואָרט — זײַנען דורכגעדרונגען אויך זײַנע ייִדישע ווערק.

א ברייטן אָפּקלאַנג אין דער מוזיקאַלער וועלט האָט באַקומען וויליאַדימיר טערלעצקיס צווייטע ייִדישע סיוויטע פאר אן אַרקעסטער, וועלכע ער האָט אָנגעשריבן אין 1970. ס'איז נאָך פריש אין זיקאַרן דער שטאַרקער איינדרוק, וואָס עס האָט געמאַכט זײַן ערשטע ייִדישע סיוויטע, וועלכע האָט זיך באזירט פּוילקום אָף פּאָלקאַר-מאַטעריאַל. מע איז שוין געוווינט, אז עס פילט זי אויס הויפטזאַכלעך דער אַרקעסטער, מיט וועלכן ס'דיריזשירט אליין דער קאַמפּאָזיטאָר, און דער נאַציאָנאַלער אָפּקלאַנג אירער איז שטענדיק ביז גאַר אן אר-מיטלבראַע. אָבער ווי מאַדנע עס זאָל ניט זײַן, איז „מער ייִדישעכער“ די צווייטע סיוויטע, אין וועלכער אלע טעמעס זײַנען אַריגינעל און ס'איז ניטאָ קיין איין פּאָלקאַר-צייטאַטע. אין אַט דעם ווערק האָט דעם קאַמפּאָזיטאָר זיך איינגעגעבן אופאַסן דעם ייִדישן פּאָלקסייעסאַד דורך דעם אייגענעם קינסטלערישן דענקען, דערשטאַנדיק זיך עכטע וואַרהאַפטיקייט אינעם איבערגעבן די פּאָלקסיגע-שטאַלטן, כאַראַקטערס און שטימונגען. די צווייטע ייִדישע סיוויטע איז אויסגע-פילט געוואָרן אין א סאַך לענדער. אין יוגאָסלאַוויע איז אָף אַט דעם ווערק אוועקגעשטעלט א באַלעט פון צוויי אַקטן. זי האָט געקלונגען אין פּשא, בול-גאַרע, פּראַנקרייך.

זינט טערלעצקי האָט אָנגעשריבן די צווייטע סיוויטע זײַנען שוין אוועק קימאַט פּופּצן יאָר. אַט די גאַנצע צײַט אַרבעט ער א סאַך און פּרוכטבאַר אין פאַרשיידענע זשאַנרען פון דער ייִדישער מוזיק. ער האָט אָנגעשריבן א סיוויטע פאַר א פּידל-סאָלֵאָ, א ריי פּיעסעס פאַר א קלאַרנעט, עטלעכע פּאַרטעפיאַנע-ווערק, וואָס שפּיגלען אָפּ ייִדישע פּאָלקאַר-מאַטיוון. איבערהויפּט אָבער איז די אופ-מערקזאַמקייט פונעם קאַמפּאָזיטאָר קאַנצענטרירט ארום דער וואַקאַלער מוזיק. און דאָס איז נאַטירלעך, ווייל די ייִדישע מוזיק, די ייִדישע קולטור איז ענג פאַרבונדן מיט וואַקאַל, מיט געזאַנג. געזעצמעסיק איז אויך דאָס, וואָס טע-רלעצקיס שאַפונג אין דער ספּערע פון וואַקאַלער מוזיק שפּיגלט אָפּ די טענדענץ צו אויסברייטערן דעם אינטערעס, באַזונדערס באַ דער יוגנט, צו וואַקאַלישער מוזיציירונג אָף דער ייִדישער שפּראַך.

די יוגנט טראַגט אריין אין דער היינטיקער מוזיק איר וועלט-שפּירונג. אין געגעבענעם קאַנטעקסט — איר באַנעם פון דער ייִדישער קולטור, איר שטימונג. און די דאָזיקע פּאַטענצן פון דער נייער ייִדישער מוזיק כאַפּט פּיל-באַר אָף דער קאַמפּאָזיטאָר. זײַן וואַקאַלע מוזיק איז ניט נאָר לידער, ראַמאַנסן,

וואקאלע מינאטורן. דאס איז אויך דאס פילן דעם דויפעק פון דער הינטציני-טיקייט אין דער ספערע פון דער נאציאנאלער און אינטערנאציאנאלער יוגנטלעך-כער קולטור.

דער יידישער פאָלקלאָר איז פילארטיק. דאָס זײַנען סײַ די דערגאנגענע צו אונדז פון דער טיף פון יארהונדערטער אוראלטע מאַטיוון, סײַ די לידער פון מי און קאמף אין די צײַטן פון דער אַקטיאבער-רעוואָלוציע, סײַ פארשיי-דענע מינים ריטועלע, לירישע, שפאסנדיקע און אנדערע לידער פונעם יידישן שטייגער מיט אלע זייערע היסטארישע און געאגראפישע באזונדערקייטן.

אין דער לעצטער צײַט האָט זיך האסטיק פארשפרייט, דערונטער אין דער יידישער פאָלקס-מוזיק, די ריכטונג, וועלכע מע וואָלט געקאָנט כאַראַקטעריזירן אַלס שטאַטישער פאָלקלאָר. א גרויסע צאָל יונגע מענטשן זײַנען פאַרכאַפט מיט געזאַנג אונטערן אקאַמפּאַנעמענט פון א גיטאַרע, דערבײַ ניט פון אַן עלעקטראָ-גיטאַרע, נאָר פון א נאַטירלעכער, אָדער ווי מע רופט זי נאָך — אקוסטישער. אין קעגנזאַץ צו דער עלעקטראָ-אַק-מוזיק האָט זיך באוויזן א באדערפעניש צו אויסדריקן נאַטירלעכע האַרציקע מענטשלעכע געפילן מיט דער היף פון וואָ-קאלער ליריק אונטערן אקאַמפּאַנעמענט פון א זעקס-סטרוניקער גיטאַרע. דער ספּעקטער פון די שטימונגען איז דאָ אויסערסט ברייט. אָנהייבנדיק פון שטיי-גער-ליריק ביז פּאָליטיש-פּאַטריאָטישער טעמאַטיק. צווישן אנדערס, זײַנען אין צוזאַמענהאַנג מיטן מערקווירדיקן יוביליי פון דעם זיג פון סאָוועטן-פאַרבאַנד אין דער גרויסער פּאַטערלענדישער מילכאַמע געשאפן געוואָרן אין פאַרשיידענע נאַציאָנאַלע סוויוועס פּאַטריאָטישע לידער וועגן מילכאַמע און פרידן. אועלכע לידער קלינגען אויך אַפט אַף יידיש.

וואַדאימיר טערלעציק איז פון יענעם מין קאַמפּאָזיטאָרן, וועלכע רופן זיך אַפּ מיט גרייטקייט אַף דעם גייסט פון דער צײַט. קימאַט אלע לידער זײַנע זײַנען אָנגעשריבן אָדער קאָנען אויסגעפילט ווערן אונטערן אקאַמפּאַנעמענט פון א גיטאַרע. דער שטאַטישער פאָלקלאָר — דער סאַמע דעמאָקראַטישער נוסעך אין דער הינטציניטיקער פאָלקס-מוזיק — איז נאַטירלעך אריין אינעם סטיל פון דעם קאַמפּאָזיטאָרס שאַפונגען, דעמאָקראַטישע אין דירעקטן זין פון וואָרט. עס קאָנען זײַנען זײַנע לידער סײַ פּראָפעסיאָנעלע אַרטיסטן, סײַ „פּאַשעט א מענטש“, וואָס באַזיצט ניט קיין אוועקגעשטעלטע שטימ. דערבײַ זײַנען טער-לעציקס לידער אָנגעשריבן אַף א הויכן קינסטלערישן ניוואַ, זײַענדיק עכטע שאַפונגען פון דער מוזיקאלישער קונסט.

אין דעם האָט מען זיך געקאָנט נאָכאמאָל איבערצייגן אפן אויבנדערמאָנטן קאָנצערט. ער איז באשטאנען פון וו. טערלעצקיס אנטיםילכאמע-לידער אף די ווערטער פון א. ווערגעליסן. די מיטארבעט פון ביידע קינסטלער — פונעם פאָעט און פון דעם קאָמפאָזיטאָר — טראָגט אַ לאַנגאַניקן און שטאַנדאַהאַפטיקן כאַ-ראַקטער. באַם אויסוואַל פון די טעקסטן צו זיינע לידער לייגט קעסיידער טער-לעצקי אַכט אָף דער בילדערישקייט פונעם פערן, אָף זײַן שילדערונגס-קראַפֿט, פּראָגראַמאַרטיקייט, ווי עס דריקן זיך אויס מוזיקאַנטן. ווען די פּאָעזיע שטעלט מיט זיך פאַר ניט סטאַם אָן אָנהויפּונג פון שיינע סטייטישע גענג און פּראָ-פעסיאָנעל איינגעפאַסטע פּראַזעס, לייגט זי זיך לייכט אָף דער מוזיק פון טער-לעצקיס וואַקאַלע שאַפּונגען. דעם דיכטערס שורע דאַרף האָבן אַ זינלעכן אימ-פּולס, אָן אינהאַלטלעכע הויפּטאַקס אינעם פּערז, אַ סאַציאַלן אָפּקלאַנג. אַט די אַלע אייגנשאַפּטן געפינט דער קאָמפּאָזיטאָר אין אַרזן ווערגעליסעס פּאָעזיע. די לידער פונעם פּאָעט, וועלכע זיינען געלייגט געוואָרן אין יעסאַד פון טער-לעצקיס שאַפּונגען, זיינען קלייניקע בילדער, אזוי צו זאָגן — „סצענקעס“, אפן גרונט פון וועלכע עס אנטשטייען מוזיקאַלישע אסאַציאַציעס. אזא איז די דראַ-מאַטישע באַלאַדע וועגן אַ יידיש מיידל — „עסטערקע“, — וועלכע איז אַרייַן געפאַלן אין די לאַפעס פון דעם פּאַשיסטישן מערדער מענגעלע. דער טראַגזום, די פּאַליאַרישקייט פון דער שיינקייט און פונעם וואַנדאַליזם האָט טערלעצקי איבערגעגעבן אין דער מוזיק פון דער באַלאַדע מיט אַן אומגעהייערער קראַפּט. וועגן דער אייביקער שיינקייט פון אַ יידיש מיידל דערציילט זיך אויך אין אַן אַנדער ווערק פון אַט דעם ציקל — אין דער „באַלאַדע וועגן אַ שיינער יידישקע“:

הינטער וואַרטן שטעכיקע, אין צייטן פון אַוואַלפן,
 אויסגעטאָן דאָס העמד, זי שטייט אָף דער אַקייידע,
 און די דייטשן קוקן, צווישן זיך זיי ריידין:
 „אויגן — טיפע קרענעצעס, צוויי געדיכטע צעפּ,
 ווען מע טרייבט זי אונטער,
 זשאַלעוועט מען ניט קיין קלעפּ.“
 סאַראַ שיינע יידישקע, שנעלער צו דער גרוב...

אין אַנדענק פון די קדושים איז באשאפן געוואָרן אַ דערהויבענער רעק-וועם, וואָס בעשאַסן אויספילן אים אָף יענעם קאָנצערט, האָט דער גאַנצער זאַל

זיך אופגעשטעלט אין א טרויעריקן שטילשווייגן (די ליד איז אויסגעפילט גע-
ווארן אין דער רוסישער איבערזעצונג פון דער פאעטעסע יונע מאַריין)
«Скажем слово о евреях, уничтоженных войной»...
באגלייך מיט מילכאָמ-מאַטיוון קלינגען אינעם ציקל לידער וועגן ליבע
אויך שטייגער-מאַטיוון. די ליד „צאר לי“ האָט באצויבערט מיט דער אופריכטי-
קייט פונעם אופגעפלאקערטן געפיל:

ס'איז די ליבע זיס ווי א געטראנק
איינער צו דעם צווייטן צוגעזאָטן.
צאר לי, עס טוט ניט באנג,
צאר לי, כ'האָב ניט כאַראַטע...

און דאָ באַלד — דאָס עכטע פאסטאָראַלע געזאנג „דער ארויסגאנג פון
די שטערן“... א פילאָסאָפיש-דערהויבענער ניגון וועגן דעם אומענדלעך לאנגן
וועג צו גליק. „דאָס דודעלע“ — אזוי הייסט א ליד וועגן דער קינדהייט, אין
וועלכער די אויטארן ווענדן זיך צו די געשטאלטן פונעם ווייטן, שוין אוועקגע-
גאנגענעם אַוואַר. דער „פערסאָנאָש“ פון דער ליד איז א מיידעלע, וואָס דאנקט
אירע פריינט — דעם דודעלע, דעם פויק און דעם פידעלע...
און, פארשטייט זיך, די אלעמען רעגעוודיקע טעמאטיק פון שאַלעם אין
דער גאַרער וועלט. די ליד „שאַלעם“ איז איינע פון די בעסטע אינעם ציקל.
אן אַנגעשריבענע אין א טאני-מארשעוון ריטם, איז זי פונקט ווי אויסגערכנט
אף אונטערגעכאפט ווערן מיצאד א כאַר-מאסע, אף סקאנדירן דעם רעפרען סיי
מיצאד די אויספילער, סיי מיצאד די צוהערער. די ליד „שאַלעם“ טרעט ניט
אָפּ לויט איר סאַציאלן באטייט, לויט דער „אַנשטעקנדיקער“ מעלאָדיע די גע-
צייטע אנאָאָגישע לידער, וועלכע זיינען ברייט באוויסט אין דער גאַרער
וועלט. אזעלכע, ווי יעומושענקאָס „צי ווילן די רוסן א קריג“, ווי „מיר וועלן
בייקומען“ פון דין רידס רעפערטואַר, אָדער „דאָס פארייניקטע פאַלק“ פון סער-
זשיאַ אַרטעגא.

טערעצעקיס לידער, ווי אויך זיין אינסטרומענטאלע מוזיק פון דער לעצ-
טער צייט, אנטוויקלען אף א לאַגישן אויפן די אידיי, וועלכע איז פארלייגט
געוואָרן נאָך אין זיין צווייטער יידישער סיוויטע. אין זיי איז ניט פאראן קיין
עטנאָגראַפישער צוגאנג צו דער יידישער מוזיק. דער קאָמפּאָזיטאָר ציטירט ניט
דירעקט די פאַלקסלידער. זיין מוזיק אַבער, שוין אָפּגערעדט פון איר אינטאַ-
נאציעלן יעסאָד, איז אן עכט יידישע. אגעוון, מע דארף ניט מיינען, אז דער

יידישער כאראקטער פון דער מוזיק קאָן דערגרייכט ווערן, אויסמיידנדיק אירע פּאָלקס-קוואַלן. און טערלעצקייט שאפונג דערווייזט עס באשיימפערלעך. דער קאָמפּאָזיטאָר קען אויסגעצייכנט די פּאָלקס-מוזיק (דער פארלאַג „סאָוועטסקי קאָמפּאָזיטאָר“ גרייט צום דרוק א זאמלבוך פון יידישע פּאָלקסלידער, וועמענס צונויפשטעלער און רעדאקטאָר עס איז וו. טערלעצקי).

די היינטצייטיקע יידישע מוזיק איז א פילפלאנעווע. אין איר פארנעמט לעצטנס א סטאביל אַרט ערנסטע סימפאנישע און קאמער-מוזיק.

די ריכטונג, וועלכע ס'האָט אויסגעקליבן ווילדימיר טערלעצקי — דאָס אנטוויקלען יידישע נאציאָנאַלע טראַדיציעס אפן יעסאָד פון דער היינטיקער עסטראַדע און פּאָלקס-מוזיק, — איז איינע פון די וויכטיקסטע. ס'איז אויסער יעדן סאָפעק, אז וואָס פארשיידנארטיקער עס איז די דאָזיקע קולטור, אַלץ גרעסערע פערספעקטיוון עפענען זיך אין איר ווייטערדיקער אנטוויקלונג.

פיר יונגע אקטיאָרן

פונעם מאַסקווער ייִדישן דראַמאטישן אַנסאַמבל

אין די לעצטע עטלעכע יאָר האָט דער מאַסקווער ייִדישער דראַמאטישער אַנסאַמבל געהאַט אַ רעגולערן צופֿלוס פֿון יונגע אַרטיסטן, וועמענס שעפּערישער וועג האָט זיך אָנגעהויבן אין סאַף פֿון די 70-ער און אין די 80-ער יאָרן. קי-מאַט אַלע זיינען זיי דערצויגלינגען פֿון מאַסקווער טעאַטראַלע שולן: אַנעטע טאַבאַטשניקאָווע, באַריס קינער, וואַלענטינע סמאַליניקאָווע, נאַטאַליע וואַלקאָווע און נאַדעזשדע פֿראַלענקאַ — פֿון דער טעאַטראַלער שול אַף שטשוקינס נאַמען; אַלעקסאַנדרע גאַרעליק, גריגאָרי קאַהאַנאַוויטש, מעסטאַן סאַפֿאַראָו און מאַרגאַ-ריטע ווישניאַקאָווע — פֿון דער שול אַף שטשעפּקינס נאַמען. אַלעקסאַנדער טשערנאַו און גענאַדי אַבראַמאָו האָבן פֿאַרענדיקט די שול פֿונעם מעלֿוכע-אינסטיטוט פֿון טעאַטראַלער קונסט (גיטיס).

די אַקטיווע באַטייליקונג פֿון יונגע אַקטיאָרן אין די שטעלונגען פֿונעם ייִדישן דראַמאטישן אַנסאַמבל איז אין אַ גרויסער מאָס פֿאַרבונדן מיט דעם, וואָס אַ ריי ספּעקטאַקלען איז דירעקט אַרײַענטירט אַף דער יונגט, געווענדט צו איר. אזא איז, דעמאַשל, „דער ייִדישער אַנעקדאָט“ (שטעלונג פֿון יא. גור-בענקאַ לײַט דער פּיעסע פֿון א. ווערגעליס) — אַ שאַרפּער פֿאַליטישער ספּעק-טאַקל, אין וועלכן די יונגט ווערט אַ פֿאַראַלגעמיינערט געשטאַלט. אָן דער ווענדונג צו די יונגע זיינען אומענגלעך אויך אַזעלכע ספּעקטאַקלען פֿונעם אַנ-סאַמבל ווי „קאַמעדיאַנטן“, „דער דאַמען־שניידער“ און „טעווע דער מילכיִקער“.

נאַטירלעך, אז די וויכטיקע ראָלע, וואָס ווערט אָפּגעפֿירט די יונגע אַר-טיסטן אינעם הייַנטצייטיקן ייִדישן דראַמאטישן ספּעקטאַקל, פֿאַדערט, זיי זאָלן קענען טיף די ייִדישע פֿאַלקס־קולטור, אַרײַנדרײַנגען אינעם סאַמע טאַך פֿון דער נאַציאָנאַלער פּסיכאָלאָגיע. דאָס איז באַזונדערס וויכטיק אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, וואָס ניט אַלע אויסגערעכנטע יונגע אַרטיסטן האָבן ספּעציעל דערלערנט די ייִדישע קולטור פֿאַרן אָנקומען אין ייִדישן טעאַטער. די זאָרג פֿאַר העמשעכ-דיקייַט, ווען די דוירעסבייַטונג ווערט באַזאָרנט מיטן אָפּהיטן די נאַציאָנאַלע טראַדיציעס, איז אין סאָוועטישן טעאַטער אַ פֿרינציפּיעלע און אומבאַדינגט נײַ-

טיקע. די יוגנט, וואָס איז ניט לאַנג צוריק געקומען אין ייִדישן אַנסאַמבל, געדענקט נאָך די שפּיל פֿון אַזעלכע „טראַדיציאָנעלע“ אַטע אַקטיאָרן, ווי זינאווי קאַמינסקי, וועלכער איז אַרויסגעטראָטן אַף דער בינע פֿונעם דראַמאַטישן אַנסאַמבל ביז צום אָנהייב פֿון די 80-ער יאָרן. אין די לעצטע ספּעק-טאַקלען האָט ער אַיבערגעגעבן די יונגע שווישפּילער די עסטאַפּעט, וואָס גייט פֿון שלוימע מיכאַעלסן.

וועגן פיר יונגע אַקטיאָרן פֿונעם אַנסאַמבל ווילן מיר דאָ דערציילן, שטעלנדיק זיך אַ צײַל צו וואַרפֿן אַ שײַן אַף זייער וועג צום ייִדישן טעאַטער. אַלעקסאַנדער גאַרעליק איז געקומען אין דער ייִדישער בינעקונסט לויט אַ באַרוף. נאָכן פאַרענדיקן די שטשעפּקין-שול, וווּ זי האָט זיך געלערנט באַם פּאַלקסאַרטיסט פֿון פּסטר ג. אַנענקאַוו, האָט זי געהאַט ברייטע מעגלעכקייטן פאַר דער אַרבעט אין פּיל טעאַטערס פֿונעם לאַנד — זי האָט דאָך, זייענדיק נאָך אַ טודענטקע, מיט דערפּאַלג געשפּילט ראַיסען אין טשעכאַווס „מעכאַשיי-פּע“, קיין קאַנוויי אין פּריסטליס „די צײַט און די מישפּאַכע קאַנוויי“, די אַטע בערטע בעקערמאַן אין א.י. בירס פּיעסע „אינצידענט“, ווי אויך אַליסען אין אַרבוזאַווס „מיין כּיעס“, — זי האָט אָבער געבעטן, מע זאָל זי שיקן אַרבעטן אין אַ ייִדישן טעאַטער-קאַלעקטיוו. דער כּיישעק צו שפּילן ייִדיש טעאַטער איז געוואָרן אַ לאַגישע געזעצמעסיקייט אין דער שעפּערישער אַנטוויקלונג פֿון דער דאָזיקער אַקטריסע.

א. גאַרעליק איז געבוירן געוואָרן אין אַ טעאַטראַלער מישפּאַכע און שטעלט מיט זיך פאַר איר דריטן דאָר. איר פּאַטער — א. ז. גאַרעליק — אַ באַוווּסטער אַפּערעטע-אַרטיסט, פּאַלקסאַרטיסט פֿון דער רעפּובליק, האָט געזונגען אַף דער בינע מער פֿון הונדערט פאַרטעס אין די אַפּערעטעס פֿון סאַוועטישע און אויס-לענדישע קאַמפּאָזיטאָרן. אין שטוב האָט שטענדיק געקלונגען מוזיק, און ניט בלויז אַריעס פֿון אַפּערעטעס. דער פּאַטער האָט גוט געקענט און ליב געהאַט אויך ייִדישע פּאַלקסלידער. אַן עלפּיאָריק מיידעלע, האָט שורע גאַרעליק דאָס ערשטע מאָל געזונגען איינינעם מיט איר באַבען „אַפּן פּריפעטשעק ברענט אַ פּייערל“, און די דאָזיקע ליד איז טאַקע געוואָרן די ערשטע אין איר קומענדיקן רעפּערטואַר אלס זינגערין.

מיר האָבן פאַרפירט אַ רייד וועגן דעם וואַקאַלן רעפּערטואַר ניט צופּעליק. מע קאָן ברענגען ניט ווייניק ביישפּילן, ווען דראַמאַטישע אַדער קינאָאַרטיסטן נעמען אין אַ פּרייער פֿונעם טעאַטער שאַ די גיטאַרע און זינגען אייגענע אַדער

עמעצנס לידער. נאָר אינעם פאל מיט אלעקסאנדער גאַרעליק איז דאָס גאָר אן אנדער מין זינגען.

לאָמיר זיך דערמאָנען שאַלעס־אלייכעמס „בלאָנדזנדע שטערן“: „דו מיט דיין שפּילן, און דו מיט דיין זינגען“... דער ייִדישער טעאטער איז זינט גאַלד־פאזענס צייטן געווען פארבונדן זייער ענג מיט געזאנג, דאָס איז געווען א באדייטנדיקער באשטאנדטייל פונעם ספעקטאקל. רייזל האָט צוגעצויגן די אופֿ־מערקזאמקייט טאקע מיט איר זינגען. די ספעקטאקלען פונעם ייִדישן טעאטער אין פארויף פון זיין גאנצער געשיכטע ווערן אָנגעפילט מיט פּאָלקסלידער, אין וועלכע עס „זינגט“ די נעשאַמע פונעם פּאָלק, דעריבער זיינען אין ייִדישן טעאטער קייט געווען קיין ניט־זינגענדיקע אקטיאָרן. פונעם שטאנדפונקט פון דער געשיכטע פון ייִדישן טעאטער איז אן „אקטריסע, וואָס זינגט“, א טראדי־ציאָנעלע דערשיינונג אינעם בעסטן זין פון וואָרט.

נאָר די טראדיציע פון דער ייִדישער קולטור מיינט אויך א צוריקפאר־בינדונג: אויב ס'איז ניטאָ קיין טעאטער אָן געזאנג, איז אליין דאָס אויספילן ייִדישע לידער — א קליינער ספעקטאקל, וואָס פּאָדערט עכטע דראמאטישע באגאבונג. דער טאלאנט פון א טעאטראלער אקטריסע א זינגערן איז אין דער פולער מאָס כאראקטעריסטיש פאר דער ארטיסטקע פונעם מאַסקווער ייִדישן דראמאטישן אנסאמבל אלעקסאנדער גאַרעליק.

די אינטערפּרעטאציע פון א פּאָלקסליד הענגט אָפּ אין א גרויסער מאָס פונעם ארט אויספילן. מע קאָן זינגען אָן אן אקאָמפּאנעמענט און אין דער באר־גלייטונג פון אן אַרקעסטער אָדער פון באזונדערע כאראקטעריסטישע אינסטרומענטן. א צופאל איז געוואָרן די סיבע דערפון, וואָס גאַרעליק האָט אָנגעהויבן זינגען ייִדישע לידער אונטערן אקאָמפּאנעמענט פון א גיטארע (מע האָט זי העגן דעם געבעטן אָף א סטודענטישן אָוונט), נאָר אין דער דאָזיקער צופעלי־קייט האָט זיך אָפּגעשפּילט א געזעצמעסיקייט פון דער צייט. אין דער יוגנט לעכער סוויצע האָט זיך פארשפּרייט די טענדענץ פון א קאמער־מוזיצירונג, ווען דער אויספילער, ניט זעלטן איז ער אויך דער אונטאַר, דערציילט זיינע פריינט מיט די מיטלען פון א ליד וועגן געפילן און פּראָבלעמען, וואָס רירן אים אָן. אזא מין דערציילן איז געוואָרן כאראקטעריסטיש ניט נאָר פאר טוריס־טישע לידער (פון וועלכע דאָס אלץ האָט זיך אָנגעהויבן), נאָר אויך פאר סאמע פארשיידנארטיקע הויטן זשאנער וואָקאלע מיניאטיוון, דערונטער אויך פּאָלקס־לידער. דערביי האָט די פּאָלקסליד ניט בלויז גישט פארלאָרן איר ספעציפיק,

נאָר, פארקערט, זי האָט אנטפלעקט נייע אייגנשאפטן אינעם קאָנטעקסט פון דעם היינטיגן וועלט-באנעם.

דאָס געזאָגטע האָט פולקום א שייַכעס אויך צו דער יידישער פאָלקסליד. ווי עס האָט זיך ארויסגעוויזן, קאָן דער סטייַל פונעם אויספילן אונטער א גי-טארע פארייניקן לידער פון פארשיידענע טקופעס און זשאנרען. גאָרעליקס רע-פערטואר שליסט איצט איין בא פופציק פאָלקסלידער. זיין היסטאָרישער און זשאנרען-דיפאזאָן איז גאנץ ברייט — אָנגעהויבן פון אלטע פאָלקסלידער און ביז היינטיגטיקע לידער און ראָמאנסן, אָנגעהויבן פון קינדערשע לידעלעך און ביז דראמאטישע באַלאַדעס. און אין יעדער ליד אנטפלעקט די אויספילערן א טיפן אינהאלט, וואָס עס מאכט דעם צוהערער צו דערפילן דעם עמעס און די כאַכמע פונעם יידישן פאָלקלאָר.

לעצטנס זוכט א. גאָרעליק נייע אויסדרוק-פארמען באַם אויספילן יידישע לידער. אזוי איז אופגעקומען דער געדאנק צו שאפן א פראַגראַם אין דער באַגלייטונג פון א ראיאל. די דאָזיקע אינטערפּרעטאציע וועט דערלויבן, אָפּ-היטנדיק דאָס שוין דערגרייכטע, קומען צו ברייטערע מוזיקאל-בילדערישע פאר-אַלגעמיינערונגען, שאפן נייע מעגלעכקייטן אין דער ניוואַסירונג און דינאמיק פון די לידער.

אין דעם וואָקאלן רעפּערטואַר פון אלעקסאנדער גאָרעליק זיינען פאראן אויך לידער פון די סאָוועטישע יידישע קאָמפּאָזיטאָרן וואַלדימיר טערלעצקי און זינאָווי קאָמפּאָנייען. מיט דער אויספילונג פון טערלעצקיט לידער איז פארבונדן גאָרעליקס ערשטע עפנטלעכע ארויסטרעטונג אלס זינגערין. אפן אויטאָרישן קאָנצערט פון טערלעצקין אין אַלפּאַרבאַנדישן הויז פון קאָמפּאָזיטאָרן האָט זי אויסגעפילט אַנטיפּאַסישטישע לידער אַף אַרן ווערגעליסעס ווערטער — די „בא-לאַדע וועגן א שיינער יידישקע“ און „עסטערקע“. אינגיכן האָט מען איר פאַר-געלייגט זיך פארשרייבן אַף טערלעצקיס פּלאַסטינקע מיטן טיטל „דער ארויס-גאַנג פון די שטערן“, וועלכע איז ניט לאַנג צוריק ארויסגעלאָזט געוואָרן אין דער פירמע „מעלאָדיאַ“. איינינעם מיט אנדערע אַרטיסטן פונעם מאַסקווער יידישן דראמאטישן אַנסאַמבל — באַריס קינערן און מאַרגאַריטע ווישניאַקאָ-ווען — זינגט זי „צאַר ליי“ און „שאַלעם!“, באטייליקט זיך אינעם אויספילן אַב-דערע לידער אין באַשטאַנד פון א וואָקאלן אַנסאַמבל.

אַלעקסאַנדער גאָרעליק איז בעלי-סאַפּעק אן אינטערעסאַנטע און פּערס-פּעקטיוויפולע אויספילערין פון יידישע פאָלקסלידער, און דאָך איז איר איקער-דיקע שפּערישע אַרבעט פארבונדן מיטן טעאַטער. די ערשטע אַרבעט אירע

אינעם יידישן דראמאטישן אנסאמבל איז געווען די ראָל פֿון דער ציג אינעם ספעקטאקל „דער פארקישעפטער שניידער“ לױט שאַלעם־אלייכעמען (רעזשי — פ. בערמאן). די ספעציפיק פֿונעם ספעקטאקל איז באשטאנען אין אריינברענגען אינעם היינטצייטיקן טעאטער עלעמענטן פֿון א פורים־שפיל־קארנאוואל מיט מאסקעס און מיט אנדערע זינע אטריבוטן. אינגאנצן גענומען, איז עס ניט קיין נאָווינע פֿארן יידישן טעאטער. שוין גאַלדפֿאדן האָט מיט הונדערט יאָר צוריק אין זײַן „קישעפֿמאכערן“ אָנגעטאָן אַף א מענטשלעכן פֿערסאָנאזש די מאסקע פֿון א כײַע. נאָר א ציג זאָל דערווערבן א מענטשלעך געשטאַלט — אזוינס איז נאָך ניט געווען. דאָס „פּובליקום“ האָט אָבער גלייך אופגענומען „דאָס מיידל“, וואָס שפּילט א ציגעלע.“ אין דעם זעלבן ספעקטאקל האָט גאַרעליק געזונגען פינף פּאָלקס־לידער — פּריילעכע, פּולע מיט געזונטן שפּאַס „כײַן א ציגעלע“, „טשירי־באַם“, „די גאַלדענע פּאווע פּליט“, די לירישע „ליב האָב איך א שטיקל לײַם“ און די פּולע מיט טראַגיום „אוי, ס׳בענקט זיך אהיים“. די דאָזיקע לידער האָבן ניט קאָמענטירט די האַנדלונג, נאָר געווען אירע א באשטאַנדיטייל, וואָס עס שטאַמט אויך פֿון די טראַדיציעס פֿון דער יידישער בינע.

גאַרעליקס אקטיאָרישער אַמפּלואַ איז די העלד־ראָל. טאַקע אין אַט דעם אַמפּלואַ באטייליקט זי זיך אינעם ספעקטאקל „קאָמעדיאַנטן“, וועלכן ס׳האַט אוועקגעשטעלט יאַקאָוו גובענקאָ לױט די מאַטיוון פֿון שאַלעם־אלייכעמעס „בלאָנדזנדע שטערן“. דער ווונדערלעכער צונויפֿאַל פֿונעם כאַראַקטער פֿון דער אויספֿירער און פֿון דעם פֿערסאָנאזש, וועלכן זי פֿאַרקערפֿערט, האָט, קאָן זײַן, מיטגעהאַלפֿן דער ראָמאַנטישער באַפֿאַרבוּנג פֿון דער האַנדלונג, וועלכע עס האָבן נישט געקאָנט ניט אָפּשאַצן די צושויער. און דעריקער איז דאָס, וואָס די אַרטיסטקע שפּילט א נאַציאָנאַלן יידישן כאַראַקטער. דעריבער פֿאַרגעדענקט זיך איר שפּיל ווי א דערשיינונג פֿונעם עצעם יידישן טעאטער.

איז זעלבן ספעקטאקל האָבן צום ערשטן מאָל געקלונגען א סאַך פֿון די היינט באַוווּסטע טערלעצקיס לידער, און זייערע אויספֿירער זײַנען געווען די טעאַטראַלע אַרטיסטן א. גאַרעליק און ב. קינער.

באַריס קינער איז איינער פֿון די אַמערסטן אינטערעסאַנטע און טאַלאַנט־טירטע אקטיאָרן פֿונעם איצטיקן יידישן טעאטער. ער איז געבוירן געוואָרן אין דער שטאָט קאַזאַננע הינטער מאַסקווע. זײַן פּאַטער, וועלכער האָט אַמאָל גע־שפּילט אַף פּידל אין א יידישן פּאָלקס־טעאטער, האָט ווונדערלעך געקענט דעם יידישן אינסטרומענטאַלן פּאָלקאַר אין בעסאַראַביע און מירעו־אוקראַינע, וווּ עס איז דורכגעגאַן זײַן יוגנט. די מוטער, וועלכע האָט אונטעריכטעט ענגליש

אין אן אַרטיקל אינסטיטוט, האָט א סאך צײַט אָפּגעגעבן דעם דערלערנען און פּראָפּאגאנדירן די סאָוועטישע און די אויסלענדישע טעאטראלע קונסט. אַט פּאַרוואָס עס איז קײן כּידעש נײַט, וואָס באַריס האָט פּרי אָנגעהויבן זיך פּאַר-נעמען מיט מוזיק — זי געלערנט אין א מוזיקאַלער שול אפן פּידל'קלאס און ארויסגעוויזן א באזונדערן אינטערעס צו דער גיטאַרע. נאָך פונעם פּינפטן קלאס האָט ער אָנגעהויבן אַליין פּאַרפּאַסן, אויספּילן די זינע אײגענע לידער אָף זעלבסטעטיקע קאָנצערטן און אין ספּעקטאַקלען פון א טעאטראלער סטודיע.

וועגן דעם פּראָפּעסיאָנעלן טעאטער אָבער האָט קינער לעכאטכילע אפּילע נײַט געכאַלעמט. נאָכן פּאַרענדיקן די מיטלשול איז ער, א ליבהאַבער פון מא-טעאטיק, אָנגעקומען אין קאַלאָמנער פּעראגאַגישן אינסטיטוט, ווו ער האָט באקומען דעם פּאַך פון אונטעריכטן דעם דאָזיקן קעגנשטאַנד. און דאָך האָט די שטרעבונג צום טעאטער באזיגט. באַריס קינער ווערט נאָכאַמאָל א סטודענט, איצטער שוין פון דער טעאטראלער שול אָף שטשוקינס נאָמען. דאָרט לערנט ער זיך בא דער פּאַלקס-אַרטיסטקע פון רספּסר א. א. קאַזאַנסקאַיא. צו אים קומט דער עכטער פּראָפּעסיאָנאַליזם, און צוזאַמען מיט דעם די מעגלעכקײַט זיך צו אנטפּלעקן אין פּאַרשיידענע ריכטונגען פון דער אקטיאָרישער קונסט. זײַענדיק נאָך א סטודענט פון דער טעאטראלער שול, האָט ער געשפּילט אין ספּעקטאַקלען פון דער פּאַטערלענדישער און אויסלענדישער קלאסיק.

עס קאָן זיך דוכטן, אז באַריס קינערס ביאָגראפיע פּאַרן פּאַרענדיקן די טעאטראלע הויכשול איז לאַכלוטן נײַט פּאַרבונדן מיט דער יידישער קונסט. ס'איז אָבער נײַט אזוי. נאָך אין דער קינדהײַט אינטערעסירט ער זיך מיט יידי-שער מוזיק און טעאטער. כּוּץ דעם, לערנט ער זעלבסטענדיק אויס און זינגט אונטער דער גיטאַרע אײניקע יידישע פּאַלקסלידער.

יא, ווידער די גיטאַרע... זי האָט אָפּגעשפּילט אין דער שפּערישער ביא-גראפיע פון באַריס קינערן א וויכטיקע ראָליע. נאָך אין די פּריע יאָרן האָט זיך צונויפּגעלייגט אן אינטערעסאַנטער דועט פון באַריסן און זײַן ברודער מיכאַיל. זיי האָבן אַליין פּאַרפּאַסט לידער און זיי געוונגען אין דער גיטאַרע-באַגלייטונג. דער דועט האָט דערוואָרבן פּאַפּולערקײַט אין דער יוגנטלעכער סוויווע. זײַנע לידער, באנאנד מיט די לידער פון די איצט באוואוסטע יורי ווינבאָר און סערגיי ניקיטין, האָט געוונגען די סטודענטישע יוגנט פון פּיל שטעט אין לאַנד.

אין 1980 איז פּאַרגעקומען דער אַפּאַרבאַנדישער פּעסטיוואַל פון דער יוגנטלעכער ליד, אָף וועלכן די ברידער קינערס האָבן געקראָגן דעם הויפט-

פריז — דעם פריז פונעם זשורנאל „קלוב אי כודאזשעסטווענאיא סאמאדעיא טעלנאסט“. וועגן זיי האָט אָנגעהויבן שרייבן די פרעסע.

דער זשורנאל „מוזיקאלנאיא זשיון“ האָט געשריבן: „אן עמעסע אנטדע- קונג פונעם פעסטיוואל זינען געווען די ברידער באַריס און מיכאיל קינערס... זייער באגאבונג איז פילזיטיק און ווונדערלעך גאנצלעך. טאקע דאָס איז דער טאָך פון דער זעלבסטעטיקער ליד, וווּ די מוזיק, די פּאָעזיע, די אויספילונג זינען אומצעטיילבאר. זיי זינען ניט בלויז גלייכע לויט זייער באדייטונג, נאָר — אין אידעאל — פארייניקט אין איין פערזאָן. אין געגעבענעם פאל זינען פאראן צוויי שעפערישע פערזאָנען (באַריס — דער אוטאָר פון דער מוזיק, מיכאיל — דער אוטאָר פונעם טעקסט), זייער קעגנזיטיקער צווישנפארשטאנד איז פער- פעקט, דער אויספילערישער דועט קרוינט די ווונדערלעכע אייניקייט, נאָר פארשליסט זיך ניט אין איר. אויסערגעוויינלעך דין און פולבלטיק אינטערפרע- טירן די קינערס די שאפונג פון אנדערע אוטאָרן, וואָס זינען זיי נאָענט לויטן גייסט. „די סאָלאטישע מיטאלטערלעכע“, „די ווינטערדיקע וועגליד“ (דועט פון די אוטאָרן), ווי אויך „דער 33-טער טראמווי“ (ווערטער פון אי. ראדקאווי- סקין, מוזיק פון פ. סטארטשיקן) — זינען, דאכט זיך, דאָס בעסטע, וואָס איז אויסגעפאלן צו הערן אפן פעסטיוואל. בעלי-סאָפּעק, איז די שאפונג פון די קינערס א דערשיינונג פון עכטער קונסט, אָבער נאָך וויכטיקער איז דאָס, וואָס זי איז פארשטענדלעך און איז אופגענומען געוואָרן אין דער יוגנטלעכער אאוויטאָריע, ווי אן עכטע קונסט, א בירגערלעכע, א קינסטלערישע, אן עטישעו“.

שפעטער ווערן די ברידער קינערס זיגער פונעם קאנקורס פון דער יוגנט- לעכער ליד אין טאשקענט. זיי זינען געווען לאורעאטן אויך אין אלמא-אטא, וווּ זיי האָבן געזונגען ביים די פייערונגען פון דעם 60-יאַריקן יוביליי פונעם לענינישן קאָמסאָמאָל. לויט פוטיאָוקעס פון דעם מאַסקווער שטאַט-קאָמיטעט פון קאָמיוג זינען זיי ארויסגעטראָטן אין קויבישעוו, וואָגאַגראַד, אין פיל אנ- דערע שטעט פון דער רוסלענדישער פעדעראציע און פון אנדערע רעפובליקן. אינעם וואַדיוואָסטאָקער קאָנקורס פון דער יוגנטלעכער ליד זינען זיי שוין מיטגלידער פון דער זשורי. די קינערס זינען אויך אינעם טאָג פון דער דערפענונג פון דער מאַסקווער אַלימפּיאַדע פאר אן אוילעם, וועלכער האָט זיך פארזאמלט אפן פלאץ פונעם פארק אף גאַרקיס נאָמען.

¹ «Музыкальная жизнь», 1980, № 13.

ס'האט זיך פארגעדענקט אזא עפיזאד. ביים א צונויפלי פון די ענטר-זיאסטן פון דער יוגנטלעכער ליד, אף א וואלד-לאַנקע אונטער אן אימפראווי-זירטן דאך פון א ספּאַרטיוון פאראשוט, האָט באַריס קינער געזונגען זינע ליי-דער. און צווישן זיי — צוויי פּאַלקסלידער אף יידיש. דער אוילעם האָט מיט פרייד אופגענומען די ארויסטרעטונג.

באַריס קינער איז א טאלאנטפולער קאַמפּאָזיטאָר. לעצטנס האָט ער פאר-פאסט א ציקל ראַמאנסן אף די טעקסטן פון אינאַקענטי אנענסקי. ארום דער אוטאָרישער אויספילונג פון די דאָזיקע ראַמאנסן איז אינעם יידישן דראמא-טישן אנסאמבל געשטעלט געוואָרן דער ספּעקטאַקל „צעשיידט זיך ניט מיט געליבטע“ לויט א. וואַלאַדינס פיעסע. קינערס גיטארע האָט געשפילט אויך אין אנדערע ספּעקטאַקלען. אין „קאַמעדיאַנטן“ זינען דאָס די לידער „שאַלעם“, „דער מאמעס האַרק“ און „צאר ליי“ (אין א טויזאָ מיט מ. ווישניאַקאָוען און א. גאַרעליקן), אין „יידישן אנעקדאָט“ — די באלאדע „לאַמיר רעדן פון די קדושים“.

אַס דראמאטישן אקטיאָר זעען מיר באַריס קינערין אין פארשיידענע ספּעקטאַקלען — סײַ מיט דער גיטארע, סײַ מיטן פידל (אין „קאַמעדיאַנטן“), סײַ בא דער פּאַרטעפיאַנע (אין „טעוויע דער מילכיִקער“), — און אומעטום אַר-גאַניש און איבערצייגעוודיק. אין „קאַמעדיאַנטן“ איז ער איזאק שוואַב, אין „טעוויע דער מילכיִקער“ — פעדאַצער, אין „צעשיידט זיך ניט מיט געליבטע“ — דער אויספילער פון ראַמאנסן. און טאַמיד איז דער ארטיסט קינער אופריכטיק, פינקטלעך אינעם שילדערן זיין פערסאָנאַזש.

אין יידישן דראמאטישן אנסאמבל זינען, דאכט זיך, ניטאָ קיין צוויי גלייכע לויטן שעפּערישן גאַנג יונגע אקטיאָרן. גריגאָרי קאהאַנאַוויטש איז א כאַראַקטערנער אקטיאָר, א כיינעוודיקער אף דער בינע, אזוי אויך אין לעבן. פאַרמאַגנדיק אן אומילכבאַרע מאַניר זיך צו האַלטן פאַרן צושויער, רופט ער אלעמאַל ארויס א סימפּאַטיע מיט זיין נאַטירלעכער טראַקטירונג פון פּערסאָ-נאַזשן. עס זינען אים ניט פּרעמד קאַמישע געשטאַלטן. אזא איז אַנשלאַ אין „קאַמעדיאַנטן“, ווו קאהאַנאַוויטש, אויסנוצנדיק עלעמענטן פון סצענישן גראַ-טעסק, שילדערט ניט נאָר א סאַטירישן פּאַרטערט פון „דעם טאַטנס א קינד“, וואָס האָט זיך ארויסגעריסן אף דער פריי, נאָר אַקצענטירט אויך די אופמערק-זאַמקייט פונעם צושויער אף דער אומגעלומפּערטקייט פון דער שוין אַפּגעוויי-טערטער טקופע מיט אירע קאַבאַרעס, וואַריעטעס, קאַפּע-שאַנטאַנען, מיט איר קולט פון וואַלעוועלע פאַרגעניגנס...

קאהאנאוויטש טרייבט קיינמאל ניט איבער. זיין מענאכעם-מענדל אין דעם ספעקטאקל, טעווע דער מילכיכער" איז ווארהאפטיק און פינקטלעך. דער ארטיסט שפילט, ווי עס שילדערט דער ספעקטאקל, — לעכאטיילע א יונגן אוואנטיריסט, וואָס איז פאנאטיש איבערגעגעבן דעם אידעאל פון בארייכערן זיך, נאָכדעם א דערפארענעם שאדכן, וועלכער האָט שוין געזען די פאָגראַמען, די "קאָנסטיטוציע" און אלערליי אנדערע, "ידישע פריידן" באַם צאָרשן רעזשים. אין ביידע פאלן זיינען אין דעם אקטיאָרס שפיל ניטאָ קיין איבעריקע ושעסטן און אינטאַנאַציעס, קיין שום פאַרסירונגען.

גרינאָרי קאהאנאוויטש איז א מיסטער פון דער כאַראַקטעריסטישער דע-טאל. צומאַל זעען זיך אין זיינע ראָלן פארענדיקטע, שאַרף אויסגעפילטע אַק-טיאָרישע עטיוודן. איינדרוקספול איז די סצענע, ביים וועלכער קאהאנאוויטש — מענאכעם-מענדל עסט "געשמאַק" באַרשטש. ס'איז אומגעלעך איינהאלטן דעם געלעכטער, ווען ער, אייניגעם מיטן ארטיסט טשערנאָוו (סימכע), אימירט די קאַרטן-שפיל, וועלכע פארענדיקט זיך מיט א געשלעג ("קאַמעדיאָנט").

ג. קאהאנאוויטש איז נאָך פארן אַנקומען אין דער טעאטראַלער שול אַף שטשעפּקיןס נאַמען דורכגעגאַן די שול פונעם דיאלקע-טעאטער און איז ארויס-געטראָטן אַף דער בינע פונעם מאַסקווער טעאטער פון דיאלקעס. שפעטער, שוין א רייפער ארטיסט, האָט ער געשפילט אין דער מאַסקווער עקספּערימענטאלער טעאטער-סטודיע, וווּ א באַווונדערע אפּמערקזאַמקייט פלעגט מען שענקען דער פּלאַסטישער אויסדריקלעכקייט. אין זיין אקטיוו זיינען פאראן פארשיידנארטיקע לויטן זשאנער און אינהאַלט טעאטראַלע ארבעטן. אַף יעדער גייער ראָל זיינער אינעם יידישן דראַמאטישן אַנסאַמבל ווארט מען מיט גרויס אינטערעס.

צום שלום פון אַט דער קורצער פארצייכענונג וועגן די יונגע ארטיסטן פון דעם מאַסקווער יידישן דראַמאטישן אַנסאַמבל ווילט זיך זאָגן וועגן נאָך איין טאַלאַנטפולער אקטריסע — אַנעטע טאַבאַטשניקאָווע. אין אַנסאַמבל איז אַנעטע געקומען ניט לאַנג צוריק. נאָכן פארענדיקן די "וואַכטאַנגאַוו-שול" (אזוי רופט מען די טעאטראַלע שול אַף שטשוקינס נאַמען) האָט זי פּינף יאָר געשפילט אַף דער בינע פונעם יידישן מוזיקאַלן קאַמער-טעאטער, און בלויז לעצטנס האָט זי פאַרבונדן איר גוירל מיטן דראַמאטישן קאַלעקטיוו. אַנעטע איז אַן אַוניווער-סאַלע אקטריסע. באַהערשנדיק מיסטעריש די פּלאַסטיק, האָט זי נאָך אינעם מוזיקאַלן קאַמער-טעאטער געשפילט א ריי עפּיואַדן און זשאַנער-נומען, אין וועלכע זי האָט דורך טאַנימיטלען פאַרקערפערט קאַלאָריטפולע נאַציאָנאַלע געשטאַלטן. אין דעם נייעם קאַלעקטיוו האָבן זיך פריי אַנטפּלעקט אירע דרא-

מאטישע פעיקייטן. די אקטריסע איז אימשטאנד אויסצודריקן סײַ א שארפן גראַטעסק, סײַ עכטן טראַגיום, סײַ גוט האַרציקן הומאָר און לײַק. איר אַרט שפּילן איז שטענדיק אומדערוואַרט. צײַטל איז „טעוויע דער מילכיקער“ טראַק-טירט זי ווי א געשטאַלט, וואָס אנטוויקלט זיך אָן אופּהער אין מעשעך פון דער גאַנצער האַנדלונג. א קונדיסע, א זעלבסטליבנדיקע — אזא זעען מיר זי אין אָנהײב פון דער האַנדלונג, צום שלום דערווערבט זי אין דער פּולער מאָס דאָס געשטאַלט פון א טראַגישער ייִדישער פּרוי. גאָר אן אנדערע איז די שאַדנמע אינעם „ייִדישן אנעקדאָט“. מיט קאַרגע שטריכן שידדערט די אקטריסע דעם סאַציאַל פּינקטלעכן פּאַרטעט פון א הייַנטצײַטיקער שאַדנמע — א יירעשטע פון מענאכעם-מענדלען. אומדערוואַרט, נאָר אויך איבערצײַגעוודיק, איז די ראָל פון איינעם פון די ריכטער אינעם ספּעקטאַקל „צעשיידט זיך גיט מיט געליבטע“. דער איקער אָבער איז באַ אנעטע טאַבאַטשניקאָוען איר פּולע נאַטירלעכ-קײט אינעם אַמפּלואַ אלס ייִדישע אקטריסע. שפּירנדיק גאָר איר אופּירונג אָף דער בינע, איבערצײַגסטו זיך, אז ווייט גיט אַלץ קאַן א שוישפּילער זיך „אויס-לערגען“. צומאָל באשטימט די נאַטור אַלײן די אויסדריקלעכקײַט, און מיט דעם איז צו דערקלערן, פאַרוואָס אנעטע טאַבאַטשניקאָוע, פּונקט ווי די אנדערע יונגע אַרטיסטן, וועגן וועלכע עס גײט דאָ א רײד, צײט צו די סימפּאטיעס פונעם צושויער-ואל.

יולי ענגעל — דער קריטיקער, פֿאלקלאָריסט און קאָמפּאָזיטאָר 3
וועגן דרײַ רעוואָליוציאָנערע לידער, וועלכע ס׳האָט פארשריבן אירמע יאונזעם 16
מוזיק אין מיכאַעלסעס לעבן 21
וועניאמין פליישמאן און זײַן אָפּערע „ראָטשילדס פּידל“ 31
א וועטעראַן פון דער ייִדישער מוזיקאלער קולטור 39
דער קאָמפּאָזיטאָר וולאדימיר טערלעצקי 46
פיר יונגע אקטיאָרן פונעם מאַסקווער ייִדישן דראַמאטישן אַנסאַמבל 53

וויקטאָר לענזאָן

מוזיק אין אונדזער לעבן

מ., „סאָוועטסקי פּיסאַטעל“, 1987, 64 זײַטן
קינסטלערישע און טעכנישע רעדאַקטור—
ס. טשערניאק, יע. טשערניא
קאַרעקטאָר — כ. אַסטראָוסיקי

Виктор Лензон

МУЗЫКА В НАШЕЙ ЖИЗНИ

М., «Советский писатель», 1987, 64 стр.
Под общей редакцией А. Вержелиса
Художественная и техническая редакция
С. Черняка и Е. Чернина
Корректор Х. Островский

233-13-81

Дополнение к журналу
«Советиш геймланд»
№ 5, 1987

Сдано в набор 27.02.87. Подписано к печати 18.04.87.
Формат 70×108¹/₃₂. Бумага типографская № 1. Печ. л. 2.
Условн. печ. л. 2,8. Заказ № 119.

Редакция журнала «Советиш геймланд»
Москва, 101000, Центр, ул. Кирова, 17.

Ордена Трудового Красного Знамени
Московская типография № 7 «Искра революции»
«Союзполиграфпрома» Государственного
комитета СССР по делам издательств,
полиграфии и книжной торговли,
Москва, 121019, пер. Аксакова, 13.

Supplement to "Sovietish Heimland" No. 5, 1987

© Журнал «Советиш геймланд», 1987.